

GHENDTSCHÉ TYDINGHEN

Tweemaandelijks Tijdschrift van de Heemkundige en Historische Kring
Gent V.Z.W.

39e jaargang nr. 3

mei - juni 2010

Inhoud

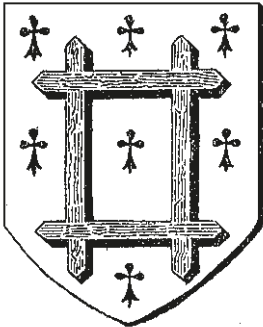
- Erik Dekeyser: De Vrije Ambachtslieden van de Nering van de Wijnschroders, gezegd Kraankinders.	154
- Paul Bergmans: Inventaire Archéologique: Boekband van Gérard Godfrey van Graten.	172
- Pierre Kluyskens: Het Kanaal van Terneuzen.	173
- Luc Devriese: <i>Ghendtsche</i> toestanden: Verbod op spelen met ballen, stokken, stenen, kaarten en teerlingen in het Stadhuis (1743).	182
- Luc Devriese: Blaaspijpschutterij: Een aanvulling.	184
- Erik De Keukeleire: De Wintervelodroom in het Citadelpark. Deel 1: 1922-1926	186
- Daniël Van Ryssel: Minder bekende en of verdwenen locaties: Markten.	204
- Hugo Collumbien: Gentse Memoriedagen: 17-18-19-20-21 november.	209
- Daniël Van Ryssel: Vergeten Gentse schrijvers: Pierre Louÿs.	225
- Bibliografie.	228
- Vraag en Antwoord.	234
- Lezers schrijven ons.	237
- Hugo Collumbien: Het Kroniekje van een oude Gentenaar.	240
- Alfons Van Werveke: Oudheidkundige kroniek: De Bargie van Gent op Brugge	245
- De Bruycker: Ingangspoort in de Abrahamstraat.	247
- Dit bestaat niet meer. De Plezante Vest.	248

DE VRIJE AMBACHTSLIEDEN VAN DE NERING VAN DE WIJNSCHRODERS, GEZEGD KRAANKINDERS

*Kon ik maar ooit de fiere kraankinderen
uit het magische ruim des tijds ophijsen,
hun boeiende levensverhaal
zou bij elke tred in het treerad opwindend herrijzen,
en zoals uitgelezen most langzaam tot mooie
onvergetelijke wijn rijpt,
zo zou hun vergane levenswandel
ons gistend voor de geest kunnen rijzen...*

Wijnschroders waren ambachtslieden die de vracht onder meer uit de schepen losten en laadden. Ze kelderden vervolgens de wijn in bij de wijngrossiers of de wijntaverniers. Wijnschroders waren dus havenarbeiders die daarenboven het alleenrecht bezaten om alle in Gent gekochte of verkochte wijn te lossen, te laden en te vervoeren.

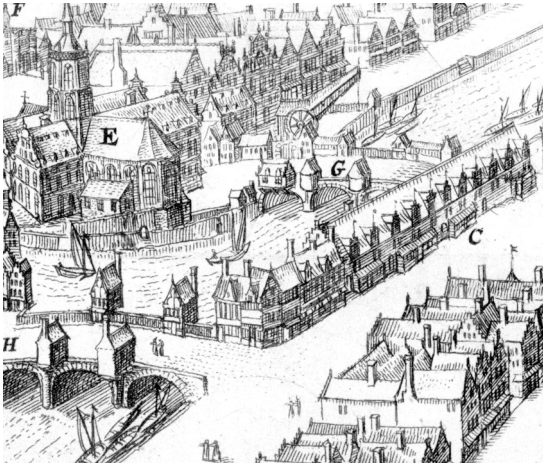
De wijn kwam uit het buitenland, zo o.m. uit Duitsland, Spanje en Frankrijk. De tonnen uit Frankrijk en Spanje b.v. kwamen via de zee toe in Middelburg en Damme, werden daar overgeslagen op Gentse schepen die de vracht langs de Lieve naar de Kraanlei brachten. Andere vrachten kwamen sedert de XVIe eeuw via de Sassevaart of sedert 1625 via de Brugse Vaart naar de Gentse

Het wapen van de wijnschroders: Op een zilveren veld met hermelijnstaarten, een houten vatsleper. Devies: Te cerebro metire tuo

haven. Bij gebrek aan een goede weginfrastructuur kwam de vracht ook via rivieren als de Leie en de Schelde uit Frankrijk naar Gent waar de wijnschroders de vracht verder behandelden. Daartoe bedienden zij de grote kraan aan de Kraanlei waar zich de wijnmarkt bevond, daarom dat de wijnschroders in de volksmond ook wel eens Kraankinders werden genoemd. Kind werd hier gebruikt in de betekenis van knecht of dieenaar en niets wijst erop dat er kinderen de kraan zouden bediend hebben.

Zij waren dus het best geplaatst en kregen het recht om ook nog naast wijn, siroop, traan, mede, azijn, olie, honing alsmede kanonnen of molenstenen te lossen.

Uit Sanderus' Flandria Illustrata van 1641.

De grote kraan aan de Kraanlei (boven letter G, de Vleeshuisbrug) alsook de St.-Veerlekerk (E) en het Groot Vleeshuis (letter C) aan de Groentenmarkt.

SCHROOIEN

Schroden of schrooien betekent o.a. zware lasten op- en afladen. Wijnschroden betekent naar omhoog of naar beneden rollen of schuiven over een schrootladder, een primitieve houten ladder met een minimum aan dwarslatten, van vaten of fusten. Ook het met een kraan manipuleren van vaten valt onder dezelfde betekenis. Men gebruikte ook nog houten vatsleden die door paarden werden getrokken. Er bestonden korte en lange schrootladders en later werden ook korte schrootladders op wielen gebruikt welke men een korte wagen noemde, waarmee hier de etymologie van het Gents woord kortewagen (of kruiwagen) is verklaard.

KRAAN

Het type kraan zoals de kraankinders gebruikten werd reeds door Archimedes uitgevonden en bleef in Europa in dienst tot de Engelsen omstreeks 1862 kranen installeerden die werden aangedreven door stoommachines.

De oprichting van een kraan nabij de Vleeshuisbrug aan de Kraanlei gebeurde op 6.8.1354. Sommige bronnen (b.v. Ronald De Buck) melden ook het schepenjaar 1353-1354 maar andere bronnen zeggen dat de kraan er in 1364-1365 kwam op het perceel Kleine Vismarkt, Leie, Kraanlei. Deze zogenaamde wijnmarkt was samen met een stuk omheining afgesloten met een poort, bewaakt door officianten van de stedelijke wijnpachters.

De kraan lag toen aan de basis van de ontwikkeling van de wijnactiviteit in Gent, waar de vaten naast het lossen ook geroeid (peilen en meten), belast en verhandeld werden.

De bediening van de kraan, waartoe de wijnschroders zelf verzocht hadden, was een gans spectaculair. Aan weerszijden van de constructie was een groot treerad bevestigd waarin de zes à tien kraankinders lopend een windas in beweging brachten.

Er moesten natuurlijk ook herstellingen gebeuren aan de kraan. Zo zien we dat Frans Mast (1664-1721) fs Cornelis in 1690 aan de grote kraan deze werken uitvoerde.

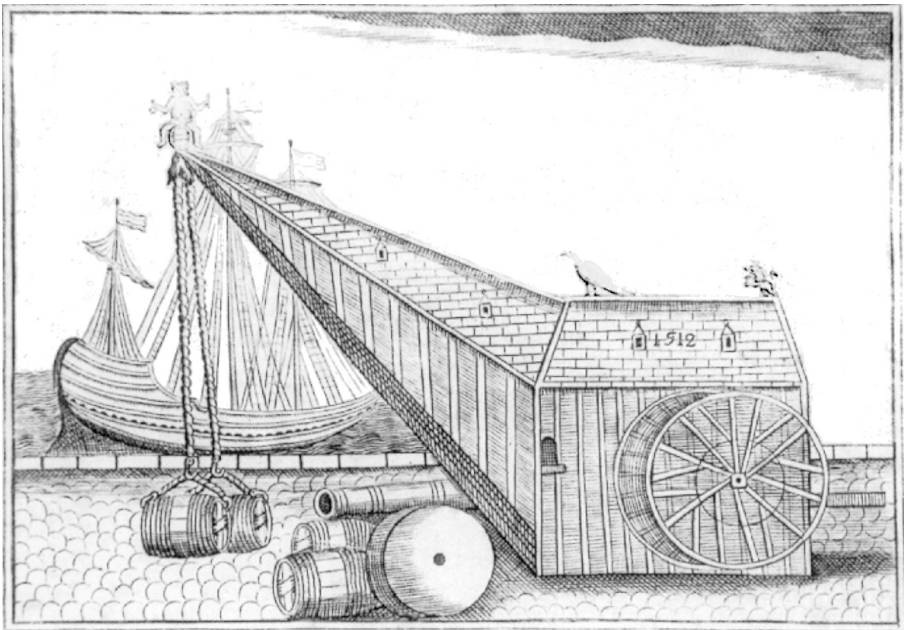
Toen in 1754 met de bouw van een nieuw neringhuis voor de wijnschroders aan de Kraanlei werd gestart werd er ook een nieuwe kaai aangelegd.

Met de teloorgang van de ambachten en de nering van de wijnschroders of kraankinders verdween mettertijd ook die kraan ca 1836.

Ronald De Buck schrijft echter in zijn boek over 'Van Wijn in Gent' dat de kraan reeds verdwenen was in 1754 bij de bouw van het nieuw neringhuis.

De kraan, zoals er een stond op de Kraanlei staat afgebeeld op een nieuwjaarskaart van de kraankinders uit 1819 (zie afbeelding). Op het dak staat het jaartal 1512, wellicht de datum waarop aan de Kraanlei een nieuwe kraan werd geplaatst.

Verder bemerken we een aantal symbolen als de Gentse Leeuw (stad Gent als eigenaar) en een bacchus (als winceurder - wijnkeurder) met gespreide benen

Nieuwjaarskaart van de wijnschrodersnering uit 1819 met een tekening die dateert van 1512. Bemerk de bacchus, de pauw en de Gentse leeuw op het dak.

*Zicht op de Lievebassin omstreeks 1750 met links de kraan,
(kopie van een werk van Van Siclers).*

op een wijnton. Op een draaispil die de familie Mast symboliseert, zit een vogel, een pauw die de familie De Pauw symboliseert. Door zijn lange nek en grote staart kwam men ertoe deze vogel als symbool voor de grote kraan aan te duiden. Op de voorgrond bemerken we de bevoorrechte goederen van de kraankinders: wijnvaten, een kanon en een molensteen. Op de achtergrond een schip met drie scheepsvlaggen.

Sedert het einde van de XVIe eeuw was dit ambacht een monopolie geworden van de families MAST en DE PAUW. De functie van kraankind was dus erfelijk. Deze twee families bezaten sinds de middeleeuwen het alleenrecht tot het uitoefenen van dit ambacht. Ook bij de familie Van der Straeten was het erfachtig, maar deze familietak is reeds vroeg uitgestorven.

Een tweede kraan werd tussen 1619 en 1639 opgericht aan de Lievekom (zie afbeelding), dit bevond zich tussen de huidige Lievekaai en Augustijnenkaai naast de Lievebrug. Ze was wellicht merkkelijk kleiner dan deze aan de Kraanlei aangezien men steeds spreekt van de 'cleene craene up de Lieve'. Ook aan deze kraan moesten soms herstellingen worden uitgevoerd. Hier is het ook Frans Mast (1664-1721) fs Cornelis die o.m. in 1719 aan de kleine kraan herstellingen deed.

De Lievekom zelf werd aangelegd tussen 1583 en 1611 en was de tweede belangrijkste aanlegplaats van Gent. Tussen ca 1600 en 1700 was zij van groot belang voor de toenmalige economie van Gent. Eens na 1720 had de Lieve

gelyc copie
 d'elken fructe
 van pauwel de. d'gepreken was Ruim de Stadt van Ghendt
 pauwel de Dammel Jan de Soomen Jan Mast fs Jan, Jan Bapt.
 in zand van de Soomen
 d'elken ge: de Pauw fs pieter, guille de Pauw fs pauwel,
 plecht op de caluyle
 van blide laen: Joos Mast fs Gaultier, Lieven de Pauw fs pieter
 kinders. ~~de~~ Lucas Mast fs Lucas, Frans de Pauw fs Gillis
 is d'overblyg Norbert de Pauw fs pieter, pieter de Pauw fs pieter
 L. Buijs, Antone Mast fs Michiel, guill(aum)e Vander Straeten
 fs Gillis, Guille Mast fs guille, Frans Mast
 fs Cornelis, Jan de Pauw fs Dammel, guille
 de Pauw fs Jan, Antone Mast fs Cornelis, Frans
 Mast fs Michiel, Augustijn Mast fs Joos, Jacques
 Mast fs Jacques, Pauwel de Pauw fs Joos,
 Jacques Mast fs Cornelis, Pieter Mast fs Pieter,
 Pauwel de Pauw fs Dammel, welcke hee conyght
 onder solemmelen eedt in handen hebben
 verclaert gheswooren Craenkinders te sijn
 d'elken noorn Stadt, de Con: Mat, midtsgh:
 hee ende Raedt goet ende ghetrauwe te sijn,
 de H. Catholij Roomsche Religie vooren in
 staen ende onderhouden de voors: functie
 welcke ende ghetrauwelyck te bedienen tot
 conservatie vande Rechten vande Compoiren
 vande wijnen soo vanden lande als vande stede,
 ende dienvolgende gheen wijnen te lossen
 ende wercken uyt kelders vande
 cooplieden, oft ander particuliere personen,

Document van 15 december 1699 waarin de wijnschroders (kraankinders) onder plechtige eed verklaren
 Gezworen Kraankinders te zijn... (SAG - Reeks 156/25 wijnschroders - nr. 7, insinuatie).
 15e xbre 1699 (15.12.1699) - Compareerden voor mijn Ed(ele) Heeren Schepenen vande Keure der Stadt
 van Ghendt in persoonen Jan Mast fs Jan; Jan Baptist De Pauw fs Pieter; Guille De Pauw fs Pauwel;
 Joos Mast fs Gaultier; Lieven De Pauw fs Pieter; Lucas Mast fs Lucas; Frans De Pauw fs Gillis; Norbert
 De Pauw fs Pieter; Pieter De Pauw fs Pieter; Antone Mast fs Michiel; Guill(aum)e Vander Straeten fs
 Gillis; Guill(aum)e; Frans Mast fs Cornelis; Jan De Pauw fs Dammel; Guill(aum)e De Pauw fs Jan;
 Anthone Mast fs Cornelis; Frans Mast fs Michiel; Augustijn Mast fs Joos; Jacques Mast fs Jacques;
 Pauwel fs Joos; Jacques Mast fs Cornelis; Pieter Mast fs Pieter; Pauwel De Pauw fs Danneel, welcke
 comp(aran)ten onder solemmelen eedt hebben verclaert gheswooren Craenkinders te sijn deser
 voorn(oemde) stadt, de Con(inklijke) Ma(jesteijt) midts(gaeders) Stadt ende Raedt goet ende ghetrauwe te
 sijn, de H. Catho(lieke) Roomsche Religie vooren te staen ende onderhouden, de voor(chreven) functie
 wel ende ghetrauwelyck te bedienen tot conservatie van de Rechten van de Compoiren vande wijnen soo
 vanden lande als vande stande, ende Dienvolgende gheen wijnen te lossen ende wercken uyt kelders van
 de cooplieden grossiers oft ander particuliere personen (...).

aan belang ingeboet. Er kwamen nog slechts 4 schepen per dag en tegen het einde van de XVIIIe eeuw was de kraan en de Lievekom praktisch onbruikbaar geworden. Deze kraan werd op 4.8.1787 openbaar verkocht om gesloopt te worden. De reden daarvoor was dat men aan de Coupure, aan de kaai van de St.-Agnetekom, een wippe had geplaatst. Dit werktuig was eenvoudiger en gemakkelijker te bedienen. Met het verdwijnen van de kraan aan de Lieve verdween ook alle havenactiviteit aldaar.

Tussen 1834 en 1836 werd deze havenkom grotendeels gedempt, ontstond er een ruimte voor het parkeren van stootkarren en verhuiswagens die niet langer aan de Korenlei welkom waren en na de jaren 1960 werd het een parkeerplaats voor auto's. Met de heraanleg van de Lievekaai in 1998 kreeg zij een aantrekkelijker uitzicht met een beperking aan parkeerplaatsen.

Een derde kraan bevond zich sedert de XVIe eeuw aan de Schelde nabij de St.-Pietersabdij aan de overzijde van de huidige Muinkkaai en die vooral gebruikt werd bij uitbreidingswerken aldaar en de bouw van hun nieuwe kerk die beëindigd werd in 1636.

Na 1780 maakten de kraankinders dus gebruik van de kraan (De Wippe) aan de St.-Agnetekom aan de Coupure (links); nabij het keizerlijk entrepot dat gebouwd werd in 1779-1780, op de plaats van het huidig zg. Blindenhuis of het J.L. Van Caeneghemgesticht uit 1852.

De Wippe bestond uit een T-vormige kraan met drie katrollen en een zware ketting waaraan soms 20 mannen moesten trekken. Deze kraan werd vernieuwd in 1837 maar verdween in 1885.

MAST EN DE PAUW

Reeds in het begin van de XIIIe eeuw werden sommige ambachtsgilden erfelijk in rechte. Bij de vleeshouwers was de zaak beklonken in het schepenjaar 1325-1326.

In een document van 1674 leest men dat de kraankinders behoren tot de families Mast, De Pauw en Van der Straeten. Ze was eigenlijk niet erfelijk in rechte, maar er was wel een streven naar. Opvallend en uitzonderlijk is ook dat bijna alle leden van de familie Mast ook tot de Vrije Nering van de Vrijchippers behoorden en het merendeel zelfs tot beide neringen.

Bij een telling op 15.12.1699 was de nering van de wijnschoders uitgebreid van 15 naar 23 leden, waaronder 12 van de familie Mast, 10 van de familie

De Pauw en 1 van de familie Van der Straeten (zie kopie hiervoor). Toen op vraag van de Raedt Fiscael op 15.4.1769 een lijst werd gemaakt van de kraankinders werden er 22 personen geteld waarvan 14 met de naam Mast en 8 met de naam De Pauw. Bij de inval van de Franse Republikeinen eind XVIIIe eeuw telde de nering nog 34 wijschroders waaronder 21 met de naam Mast en 13 met de naam De Pauw.

Wijschroders waren enkel kerels met spieren als slangen die kans maakten om door te breken. Er was trouwens een proef die heel wat kandidaten deed opschrikken. De kandidaat moest minstens 23 jaar oud zijn, een zware kabel dragen van het neringhuis aan de Kraanlei tot de Koestraat en er rechtsomkeer maken en zonder op adem te komen terugbrengen naar het neringhuis.

NERINGHUIS

Een eerste neringhuis van de wijschroders – gekocht op 15.5.1441 – bevond zich in de eerste helft van de XVe eeuw in de huidige Corduanierstraat in het Patershol.

Neringen keken doorgaans uit naar een lokaal in de onmiddellijke nabijheid

Op het perceel Kraanlei / Kleine Vismarkt / Leie staat het oude neringhuis van de Wijschroders (rechts) uit 1640 haaks op het nieuwe neringhuis van 1755 (links) (foto Erik Dekeyser).

*Op het perceel Kraanlei / Kleine Vismarkt / Leie staat het in 1993 gerestaureerde nieuwe neringhuis van de wijnschroders uit 1755.
(foto Erik Dekeyser).*

van het werk. Het lag dan ook voor de hand dat de kraankinders hun neringhuis bij de grote kraan aan de Vleeshuisbrug zouden optrekken in 1508. Het was dus daar dat zij sinds oudsher hun neringhuis bezaten dat na de opstand van de Gentenaars in 1540 door Keizer Karel werd verbeurd verklaard.

In 1542 werd het neringhuis verkocht. Door de teruggeschroefde wijnschrodersprivileges en door genoeg te sparen konden zij in 1545 hun voormalig lokaal terugkopen. Dit werd o.m. bewerkstelligd door Baven Mast, +1571 (fs Arend) als cnap van de vrije schippersneringen en als gezworene van de vrije nering der wijnschroders.

Het neringhuis onderging in 1640 een versteningsproces en in 1728 kregen de wijnschroders de toelating om hun neringhuis ook als herberg te gebruiken die ze 'In Nantes' noemden, naar de stad aan de monding van de Loire in Frankrijk. Zo vinden we er Pieter Rosseel (°1725) vanaf 1745-1746 als gezworen tavernier uitbater van het cabaret. Hij was gehuwd met Petronilla Mast (fa Jan Frans). Zijn schoonvader Jan Frans Mast (fs Frans) heeft er ook een tijd gewoond en overleed er in 1745. Het neringhuis werd toen ook wel In de groote craene genoemd.

Architect A.R. Janssens (1881-1953) reconstrueerde in 1912, met het oog op de Wereldtentoonstelling van 1913 dit gewezen lokaal van de kraankinders.

Thans is daar de geschenkenzaak Craenkindershuis, Kraanlei 2, gevestigd.

In 1754 vatte de vrije nering van de wijnschroders het plan op een nieuw neringhuis te bouwen haaks op het bestaande gebouw. De plannen werden getekend door Architect David 't Kindt (1699-1770) en op 14.6.1755 bekwaamen zij de bouwvergunning. Na enige tijd verrees daar een prachtig huis dat in 1786 door bouwmeester Bertrand nog werd verbouwd in een Lodewijk XVe stijl, zuivere rococo. De hoofdgevel telt elf traveeën, de gevel aan de Kleine Vismarkt telt er vijf. Ook in dit gebouw hield Pieter Rosseel er in de tweede helft van de XVIIIe eeuw verder herberg 'In Nantes'.

Bij de inval van de Franse Republikeinen en met de wet Le Chapelier van 1791 werd de gilde en elke vorm van beroepsorganisatie afgeschaft, het neringhuis werd in beslag genomen en openbaar verkocht: *Déchargeurs de vins – une maison séparée en deux habitations, savoir: un cabaret nommé Nantes habité par Pierre De Pauw et une boutique*. Het kreeg uiteraard een andere bestemming, maar in 1803 bemerken we dat de kraankinders er nog steeds huisden. In 1849 werd dit huis eigendom van handelaar Jan De Coster en vervolgens van weduwe Fiers.

Een ander deel van dit pand kwam in 1845 in het bezit van Jan Baptist De Coninck die in 1838 ook reeds de twee huizen aan de overzijde (Kleine Vismarkt 1 en 3) van de familie Joseph Bernard Mast-Carprieaux had gekocht voor de som van 28.000 fr.

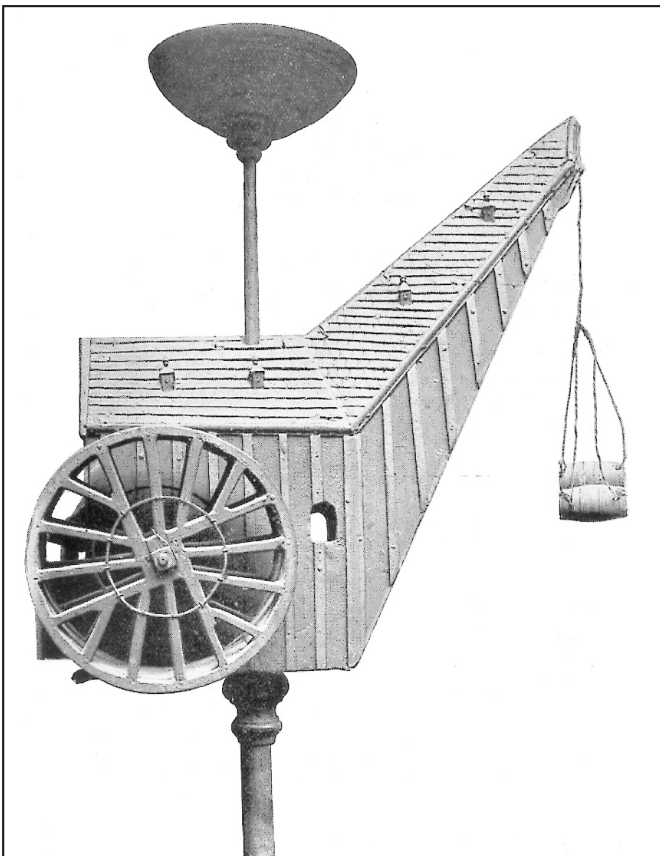
Begin 1904 was daar in de rechtervleugel nog steeds café-restaurant Nantes gevestigd. Het was een gastronomische pleisterplaats die zowel voor wat betreft de keuken als voor de wijnkelder zeer op prijs werd gesteld.

De hoofdpoot van dit gebouw gaf toegang tot de volksboekerij Het Davidsfonds. Nantes verdween, het Davidsfonds verhuisde en samen met een lederwarenhandel vond sedert 1915 het warenhuis Volksbelang er een onderkomen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog bevond zich daar tussen 1942 en 1944 de opeisingsdienst van de Duitse Bezetter. Tot 1985 was er na een nieuwkuis (Martin Shop) een textielzaak gevestigd. In 1981 werd het een beschermd monument. Het huis dat eigendom geworden was van 'nv De Ledebergse' had een gevel die eigendom was van de Stad Gent en was aan een zware doodstrijd bezig. Na een moeizaam gevecht van administratief en bestuurlijk kluwen begon in 1992 de restauratie en werd het wijnschrodershuis in ere hersteld. In 1993 vestigde het Mexicaans restaurant Pablo's zich in dit majestueus gebouw met als officieel adres Kleine Vismarkt 2.

KAPEL

De kraankinders hielden hun erediensten aanvankelijk in de Sint-Veerlekerk (aan het huidige St.-Veerleplein) dat in 1581 verkocht en deels gesloopt werd. Na de val van het Calvinistisch bestuur in 1584 is de Sint-Martinuskapel – als patroon van de wijnschroders – in 1596 terug te vinden in de Sint-Jacobskerk. De kerkelijke plechtigheden hadden echter voortaan plaats in de Sint-Michielskerk.

De standaard (of de vaene, zoals sommigen ze noemde) van de kraankinders die o.m. gebruikt werd bij begrafenissen, droeg als opschrift: doen maecten ten jaere 1739 door de vrye neringhe van de wynschrooders geseyt craenkinders bienen deze stadt. Een blazoen met het wapen van de wijnschoders draagt als opschrift: dit huis is doen maecten by de vrye neryng van de wynschrooders, gheseyt craenkinders dezer stede in 't jaer 1640.

Uit hout beeldhouwde en gepolychromeerde toortshouder van de wijnschroders (kraankinders) uit 1691.

DE NERING ZELF

De geschiedenis van de nering van de wijnschroders gaat terug tot 1300 toen de gilden zich in ambachten en neringen begonnen te organiseren.

Het oudste neringreglement van de wijnschroders dateert van 8.6.1355. De nering was toen de 39e in rang van de 59 neringen die toen bestonden.

OPENBARE VERKOOPING

VAN

MERKWEERDIGE OUDHEDEN,

VOORTKOMENDE VAN DE,

**gedurende eeuwen, te Gent, bestaen hebbende
vrye Neeringhe van Wynschrooders,**

GEKEND ONDER DEN NAEM VAN

KRAENKINDERS.

Deze Oudheden bestaan in de volgende voorwerpen:

- 1° De perpetuele Edicte of Privilegie verleend door Keizer Karel den vyfde, den 18 July 1548.
- 2° Een zyde Standaert in goud geborduert.
- 3° Een Lyk-Laken, met zilver geborduerte boorden.
- 4° Vier in goud en zilver geborduerte Schilden, ahangende van het Lyk-Laken.
- 5° Twee kopere Kandelaers verbeeldende Adam en Eva.
- 6° Twee houten Kraentjens of Windassen, welke dienden voor kenteekens aen de Kraenkinders in openbare plegtigheden.

Deze Oudheden zullen te zien zyn vier dagen voor de verkoopning van elf uren tot 's middags, in de Verkoopzael Sint-Joorishof, Hoogpoort, alwaer zy zullen verkogt worden den Woensdag 22 October 1862, ten 11 uren, door FERD. VERHULST.

Gent, drukkerij van Ad. Van der Meersch.

Sommige neringen kenden een relatief kort bestaan. In 1477 was ze opgeschoven naar de 35e plaats. Hun aantal werd vastgelegd alsook hun rangorde, alhoewel ze nog enige kleine veranderingen onderging.

Tot in 1540 was de nering van de wijnschroders de 36e in rang (sommigen zeggen de 43e) van de 53 kleine neringen die te Gent actief waren en bezat als dusdanig een relatieve politieke macht.

Het was zo dat van 1370 tot 1540 de Gentse Collatie of gemeenteraad was samengesteld met mensen uit de Poorterie (met 6 schepenen); de weverij (met 10 schepenen) en de 53 kleine neringen samen mochten 10 schepenen leveren.

Aan het hoofd van de

Met de teloorgang van de nering van de wijnschroders werd ook uitverkoop gehouden van archiefstukken en voorwerpen die de nering hebben toebehoord.

nering stond de deken (heuverste). Hij was de officiële schakel tussen het magistraat en de nering. Hij werd bijgestaan door vier gezworenen en twee adjuncten, maar dit wisselde nogal eens in aantal. Verder was er ook nog een ontvanger die zijn kantoor had in het neringhuis. Het was een man van vertrouwen en uiteraard zelf lid van de nering. Hij collecteerde het kraan- en reepgeld en overhandigde dit aan de ontvanger van de stedewerken die het geld aan de nodige infrastructuurwerken besteedde. Zij hadden wetgevende, uitvoerende en gerechtelijke bevoegdheid.

De bestuursleden hadden de gewoonte zich met een prachtig uniform w.o. kapmantel te kleden bij feestelijke bijeenkomsten van het wijnambacht. De knaap van de wijnschrodersnering had ook te taak dienstbode te zijn.

De afkondiging van de Carolijnse Concessie op 30.4.1540, die zich hard en meedogenloos in het veilige rijk van de neringen moeide, bracht heel wat verandering in deze toestand. Het betekende meteen ook het einde van de stedelijke onafhankelijkheid. Hun politieke macht werd gebroken en er restte alleen nog een sociale functie.

Er kwam toen ook een fusie tot stand met de vatenvoerders, de wijnmeters, de kuipers en de wijnzeggers of de reclamemakers.

In artikel LXIX van de concessie stond b.v. te lezen dat nog slechts 21 neringen zouden overblijven. In rangorde was dit: *1. De vleeschauwers, 2. De visch-koopers, 3. De schiplieden, (...), 19. de cuypers, wijnmeters en wijnschroyers.* Aan het hoofd kwam een deken of heuversten die door de vorst werd aangesteld en werd gerecruteerd uit de notabele burgers.

Het toetredingsgeld om de vrijheid van nering te kopen bedroeg aanvankelijk 200 Vlaamse grooten.

De leertijd bedroeg één jaar aan de helft van het loon en de leerling was toen ook verplicht een eremaaltijd aan de overige neringleden aan te bieden ten bedrage van 60 Vlaamse grooten.

De zoon van een vrij kraankind moest 20 jaar zijn. Hij kwam er goedkoop van af want hij moest slechts de helft betalen (100 Vlaamse grooten).

In 1518 steeg de koopprijs naar 6480 Vlaamse grooten voor niet-zonen en van 200 naar 330 voor de zonen, waardoor men door deze uitzonderlijk hoge drempel de vrijheid van nering erfelijk maakte.

In de XVIIIe eeuw bedroeg het toetredingsgeld voor een leerling die minstens 23 jaar moest zijn uit 540 Vlaamse grooten. Na een proeftijd van 2 jaar met half loon en één jaar proeftijd met volledig loon werd een fooi van 180 Vlaamse grooten geëist vooraleer de leerling meester werd. Dan pas was hij vrij suppoost.

Met de Carolijnse Concessie in 1540 trachtte Keizer Karel de erfelijkheid in

economisch positieve zin om te keren door het toetredingsgeld voor om het even welke ambacht te beperken tot 240 Vlaamse grooten. Voor alle neringen is dit tot het einde van het ancien regime in 1791 blijven gelden. Enkel de vrije vlees- en visverkopers en de vrije schippers mochten hun privilege behouden wegens hun loyaal optreden ten aanzien van de Keizer. Keizer Karel herstelde de privilege voor een deel op 18.7.1548 en stond de kraankinders een zekere uitbreiding toe van de teruggeschroefde wijnschroedersprivileges van 1540. Toch zou de toestand nooit meer dezelfde zijn.

Kraankinders die huwden kregen 120 pond waarmee zij o.m. de deken, de gezellen en de gezworenen en suppoosten een maaltijd moesten aanbieden. Bij het overlijden van een gezel woonde heel de corporatie de begrafenis bij en werden de toorts, het vaandel e.d. bij de uitvaart meege dragen in de begrafenisstoet en in de kerk.

Om te mogen werken moesten de wijnschroeders 's morgens tussen 8 en 11 uur en 's namiddags tussen 13 en 16 uur bij de ontvanger van de kraankinders gaan dobbelen om een werkbiljet of vergunning te krijgen. Hij diende dit in bij de boekhouders van het wijnkantoor. Hij was een man van vertrouwen en noteerde de bedragen in zijn handboek. Bovendien genoot hij het vertrouwen van de Schepenen van de Keure. De wijnschroeder droeg op de linkerarm een plaat met opschrift Kraankind waardoor hij gemakkelijk herkend werd.

De kraankinders kwamen dikwijls in conflict, zo o.m. in het midden van de XVIIe eeuw toen de Gilde van de Zilveren Berg – bevoorrechte lastdragers waarvan de bediening erfelijk was van vader op zoon – een proces aanspannen tegen de kraankinders. De Gilde beweerde bevoorrecht te zijn en het alleenrecht te bezitten voor het lossen en laden van alle soorten schepen die arriveerden binnen de verschillende Gentse poorten. De kraankinders haalden terug gelijk bij de eerste rechter, waarna de Gilde van de Zilveren Berg beroep aantekende bij de Raad van Vlaanderen, die de kraankinders eveneens gelijk gaven.

Op 17.3.1787 vaardigde keizer Jozef II nog een edict uit waarbij de privileges – die de wijnschroeders bekomen hadden na de Carolijnse Concessie – werden bevestigd, de leeftijd en het inschrijvingsgeld werden bepaald.

Ook na de inval van de Franse Republikeinen en de afschaffing van de gilden bij wet van 17.3.1791 en van 29.9.1791 (wet Le Chapelier) bleven deze kraankinders hun taak verder uitoefenen.

Er bleef hen ook een sociale functie weggelegd. Zo zien wij dat de kraankinders nog op 25.3.1793, samen met de schippers, de beenhouwers, de viskopers en de vier schuttersgilden instonden voor de veiligheid van de stad.

De voordeze te committeren gheswooren
ders selve neeiinghe tot den definitieven
alles met aggregatie ende
ratificatie in forma actum den
22^{den} Junij 1778

Willem De Pauw
Jan de Pauw s. groot
frans mast s. daniel
Emmanuel De Pauw

Pietor Mast Daniel de pau s. pauli

Jan mast

J.P.A.V.W.

† dits et mercier
Piel et Mast.

Pietor Mast s. Struick

Jan mast s. adriaen

Haeguel De Pau

frans. Mast

† dits et mercier
Guillelms Mast

J. De Pauw

DAVID PAUW

Ph. De Pauw

Judocus De pau

De voordeze te committeren
gheswooren ders selve
neeiinghe tot den definitieven,
alles met aggregatie ende
ratificatie in forma actum den
22ste Junii 1778.

Op 1.10.1795 werden onze gewesten bij Frankrijk ingelijft waardoor ook hun wet van 1791 hier van kracht werd. Als één van de laatste corpsen werd ook dat van de kraankinders op 12.4.1796 afgeschaft. Het bleek al spoedig dat men van de ene op de andere dag, onder een eeuwenlange traditie van laden en lossen niet bruusk een streep kon gezet worden. Schepen voeren verder af en aan en werden gelost of volgesjouwd. Ondernemingen beschikten niet zomaar over gespecialiseerd personeel en diensten die een rijke ervaring hadden. Bij besluit van 9.1.1803 door burgemeester Frans Willem De Naeyer, werd het corps van o.m. de kraankinders hersteld, maar dan enkel voor de goederen die werden verhandeld op de markten en publieke kaaien. Zo bestond het corps in de XIXe eeuw nog uit 22 leden. In het Hollands tijdvak gebeurde de benoeming door het stadsbestuur.

Op 23.12.1840 nog schreven de kraankinders aan de heeren Burgemeester en Schepenen der Stad Gand (!): *Wij ondergeteekende Dekens van het Corps Kraankinders nemen de vrijheid UL met eerbied te vertoonen, dat, ingevolge art. 69 van het reglement op de stedelijke belastingen, wij kraankinders alleen bevoegd zijn tot het lossen en laden van wijnen en sterke dranken. Ons corps heeft tot heden zijn bestaan gehouden, wij verzoeken om door UL daer in gehandvest te worden.*

In deze brief volgen dan de namen van de twee gecommisioneerde kraankinders en de namen en leeftijd van de 19 niet gecommisioneerde (waaronder 15 met de naam Mast) met het verzoek deze laatsten te commissioneren. *Om het publiek met gemak te kunnen voldoen en de administratie van de stedelijke belastingen te dienste te zijn* stellen zij een kraankind ter beschikking, die zich midden op de Korenmarkt (aan het pakhuis) zal plaatsen tijdens de openingsuren van de markt *en ten allen tijde bereyd zijn tot het lossen en laeden van beweegd wordende wijnen en gedistilleerde dranken.*

Dan stellen zij zelf een tarief op (een aanpassing van de tarief van 4 floreal an X) van laden en lossen en een tarief voor het kelderen en stapelen van stukken. Gevolgd door vier handtekeningen: P.J. Mast, Fr. Mast, J. Mast en P. Mast.

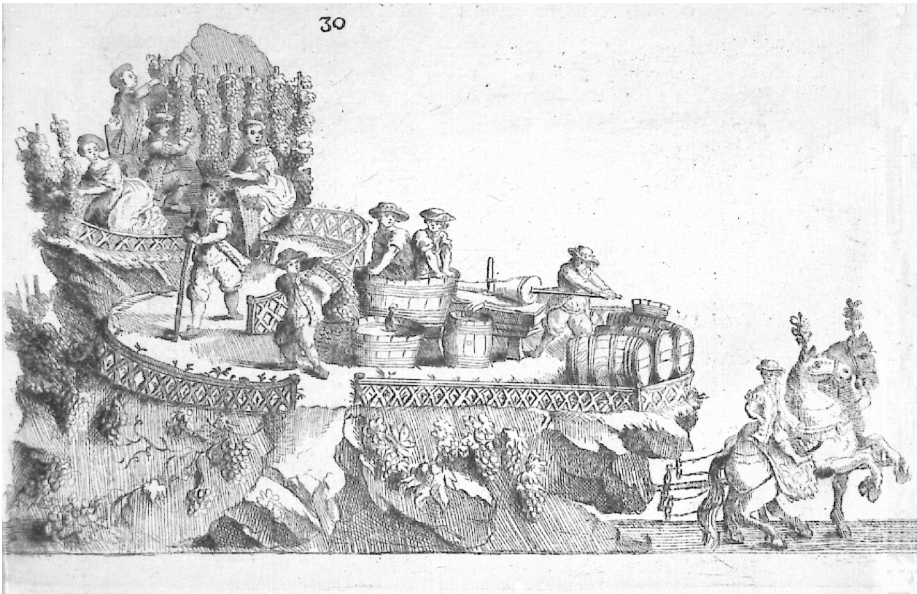
Tot 1857 bezaten de kraankinders het privilege om de kraan te bedienen. Eindelijk op 18.7.1860 ging, met de afschaffing van het octrooi, ook de Maatschappij der Kraankinders definitief ter ziele. De nering van de Wijnschroders gezegd kraankinders had meer dan 500 jaar bestaansrecht genoten.

Volgens Napoleon De Pauw (1835-1922) was het slechts een bescheiden ambacht en wellicht vond Ferdinand Van den Bemden (1824-1901) dit ook toen hij eind XIXe eeuw de stamboom Mast maakte en in alle talen zweeg over het aandeel van deze familie in de wijnschrodersnering.

Tijdens de tweede wereldoorlog achtte het stadsbestuur het gewenst op 1.7.1942 de Kraanstraat – aan de Ham en het Stapelplein – die er al bestond sedert de tweede helft van de XIXe eeuw, te wijzigen in Kraankindersstraat.

FEESTELIJKHEDEN

De Wijnschroders namen natuurlijk ook deel aan allerhande plechtigheden,

Deze praalwagen met daarbij 12 figuranten – allemaal kinderen van wijnschroders – werd getrokken door vier paarden en stelde de wijnoogst voor.

Omdat de wijnschrodersnering slechts bestond uit de families Mast en De Pauw waren het ook slechts die kinderen die op de wagen hadden plaatsgenomen:

De vier ruiters op de paardespennen waren: Egide Mast (°1757), zoon van Petrus en Maria Deginan; Isabelle Mast (°1753), dochter van Petrus en Marie Anne Maes. Van de familie De Pauw was er Joseph De Pauw, zoon van Guillaume; Rose De Pauw, dochter van Emmanuel.

Van de 5 mandendragers waren er 3 met de naam Mast: Joannes Mast (°1755), zoon van Petrus en Maria Anne Maes; Françoise Mast (°1758), dochter van Joannes en Isabelle Mast; Françoise Mast (°1761), dochter van Pierre (Petrus) en Maria Anne Maes. Van de familie De Pauw was er Lieven De Pauw, zoon van Emmanuel; Jean De Pauw, zoon van Lieven.

In de kuip waren twee kinderen met de voeten druiven aan het kneuzen: Petrus Mast (°1751), zoon van Michael Mast en Joanna De Meyere; Petrus Mast (°1757), zoon van Petrus en Maria Anne Maes.

De kuiper werd voorgesteld door Charles De Pauw (°1754), zoon van Lieven en Maria De Pauw.

stoeten, processies en cavalcades.

Bij feesten, optochten en processies droegen de kraankinders de toortshouder van de nering. Een in hout gebeeldhouwde en geschilderde toortshouder uit 1691 stelde de kraan voor die gedurende verschillende eeuwen door de wijnschroders werd bediend (zie afbeelding begin dit hoofdstuk).

Aanvankelijk was er de Auweet. Gegroeid uit een soort nachtwacht onttaarde dit vlug in een nachtelijke parade met veel machtsvertoon. Aan dit gebruik kwam een einde met de *Concessio Carolina* in 1540.

Een processie waar ook alle neringen aan deelnamen was de Sacramentsprocessie, waarbij het H. Sacrament in de stad werd rondgedragen op Sacramentsdag, de 2e donderdag na Pinksteren. Aan deze processie – de laatste decennia in afgeslankte vorm en met minder pracht en praal – kwam ca 1980 een einde, vooral wegens het toenemend autoverkeer en de achteruitgang van de geloofsbeleving.

Een belangrijke gebeurtenis te Gent was de cavalcade ter ere van de H. Macarius. Een cavalcade trok driemaal als een triomftocht door de stad op maandag 1, woensdag 24 en dinsdag 30 juni 1767, ter gelegenheid van de zevenhonderdste verjaardag van de Heiligverklaring van Macarius, schutsheligen tegen de pest. De cavalcade bestond uit vier delen en alle verenigingen, ambachten, gilden en neringen vonden het een eer een aandeel in de kosten te dragen. Zo leverde de wijnschrodersnering een aantal figuranten en bekostigden zij in het deel Herfst de praalwagen nr. 15 die de wijnoogst voorstelde. Op de praalwagen zaten 12 figuranten, allemaal kinderen van wijnschroders waaronder zeven kinderen van de familie Mast en vijf van de familie De Pauw. Wellicht werden deze praalwagens later, bij een andere gelegenheid nogmaals gebruikt.

Er waren nog tal van andere gelegenheden waarvan de kraankinders gebruik maakten – hetzij vrijwillig, hetzij gevraagd – mee op te stappen. Zo ook nog op 25.8.1793 bij de luisterrijke viering van primus Jan Baptist Hellebaut (1774-1819) waar heel de stad aan deelnam. Zo ook stapten bij de neringen naast de vrije schippers, de vleeschouwers en de viskopers ook veertien leden van de kraankindersnering mee op, in 't wit gekleed en versierd met wijngaardranken, samen met de wagen van Bacchus.

Op de praalwagen zat Bacchus op een wijnvat, vergezeld van twee bacchanten (saters) die hem gedurig het druivennat toereikten.

Erik Dekeyser

Bronnen:

Erik R. Dekeyser: *Familiegeschiedenis Mast – 1320-2002 –Vrije Schippersnering en Vrije Nering der Wijnschroders – 2002.*

SAG - Reeks 156/25 wijnschroders - nr. 7, insinuatie.

SAG - Reeks 156/25 wijnschroders - nr. 4.

SAG - Reeks 156bis nr. 41, van 27.4.1769 en ook in RUG - Vliegende Blaadjes IV/B/12.

SAG - Reeks 156/25 wijnschroders - nr. 8, van 22.6.1778.

SAG - Reeks 156/25 wijnschroders - nr. 11, van 30.6.1734.

SAG - Modern archief reeks DD nr. 22, nr. 406 (1826-1840), mutatieregisters. Twee huizen staende Vleeshuysbrugge 1 en 3 door publiek verkoop van 15.9.1838. Not. Eggermont. Dat. enr. 17.9.1838. Dat. overschr. 5.1.1839.

SAG - GSA2/W313 - *Beschrijvinge van het zeven honderdjaerig Jubile van den Heyligen Macarius*, uitg. Jan Meyer, Gent 1767. Nederlandstalige en frantallige uitgave; pag. 78 en 79.

RAG - Notariaat - Notaris Jacques Van Baveghem 21.7.1817, depot Roland nr. 23.

RUG - Fonds Vliegende Blaadjes - Handschriftenzaal I/K/4 - document uit 1756.

RUG - Fonds Vliegende Blaadjes - Handschriftenzaal II/K/6 en I/W/11 - openbare verkoop van 22.10.1862.

RUG - Fonds Vliegende Blaadjes - Handschriftenzaal I/W/11.

RUG: Joannes-Baptist Hellebaut, dossier met documenten betreffende deze primus. Handschriften nr. G13638.

MARC BOONE: *Van 'Portus Monialum' naar 'scroderrie buten Bachten Biloke'*, in *Stadsarcheologie*, jg. 12, 1988, nr. 1.

DIRK LAPORTE: *De Lievekom te Gent - Bouwgeschiedenis*, in *Stadsarcheologie*, jg. 6, 1982, nr. 3.

DIRK LAPORTE: *Openbare werken aan de voormalige Lievekom te Gent*, VIAT, 1e jg. nr. 3, sept 1983.

PIERRE KLUYSKENS: *Gent heeft enkele gildehuizen kunnen redden: Van wijn en wijnschroeders* in *De Gentenaar* van 18.6.1974.

KAREL VAN KEYMEULEN: *Slag om restauratie Wijnschroedershuis* in *De Gentenaar* van 16.11.1989.

RPG: *Nieuw huis volgens oude plannen* in *De Gentenaar* van 2.6.1993.

Stad Gent - Bijlokemuseum Godshuizenlaan.

Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen - Stad Gent - 1976 - deel 4na - blz. 204.

RONALD DE BUCK, *Van wijn in Gent tot Gent in wording*, 1995.

RONALD DE BUCK, *De Concessio Carolina*, in *Ghendtsche Tydinghen*, 1990 blz. 85.

PROSPER CLAEYS: *Memorial de la Ville de Gand*, 1902, 1792-1830.

FRANS DE POTTER, *Gent van den oudsten tijd tot heden. Geschiedkundige beschrijving der stad*, 1883-1901.

NAPOLEON DE PAUW: *De voorgeboden van de Stad Gent in de XlVe eeuw*, 1885, p. 68.

VAN THORENBURG-MESTDAGH: *Histoire du commerce des Vins à Gand*, 1904.

GONTRAN VAN SEVEREN: *De Gildenhuizen*, in *Het Mandelboekje*, 14e jaar, nr. 1, april 1971.

INVENTAIRE ARCHÉOLOGIQUE - FICHE N° 194

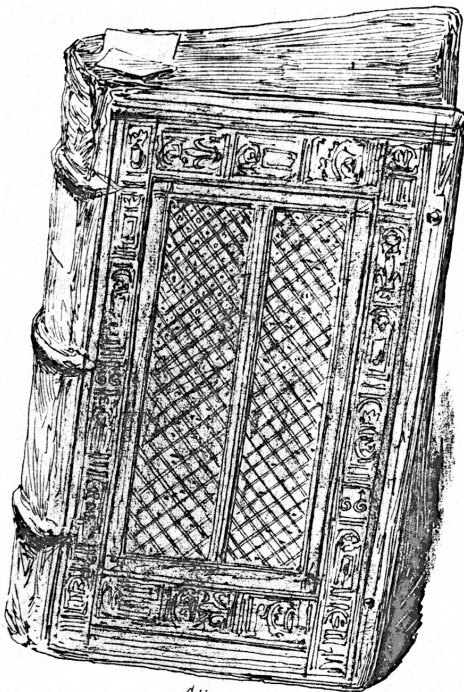
Op 19 oktober 1900 stelde Paul Bergmans in de rubriek “Boekbanden - Bibliotheek van de Stad en van de Universiteit, Théol. 2460 - XVIe eeuw” in het Frans een fiche op over

Boekband van Gérard Godfrey van Graten

Werk van een Vlaming, gevestigd in Engeland, meet deze redelijk versleten boekband in bruin kalfsleer een breedte van 125 mm en een hoogte van 180

mm. Bedekt met een Lyonese druk van 1511: *Summa Johannis Valensis de regimine vite humane seu Margarita doctorum*. De versiering van de twee platten van hetzelfde uitzicht verschillen slechts volgens de orde waarin de rouletten gedrukt werden.

In het midden twee vakken versierd bij middel van een roulette. De versiering bestaat uit ruiten met daarin “quatrefeuilles” die niet te zien zijn op het vignet. Helemaal rondom, een band, ook met de roulette, die bestaat uit het monogram van de boekbinder, hiernaast afgebeeld op ware grootte, en vier heraldische versieringen, elk bekroond met een koninklijke kroon: de Tudor-roos, de granaatappel, de lelie en de burcht. De compositie is omringd door een viervoudig biesje, volledig koud uitgevoerd.

positie is omringd door een viervoudig biesje, volledig koud uitgevoerd.

Gérard van Graten, in Engeland Garret Godfrey genoemd (de naam van zijn vader) was, zoals Mr. James Weale deed opmerken, waarschijnlijk afkomstig van het Limburgs dorpje Gratem. Hij vestigde zich in het begin van de XVIe eeuw in Cambridge waar hij tezelfdertijd boekhandelaar en boekbinder was. Kerkmeester van de St-Mariakerk in 1517, stierf hij in 1539.

Cf. J. Weale, *Bookbindings and rubbings of bindings in the National Art Library, South-Kensington Museum* (Londen, 1894-1898), introd., p.XXXVII-XXXVIII, catal., pp. 1 en 130-131.

HET KANAAL VAN TERNEUZEN

Vreemde overheersers en bezetters kregen het, in het verleden, bijzonder hard te verduren van de koppige Gentse stede die het, zelfs In de meest normale omstandigheden, bijna voortdurend aan de stok had met eigen prinsen en graven en met buren uit eigen ras. Hoe paradoxaal het ook moge klinken, Gent dat even normaal het pasgeld voor zijn daden van opstandigheid had moeten terugkrijgen, kwam er doorgaans zonder veel kleerscheuren van af, en van alle Brabantse en Vlaamse steden, was het Gent dat per slot van rekening nog het beste profijt wist te halen uit het vreemde juk en zijn revolutionaire bewegingen!

Indien er in het begin van de XIXe eeuw, van de oude fierheid en weerstand niet bijster veel was overgebleven, was het niettemin andermaal op het ogenblik dat het vreemde juk loodzwaar op de stad drukte en dat er van politieke vrijheid zelfs geen sprake meer was, dat Gent een nieuwe economische bloei-periode tegemoet ging.

Een zeer gelukkig toeval maakte dat in die jaren de industriële belangen van Napoleon samenvielen met dezen van onze stad waar onder impuls van Lieven Bauwens de katoennijverheid een zo plotse als onverwachte vlucht nam.

De Fransen hadden. bovendien de Schelde heropend wat automatisch de heropening van de Sassevaart betekende. Deze maatregel welke Antwerpen een ongemene voorspoed zou bijbrengen, had voor Gent nauwelijks een symboli-

sche betekenis en waarde, daar elk belangrijk vervoer over de sedert jaren verwaarloosde Sassevaart praktisch uitgesloten was. Misschien had Napoleon, die het plan had opgevat de vaart terug bevaarbaar te stellen en aan te passen aan de eisen van de tijd en aan militaire doeleinden, van deze waterweg voor de tweede maal de levensader van Gent kunnen maken, doch oorlogen en allerhande internationale verwickelingen hadden voor gevolg dat het bij een droom bleef, een droom welke na de val van het Keizerrijk en zelfs na het Congres van Wenen, de Gentse stadsedelen en nijveraars bleef fascineren.

Zolang een rechtstreekse verbindingsweg tussen Gent en de zee een loutere Gentse, zelfs Belgische aangelegenheid en belang bleef, kon er niet veel verwacht worden. Gent kende ten andere tijdens de eerste jaren van het Hollands Bewind een economische inzinking: de grote Franse exportmarkt ging verloren terwijl de Engelsen ons stilaan een gevaarlijke concurrentie begonnen aan te doen. Men moest de toegang tot de afzetgebieden in Nederlands Indië afwachten om de Gentse katoenindustrie opnieuw een zekere peil van welstand te zien bereiken.

Het idee van een modern kanaal hing nog steeds in de lucht en in de Gentse industriële middens liet men geen gelegenheid voorbijgaan zonder de overheden diets te maken dat een dergelijk plan Gent en gans het land een ongemeene voorspoed zou bezorgen.

Het is ten andere kenschetsend vast te stellen dat die nijverheidsmilieus die de eerste Fransgezinden waren geweest ten tijde van de Franse overheersing, nu ook de meest orangistisch getint waren. Business is business en in de middens van de katoenindustrie heeft men nooit veel met sentimentalisme gesponnen. Het ongeluk wou dat men ook in Amsterdam, Rotterdam en Antwerpen al evenmin aan sentimentalisme deed en dat men er maar al te wel inzag dat een dergelijk kanaal met een er onvermijdelijk aan vastgekoppelde haven een meer dan gevaarlijke mededinger zou doen ontstaan, zodat er van die kant heel wat kritiek en oppositie uitgingen.

Wellicht had Willem I, die net als Napoleon voor het idee van een kanaal Gent-Noordzee gewonnen was, nog lang gearzeld hebben en alle zorgvuldig hebben gewogen en overwogen vooraleer een besluit te nemen, moest niet naast de Gentse belangen ook een andere belangrijke factor hebben gespeeld, waarmede én het zwijgen de rivalen van Gent kon worden opgelegd, én de Gentse thesis kon zegevieren, zonder daarom de schijn te verwekken dat het exclusief een begunstiging van de Arteveldestede betrof.

Onze stad had dus voor de zoveelste maal het geluk aan hare zijde, en wie dat heeft, mag de kans niet onbenut laten.

Het probleem van de afwatering en van de voortdurende overstromingen in

het Vlaamse land stelde zich scherper dan ooit tevoren en had in de eerste jaren van de XIXe eeuw schrikwekkende afmetingen genomen die een bestendig gevaar uitmaakten voor talrijke dorpen en akkergronden die regelmatig onder water kwamen.

Zulks was een verre nasleep van de Vrede van Munster en meer bepaaldelijk van het zo verderfelijke artikel 58 dat o.m. bepaalde: «Aussi on ne pourra creuser nouveaux canaux, ni fossés par lesquels on pourrait repousser ou détourner les eaux de l'un ou l'autre parti».

De toepassing van dit artikel leek dra een catastrofe voor onze gewesten. In een weinig gekend en nog minder gelezen werk «Recherches historiques sur les voies d'écoulement des eaux des Flandres», heeft Andries, een geestelijke die in de vorige eeuw in de Kamer voor Volksvertegenwoordigers zetelde, de nefaste gevolgen van die bepaling en van latere verdragen als b.v. het Barrièretraktaat beschreven.

Nu Noord en Zuid onder eenzelfde scepter waren verenigd, bestond er geen enkele geldige reden meer om de oplossing van dit zo netelig vraagstuk nog langer uit te stellen, en een eerste maal werden twee ingenieurs van de Waterstaat, Van Diggelen en Noël, gelast met het opmaken van een project om de Sasvaart terug bevaarbaar te maken en te verlengen van Sas van Gent tot aan de Westerschelde, oplossing welke én de overstroomde gebieden én de Gentse belangen zou ten goede komen.

Dit project moest om allerhande redenen worden prijsgegeven; het ware ten andere slechts het zoveelste lapmiddel geworden.

Daarmede was het ganse geval echter ver van opgelost te zijn. In een merkwaardige studie «Gand et ses installations maritimes» in 1881 verschenen, schrijven Bruneel en Braun: “Le mal persistant et les terrains bas se trouvant menacés d'une submersion en quelque sorte permanente pendant les saisons humides, le Gouvernement hollandais, sur les vives instances des propriétaires intéressés, soumit la proposition à un nouvel examen. On chargea en 1822 les susdits ingénieurs d'élaborer un projet définitif pour le creusement d'un canal á grande section, destiné à assurer l'assèchement des terrains et devant constituer pour la ville de Gand une grande voie navigable en communication directe avec la mer”.

Dit tweede ontwerp van Noël en Van Diggelen, in 1822 ingediend, werd het jaar daarop bij Koninklijk Decreet goedgekeurd.

Alhoewel uitdrukkelijk werd bedongen dat gans het Kanaal voor de toegang van zeeschepen tot aan Gent bevaarbaar zou worden gemaakt, is het duidelijk dat het in de eerste plaats werd opgevat en ontworpen ter afwatering en voorkoming van overstromingen en slechts in subsidiaire orde als middel voor de heropleving en heropstanding van Gent.

De Hollandse havensteden en Antwerpen hadden nu nog onmogelijk kunnen tegenstribbelen gezien het uitgesproken karakter van algemeen nut, maar voor Gent was het, indien geen triomf, dan toch een meer dan heuglijke maatregel. Geen triomf omdat andermaal te klein werd gezien. Men zou een kanaal graven voor de periode die men meemaakte, niet voor de toekomst.

Het Kanaal liep bij het verlaten van de stad iets meer westwaarts dan de Sassevaart zaliger, vervoegde Sas van Gent en eindigde bij Terneuzen: samen, een lengte van 34 km dus een veel kortere verbinding dan Antwerpen-Noordzee.

Aan het in 1823 aangenomen ontwerp, konden de Gentenaren in extremis nog een paar gelukkige wijzigingen brengen, qua breedte en diepte, sluisen, bruggen enz, anders ware het van bij de start een hopeloos geval geworden.

De werken, in mei 1825 begonnen, vorderden zeer snel. Al wat de techniek in die jaren aan mogelijkheden bood, werd ingezet samen met een aantal “botesessen”, die gekende Luikse vrouwen en meisjes, die wij thans nog enkel afgebeeld zien met de grote mand op de rug, in folkloristische stoeten of als popjes voor toeristen.

De werken vorderden zelfs zo snel dat twee jaar later, op 18 november 1827, de verbinding van Gent met de Noordzee een voldongen feit was.

Of er die dag te Gent werd gejubeld!

Het leeuwenaandeel mochten de ingenieurs Van Diggelen en Noël samen met de toenmalige gouverneur van Zeeland, Van Doorn, die later goeverneur van Oost-Vlaanderen werd, opeisen.

Hij was het trouwens die op 18 november 1827 de grootste plechtigheden van de inhuldiging van het Kanaal van Terneuzen, namens koning Willem I voorzat.

Ontvangst en redevoevingen in Terneuzen en Sas van Gent waar de eerste feestdag met banket en vuurwerk werd besloten. Zulks was slechts een voorsmaakje van de triomfantelijke intocht van de officiële feestvloot in Gent, die ‘s anderdaags plaats vond: «La foule, schrijven Bruneel en Braun, couvrait sur tous les points, les deux rives du canal. Une infinité de petites embarcations pavoisées voguaient sur les eaux et saluaient de leurs acclamations le Gouverneur à son passage».

De klokken in de kerken, de beiaard boven in het Belfort, de kanonnen op de wallen kondigden de bevolking de komst aan van de Gouverneur, vertegenwoordiger van koning Willem, en zijn gevolg welke plaats genomen hadden op het yacht “la Junon”.

Om half twee in de namiddag werd door de burgemeester vergezeld van een muziekkapel, een legerdetachment en alle stedelijke overheden, aan de Sassepoort een erewijn geschonken, waarna de stoet midden een onbeschrijf-

telijk enthousiasme door de voornaamste straten van de stad naar het Paleis van de Gouverneur aan de Oranjeberg toog, waar een plechtige ontvangst plaats greep.

Om zestien uur werd de genodigden in de Arsenaalzaal van het Stadhuis een banket aangeboden, waar wijn en woord overvloedig vloeiden en de dag werd besloten net een groot bal, terwijl dezelfde dag een algemene brooduitdeling aan de armen plaats vond en men gouden, zilveren en bronzen medailles uitgaf om dit historisch feit van de zo lang verwachte rechtstreekse verbinding met de zee te vereeuwigen.

Een eeuwenoude droom ging in vervulling.

Daags nadien begon de nuchtere en sindsdien zo dikwijls ontnuchterende werkelijkheid.

Het enige dat in de officiële redevoeringen bij de plechtige inhuldiging van het Kanaal, de ontvangsten en banketten niet werd gezegd, was, dat de vaart, zoals men hem gegraven had, zijn kinderjaren niet zou overleven zonder een spoedig heelkundig ingrijpen.

Maar eens de eerste roes van de viering achter de rug of de maag, moest men toch in de industriële en politieke middens tot de conclusie komen dat een kanaal met een diepgang van 4 m 40, een breedte van 23 m aan de waterspiegel en van 10 m aan de bodem, dra zo anachronistisch zou worden als de begraven Sassevaart.

Het kanaal van Terneuzen of liever het Kanaal van Neuzen op Gent zoals het toen officieel heette, was een soort compromis tussen de Gentse belangen en die van de overige havensteden, en moest ook en wellicht in hoofdorde een middel worden om overstromingen te bekampen, hetgeen zeker geen grotere afmetingen of breedte vereiste.

Amand de Bast die onmiddellijk na het graven van het Kanaal, in 1829, zijn «Relation historique des tentatives faites par les Gantois pour s'ouvrir une communication directe avec l'océan» schreef, is formeel waar hij het heeft over de inzichten van de regering: “Comme le canal de Gand à Neuzen, en même temps qu'il doit servir à mettre la première de ces villes en communication directe avec la mer, est encore plus spécialement destinée à donner un prompt débouché aux eaux qu'y amènent l'Escaut et la Lys... ».

Een kanaal zonder haven is even nutteloos als een generaal zonder manschappen. Gent had zijn kanaal gekregen en zijn tegenstanders hoopten wel dat het er weinig profijt uit halen zou doch zij hadden gerekend zonder de taaie wilskracht van de Arteveldezonen die, nu zij de zee in hun bereik hadden gekregen, geenszins geneigd bleken te zijn hun prooi los te laten.

Het eerste wat zij deden was het graven van een Handelsdok, 1700 m. lang, van de Dampoort tot de Sassepoort, rechtstreeks verbonden met het kanaal van Terneuzen.

Die verbinding werd een jaar na de inhuldiging van het kanaal verwezenlijkt en op 15 december 1828 vaarden de twee eerste schepen, 'Frederika' en 'Pauline', beiden komende van Liverpool, met een zoutlading voor de Firma De Cock, het Handelsdok binnen, geestdriftig toegejuicht door duizenden Gentenaren.

Enkele maanden tevoren was een ander schip, het Franse fregatschip 'Le Voltaire' komende van New-Orleans op 9 februari de stad binnengevaren. Het was het eerste schip dat rechtstreeks uit Amerika kwam, met een lading van 700 balen katoen voor rekening van de firma Verhaeghe de Naeyer en Cy.

Na het Dok, werden ook sluisen, draaibruggen, loskaaien gebouwd, zodat op de vooravond van de Omwenteling van 1830, Gent, zo goed als het kon, een kleine zeehaven aan 't worden was.

De Septemberrevolutie was, economisch beschouwd, een ware ramp voor Gent, daar bijna halfweg tussen Gent en Terneuzen opnieuw een staatsgrens oprees en daar, gezien de uiterst gespannen betrekkingen die onvermijdelijk tussen Nederland en België moesten ontstaan, het ergste gevreesd kon worden voor de toekomst van het kanaal en dus ook voor de Gentse stede.

Het was dan ook heel logisch en natuurlijk dat de Gentse burgerij en industriëlen met burgemeester Van Crombrugge aan het hoofd, het laatste bolwerk vormden van het Orangisme in ons land, zelfs lange jaren na de Onafhankelijkheid; de ellendige toestand waarin vaart en haven na 1830 verkeerden, was zeker niet van aard om de bevolking tot andere gevoelens te bewegen.

De eerste maatregel welke Nederland, enkele dagen na de Omwenteling trof, was de sluiting van de Schelde en van het kanaal van Terneuzen, hetgeen voor Gent gelijk stond met een doodvonnis of een tweede Vrede van Munster. De staat van oorlog tussen Nederland en België bleef bestaan tot in 1839 en gedurende gans die periode was er omzeggens geen enkele bedrijvigheid op het kanaal, dat zelfs gedeeltelijk verzande, waar te nemen.

Belangrijke uitbaggeringswerken waren van 1839 tot 1841 nodig en het was slechts in dat laatste jaar dat de eerste schepen opnieuw in de Gentse haven konden aanleggen.

De toekomst zag er weinig rooskleurig uit, want Nederland, meester van de kop van de waterslang, kon de meest willekeurige eisen stellen die wij wel verplicht zouden worden te aanvaarden.

Van de verbetering welke onze voorouders in de Middeleeuwen aan de dag

hadden gelegd in krijgsrumoer en opstand, gaven de Gentenaren andermaal blijk rond de groene tafel en in uiterst delicate onderhandelingen. Het ging om de aarden tegen de ijzeren pot en elke brutale houding had slechts een groter onheil kunnen veroorzaken.

Voor de zoveelste maal kwam de redding langs een zijweg d.w.z. langs het probleem van de afwatering, voor ons land een nationaal vraagstuk. Door het verdrag van 5 november 1842 en de conventie van 20 mei 1843 werd een vergelijk tussen beide landen getroffen waaruit Gent en het kanaal heel wat profijt wisten te halen.

Voor de Gentse katoennijverheid die dank zij een moderne mechanische uitrusting, een geweldige uitbreiding had genomen, was de eerste stap van kapitaal belang. De overheden hadden ten andere ingezien dat het kanaal voor Gent een kwestie van leven of dood was en reeds in 1844 had Leopold I symbolisch dit belang onderstreept door de eerste steen van het Stapelhuis te komen leggen.

Twintig jaar later, in 1863, werd het Verbindingskanaal tussen de Brugse vaart en het Kanaal van Terneuzen gegraven, eerste belangrijke maatregel voor een betere verbinding met het Hinterland.

Het toenemend verkeer en de geleidelijke expansie van kanaal en haven stelden de plaatselijke overheden voor een netelig probleem. In 1865 waren de zeeschepen qua afmetingen en tonnemaat niet neer te vergelijken met de kleine, meestal zeilschepen uit de tijd van Willem I. Jarenlang hadden de gevolgen van de scheiding van Noord en Zuid de activiteit geremd, nu was het de vaart zelve die deze activiteit dreigde lam te leggen en totaal uit te doven.

Te Gent begreep men ten volle dat dringende aanpassingswerken moesten uitgevoerd worden. Het was Jules de Hemptinne die het eerst, in zitting van 23 oktober 1865 van de Gemeenteraad, een voorstel indiende tot verdieping en verbreding van het kanaal van Terneuzen, voorstel dat onvermijdelijk met een tweetal tegenvoorstellen gepaard ging.

Op 22 januari 1866 keurde de Gemeenteraad het principe goed van de verbeterings- en aanpassingswerken doch beging de zware flater de keus tussen de verschillende voorstellen over te laten aan de regering. Schoner begrafenisdienst van eerste klas kon men zich moeilijker indenken!

En inderdaad gedurende meer dan 15 jaar goochelden Administratie, Parlement en Regering met ontwerpen, commissies, subcommissies en bestekken. In Gent zelve werd men het spelletje vlug beu. Gans de bevolking stond eendrachtig geschaard om hare gezaghebbers: meetings werden ingericht, petitities ondertekend, moties gestemd, interpellaties gedaan.

Het bleef echter te Brussel bij plannen en beloften. In 1872 was men nog geen

stap verder geraakt.

Eindelijk in 1873 en 1876 werden de nodige aanpassingswerken op Belgisch grondgebied tot een goed einde gebracht, maar nu kwam een andere kat, met name Antwerpen, op de koord. Antwerpen dat gedurende jaren de openbare opinie in geheel het land tegen Gent zou ophitsen.

Het voorwendsel was de conventie op 24 juni 1874 tussen België en Nederland ondertekend, waarbij de Gentse belangen werden gevrijwaard en Terneuzen een regime ontving dat, naar de zin der Antwerpenaren een onduelbaar gunstregime uitmaakte.

Antwerpen trok ten strijd en haalde met de oude koeien de meest onmogelijke argumenten uit de gracht: «On a recours, schreef de Kamer van Koophandel van Gent tot de Gemeenteraad, à tous les moyens, on ne recule ni devant les plus flagrantes contradictions, ni les plus odieuses calomnies. Quelques orateurs ont à peine pris soin de dissimuler leur pensée que, pour la sécurité d'Anvers, Gand doit être à jamais privé de toute voie de communication avec la mer; d'autres conseillent la construction d'un nouveau canal de Gand à Heyst»!

Antwerpen kon het uiteindelijk halen in het Parlement, dat weigerde de conventie van 1874 te bekrachtigen.

Het nieuws verwekte te Gent een algemene verslagenheid, doch geen wanhoop. Drie jaren lang verzetten de Gentse gemeenteraad en parlementairen hemel en aarde en eindelijk, op 31 oktober 1879 werd een nieuwe Nederlands-Belgische conventie ondertekend, zeer gunstig voor Gent; op 25 februari 1880 bekrachtigde de Kamer dit akkoord en op 9 maart de Senaat.

Het Kanaal van Terneuzen kreeg aldus een breedte van 65 m aan de waterspiegel, 17 m op de bodem en een diepte van 6.50 m een nieuwe sluis te Sas-van-Gent, aanmerkelijke verbetering die in de volgende jaren gepaard ging met het graven van de Voorhaven, de Droogdokken en het Groot Dok.

De gelukkige gevolgen van al die werken bleven niet lang uit; de gemiddelde jaarlijkse tonnemaat steeg van 49.000 ton voor de periode 1850-1860, tot 73.000 in 1870, 135.000 in 1880 en 472.000 in 1890!

Dit cijferliedje was te melodieus om lang in de mode te blijven. Op het einde van de XIXe eeuw bleek het kanaal voor de zoveelste maal verouderd en voorbijgestreefd. Nieuwe werken drongen zich op die elf jaren, van 1900 tot 1911, in beslag namen. Op Belgische grondgebied werd de breedte op 97 m gebracht, de diepte op 8,75 m terwijl ook begonnen werd met de bouw van drie grote Darsen.

Gent was nu werkelijk een grote zeehaven geworden en ging een prachtige toekomst te gemoet toen de eerste wereldoorlog losbrak en de stoutste ver-

wachtingen als een kaartspel deed instorten. De activiteit werd vier bange jaren stilgelegd en in 1918 werden door de Duitsers verschrikkelijke verwoestingen aangericht : al de kunstwerken tussen Gent en de Nederlandse grens waren vernield, zodat na de Wapenstilstand elk verkeer was uitgesloten. Zelden is een stad zo bliksemsnel uit de oorlogsnood opgestaan als Gent na de eerste wereldkrijg half maart 1919 vaarde het eerste schip langs het kanaal van Terneuzen de Gentse haven binnen dat was een nieuw mirakel van de Gentse wilskracht.

Van 1919 tot 1940 werd voortdurend aan de haven gewerkt oprichten van nieuwe darsen, van het Houtdok, graven van het Sifferdok.

Voor de tweede maal in een kwart eeuw, kwam de oorlog de activiteit van haven en kanaal lam leggen, doch met dezelfde vastberadenheid en optimisme hebben de Gentenaren zich na de Bevrijding aan het werk gezet. Er was oneindig veel te doen, want wereld en economie vertoonden nu plots een ander aangezicht : herstellen van de schade der oorlogsjaren, moderniseren en aanpassen van de haveninstallaties, bouwen van nieuwe kaaimuren, enz.

In 1958 waren de werken reeds zover gevorderd dat de havenuitrusting 12 km kaaien, 20 km oevers met aanlegsteigers, 17,5 ha loodsen, 65 ha open stapelruimte, 139 kranen, 16 laadbruggen, 160 km sporen met rangeerstation, telde; de wateroppervlakte van de havenkommen bedroeg 122 ha.

Met een zo moderne uitrusting was onze haven echter nog steeds niet toegankelijk voor schepen van meer dan 10.000 ton en zulks betekende een geweldige handicap voor Gent dat zich weliswaar op de vooravond van de tweede oorlog, in minder dan een eeuw, had opgewerkt tot de 24e plaats onder de 1170 Europese zeehavens, maar niet meer aangepast was aan de eisen van een modern verkeer en grote zeeschepen.

Eindelijk heeft men groot, zeer groot gezien. Van 10.000 ton springt men naar 40 en zelfs 50.000 ton; de breedte van het kanaal wordt op 200 m gebracht, de diepgang op 12,50 m met een een der modernste zeesluizen ter wereld, prachtig uitgeruste dokken, onmetelijke industrieterreinen.

Binnen afzienbare tijd wordt eindelijk, dank zij de volharding van ontelbare generaties en niet het minst van ons stadsbestuur dat de zaken zo groots wist op te vatten, de kroon gespannen op een werk dat zes eeuwen strijd vergde, maar Gent de redding heeft gebracht.

De dag dat het eerste grote schip de haven zal binnenvaren langs het voltooid kanaal, die dag zal in de toren van het Belfort de Beiaard mogen spelen zoals hij het in geen eeuwen mocht doen.

Pierre Kluykens

***GHENDTSCH*E TOESTANDEN**

VERBOD OP SPELEN MET BALLEN, STOKKEN, STENEN, KAARTEN EN TEERLINGEN IN HET STADHUIS (1743)

Op 19 augustus 1743 werd een voorgebod (ordonnantie) gepubliceerd door de ‘Heer ende Weth’ (de schepenen) van Gent dat nogal zonderlinge toestanden in ons prestigieuze Gentse stadhuis reveleert. De bekendmaking gebeurde ‘met trompette naer costume’ (volgens het gebruik). Gelukkig voor ons vervlogen die klanken niet in de stadslucht, maar werd wat in dit voorgebod bepaald werd, opgetekend door J. Provoost, gezworen klerk van de Griffie. Niet alleen opgeschreven, het werd ook gedrukt ‘by Domenicus vander Wee, gezworen Stadts-drucker, woonende in de Veltstraete, in den gulden Bybel’. Zo komt het dat we via dit druksel, bewaard in het stadsarchief (reeks 110 nr. 2), het volgende vernemen.

Heer ende weth der Stadt Gendt, bevindende dat diversche Jongelingen ende andere Persoonen hemlieden vervoorderen op de Groote Zaele ende andere Plaetsen van het Stad-Huys der selver Stede te spelen alderhande soorten van Spel, daer door de selve Plaetsen niet alleene en worden gevilipendeert, nemaer de Schilderijen, gelaese Vensters, Muren ende andere Ciraeten, geschonden ende bedorven worden ten grooten intreste van de voorseyde Stadt. Omme waer inne te voorsien, verbieden (Heer ende Weth) wel ende expresselyck een ieder, wie het soude mogen wesen, ’t zy jonck ofte oudt, van op het selve Stadt-Huys hemlieden exercitie te nemen ofte aldaer spelen met Ballen, Stocken, Steenen, mitsgaeders Caerten, Teirlingen ofte andersints, op peyne van by de gone bevonden wordende sulcks gedaen te hebben, ‘t elcker reyse te verbeuren eene boete van vyf Schellingen grooten in proffyte van den Exploiteur.

Authoriserende by dien alle Officieren, Kaemer-Boden, Sergeanten, ende Hallebaerdieren, mitsgaeders de gone de Wacht houdende aen ende op het selve Stadt-Huys, omme die sullen bevinden contrarie gedaen te hebben aen deze Ordonnantie, te apprehenderen ende in Vangnisse te recommenderen. Alwaer sy soo lange sullen worden gedetineert tot dat de Schaede die sy aen het selve Stadt-Huys ofte desselfs Ornamenten gedaen sal wesen, gepresteert ende de voornoemde boete betaelt, ’t sy by d’Ouders van de Jongelingen ofte

hunne Voogden, de welcke over hunne Kinderen oft Weesen sullen moeten verantwoorden, ende indien bevonden wierde die daer toe onvoorsien te wesen van Middelen, sullen daer over naer merite van de saeke arbitrairelyck worden gestraft.

Actum in 't Collegie den 12. Ougste 1743 - onderteekent F.C. Elbo.

De ordonnantie is integraal en woordelijk overgenomen. Voor de goeie verstaanbaarheid werd de meterslange zin die de hele tekst beslaat, in vier opgesplitst. De boodschap is duidelijk genoeg. Maar misschien toch een paar uitleggingskes, voor zover nodig:

- Vervoorderen: zich verstouten.
- Vilipenderen: in aanzien doen verlagen. Het Franse 'vilipender' betekent zoveel als 'door het slijk halen'.
- Ten grooten intreste: hier te verstaan als 'tot grote schade'.
- Pyne: boete.
- 't elcker reyse: elke keer.
- Apprehenderen: in de boeien slaan.
- Naer merite van de saeke arbitrairelyck straffen: een niet vast bepaalde straf, afhankelijk van de ergheid van het feit, opleggen naar goedvinden van de rechters.
- Actum: 'geakteerd': neergeschreven.
- Elbo was secretaris van de schepenbank van Gedele.

Erg hoog was de boete niet: 60 groot (1 schelling is 12 groot. De 'groot Vlaams' was de bij ons gebruikelijke geldrekenenheid). Een metselaarsgezel verdiende in die tijd 48 groot per dag (zonder de daarbij gebruikelijke portie 'drinkebier'). Een diender kon rekenen op de helft van dat bedrag (en misschien op evenveel bier?). De meeste stadhuisspelers zullen wel tot meer welgestelde categorieën behoord hebben. Maar het was snelrecht en daardoor wellicht efficiënt, ook al was de boete laag.

Luc Devriese

BLAASPIJPSCHUTTERIJ: EEN AANVULLING

Dank zij mevr. Rosa De Vriendt - Mores kan de beschrijving en het lijstje van de Gentse balblaasmaatschappijen opgenomen in Ghendtsche Tydinghen

De leden droegen een aantrekkelijk uniform: bruine hoed versierd met pluim en pijp, witte kraag met kant en dito krop, blauwe katoenen wanbuis met donkere sjerp om het middel, blauw katoenen bloesbroek tot aan de knieën, rode kousen en zwarte geschoenen.

Niet alle vogelpripijblazers beschikten over een uniform. Men herkende hen aan een kenteken gedragen op de kraag van hun jas. Het ging van eenvoudige herkenningstekens tot meer luxueuze.

Na de prijskampen liet volgens de traditie de winnende maatschappij haar leden op de gevoelige plaat brengen, zie afb. 9. We zien de leden van de fleschemaatschappij "De Ware Vrienden" destijds gevestigd in "Café Spijshuis", Drongensteenweg te Gent. Deze maatschappij richtte met een viertal andere verenigingen uit de stad driemaandelijks schietingen in. De leden met het herkenningsteken op de kraag van hun jas werden, naar ons vermoeden, aangeduid om aan de prijsschieting deel te nemen. Dergelijke foto's werden in het lokaal uitgehangen.

Afb. 9 - Leden van de fleschemaatschappij "De Ware Vrienden", Gent. Museum voor Volkskunde Gent, nr. V.G. 74-163)

Bij enkele maatschappijen bestond bij schietingen in het lokaal de traditie van te blazen voor een kunstzinnig maatschappijbord i.p.v. voor een geldprijs.

2010 nr. 1 vervolledigd worden. 'De Ware Vrienden' waren destijds gevestigd in café 'Spijshuis' aan de Drongensesteenweg te Gent. Misschien waren zij de opvolgers van 'De Ware Vrienden' die volgens het eerder verschenen artikel in 1860 aan de Oude Beestenmarkt hun stek hadden.

Mw. De Vriendt vestigde onze aandacht op een uitvoerig en goed gedocumenteerd artikel van de hand van M. Broeckhove waaraan zijzelf nog meewerkte: 'De blaaspijp als ontspanningsinstrument' dat verscheen in 'Oostvlaamse Zanten'. 1976, p. 42 - 72. Hiervan reproduceren we hierbij een bladzijde. Bovendien vernamen we van Willy Rouquart dat Prosper Claeys in 1909 in zijn *'Médailles gantoises modernes 1792-1892'* Gentse blaaspijverenigingen en hun medailles beschreef.

Het bestaan van deze uitstekende beschrijvingen was ons niet bekend. Onvergeeflijk. Mocht je, beste lezer, ondergetekende een dezer dagen wat rood aangelopen ergens in de stad zien rond dwalen, weet dan dit geen frisse bloes is op zijn jeugdige wangen, maar ... schaamrood.

Luc Devriese

Met dank aan Rosa De Vriendt - Mores en Adrien Brysse

DE WINTERVELODROOM IN HET CITADELPARK DEEL I: (1922 - 1926)

VOOR U VERZAMELD UIT 31 600 EDITIES VAN DE “GAZETTE VAN GENT”.

Ghendtsche Tydinghen bracht in de editie van mei-juni 2008 het verhaal over het kortstondig bestaan van de velodroom in open lucht aan de Godshuizenlaan. Na de Eerste Wereldoorlog bereikte de wielersport in Gent een nieuw hoogtepunt met de inrichting van de Wintervelodroom in het Feestpaleis. Ondanks wisselend succes in de beginperiode is de jaarlijkse zesdaagse in het Kuipke tot op heden een sportief evenement van eerste orde. Dat de site destijds ook werd aangewend voor legendarische boksmatches, variété en tentoonstellingen is wellicht niet zo goed geweten maar daarom niet minder interessant om er een paar afleveringen aan te wijden. Hier alvast deze eerste over de eerste vijf jaren...

6 mei 1922

Donderdagnamiddag vergaderde in het Feestpaleis de gemeenteraad onder het burgemeesterschap van de heer A. Vander Stegen. De schepenen Coppieters en De Munnynck waren aanwezig, alsmede talrijke gemeenteraadsleden.

Een sportmaatschappij zal worden opgericht welke de grote feestzaal zal huren aan 20 000 frank de eerste 3 jaren, 25 000 frank voor de 3 volgende en 30 000 frank voor de laatste 4 jaren. De zaal moet daarbij gedurende de zomer drie maal ter beschikking gesteld blijven van de stad, dit zonder vergoeding. De Velodroom welke aldaar zal gebouwd worden zal verplaatsbaar en afbreekbaar moeten zijn. In die overeenkomst is ook begrepen dat de zaal moet beschikbaar blijven voor tentoonstellingen en mogelijks te geven grote feesten.

In de grote zaal van het Feestpaleis was door de zorgen van de ontworpen sportmaatschappij een *schema* aangelegd, waardoor de gemeenteraadsleden zich een gedachte konden vormen van wat de wielersport in werkelijkheid zal wezen. Deze is de opvatting van de gekende Gentse bouwkundige Achiel Goedertier.

Volgens de bekomen inlichtingen zal de wielersbaan één der modernste en meest praktische zijn. Het geheel wordt in hout gebouwd en is afbreekbaar in 48 uur tijd. Alle sterkte en regelmatigheid van de piste is door de opgevatte plannen verzekerd. Aan de boord zal de renbaan een omtrek hebben van 225 meter. De *virages* zullen 7 meter hoogte bedragen en toelaten snelheden van 80 tot 85 kilometer per uur te halen.

Men voorziet dat ongeveer 7 500 personen plaats zullen vinden, derwijze opgevat dat men overal op de beste manier de koersen zal kunnen volgen. Gemakkelijke zitplaatsen zullen worden gebouwd, alsmede cabines en al wat nodig is tot het verwezenlijken van een ideale wielersbaan.

Een concert- en buffetzaal is ook voorzien. Alles doet besluiten dat de heer Goedertier op de voortreffelijkste manier het plan heeft gemaakt en het in de werkelijkheid zal weten te brengen. Het lijdt geen twijfel dat de Gentse Wintervelodroom een bepaald succes tegemoet gaat.

7 augustus 1922

Alle sportlieden zullen verheugd zijn te vernemen dat men te Gent, het hart van Vlaanderen dat tot hertoe zulke schitterende wielrijders gaf, een maatschappij heeft gesticht tot het oprichten van een Gents sportpaleis. Een Wintervelodroom zal ons toelaten schone wielerswedstrijden in te richten zoals te Parijs en te Brussel, de enige steden van Europa die iets dergelijks bezitten. Gent is zonder tegenspraak het best gelegen voor het inrichten van sportieve betogingen tussen het noorden van België, Frankrijk en Holland, in de streek waar de wielrijders zo talrijk zijn.

De Velodroom zal gesticht worden midden de schilderachtige omgeving van het park in de grote zaal van het Feestpaleis, waar wij één der schoonste en prachtigste renbanen van de wereld zullen hebben, met een cirkelomtrek van 225 meter. Meer dan 8000 toeschouwers zullen deze sportverenigingen kunnen bijwonen.

De plannen zijn zorgvuldig bestudeerd door specialisten en opgevat naar de laatste sportieve noodwendigheden. De goede uitslag van deze onderneming kan geen twijfel opleveren, zowel op geldelijk als op sportief gebied en het geringe kapitaal dat nodig is om die belangrijke onderneming uit te voeren is op voorhand van een schoon winstvoordeel verzekerd.

Dat allen die de sportbeoefening liefhebben, zelf beoefenen of door hun toetreding willen steunen, dus meehelpen aan een werk dat al de bewonderaars en voorstanders van de sport naar Gent zal doen stromen.

Wij zullen dan weldra prachtige sportfeesten kunnen inrichten die het middelpunt zal worden van al de sportverenigingen en waar zich de kampstrijden

zullen afspelen van wielrijden, boksen, worstelen, tennis, enz.

25 augustus 1922

Het Gentse sportpaleis is in volle opbouw. De houten piste heeft een lengte-doorsnede van 130 meter en een breedte van 40.

De uitvoerder van de werken, de heer Apostel van Boom, heeft de virages zodanig aangebracht, dat tot 80 kilometer snelheid kan verwezenlijkt worden, wat het bestuur zal toelaten *stayers-koersen* te geven. Dat zal ongetwijfeld een grote aantrekkelijkheid wezen voor de duizenden sportliefhebbers die de Wintervelodroom kan bevatten. Het publiek zal geplaatst worden in de tribunes welke worden aangebracht in de rechte lijn van de piste, terwijl de populairste plaatsen gebouwd worden langs de twee bochten.

De heren Hubain, voorzitter van de samenwerkende maatschappij, Fritz Horta, bestuurder-beheerder, Gustaaf Van Renterghem, onderbestuurder, Thienpont, beheerder-afgevaardigde, Velghe en De Wandelaere, beheerders, willen groots werk verrichten en de sportliefhebbers vergasten op programma's van eerste gehalte. Men zal op de piste de beste snelheidsrijders, baan-koersers en stayers zien verschijnen.

De opening zal naar alle waarschijnlijkheid plaats hebben op 15 oktober met een 100 kilometer kampstrijd per ploeg van twee renners en een internationale snelheidsrit. Een zesdagenkoers zou verreden worden vanaf 30 oktober.

Het groot voordeel van de in opbouw zijnde Wintervelodroom is, dat hij in het midden van de stad gelegen is, wat de bezoekers zal toelaten na een genoten sportvermaak met de aanpalende tramlijnen 4, 5 en 7 huiswaarts te keren.

De Wintervelodroom zal niet noodzakelijk dienen tot het geven van velokoersen. Aldaar zullen ook grote boksontmoetingen en internationale worstelwedstrijden plaatsgrijpen, die zowel de Gentse sportlui als deze van buiten de stad zullen lokken.

Op zondag 3 september zal het ruime sportpaleis voor het publiek toegankelijk zijn, mits een inkomprijs van 25 centiemen ten voordele van de liefdadige werken.

21 september 1922

De heer Fritz Horta leidde ons rond in de Wintervelodroom welke de kranige opbouwers Apostel en Wampay naar de plannen van de gunstig gekende Gentse architect Achiël Goedertier in enkele weken tot werkelijkheid wisten te brengen.

De grootste bedrijvigheid heerst in de beste en modernste wielersbaan, wat

doet voorzien dat op 15 oktober alles in orde zal zijn voor de opening. De schilderversieringen zijn toevertrouwd aan de Gentse schouwburg- en decoratieschilders Richard De Rycke en Alfons De Cuyper, die volop aan het werk zijn.

Voor degelijke elektrische verlichting wordt ook gezorgd. Alles is wonderwel verdeeld en van op alle plaatsen, zelfs de minst betalende, zal men alle verwickelingen van de koersen tot in hun kleinste bijzonderheden kunnen volgen.

Dat de onderneming zal lukken is geen seconde te betwijfelen, want de Vlaamse sportmannen die de kostelijke verplaatsing naar Brussel niet meer hoeven te doen, zullen aangename uren in het Gentse sportpaleis kunnen doorbrengen, vermits tijdens het winterseizoen al de beroemdste kampioenen zullen aangeworven worden.

Terwijl men bij ons spreekt over zesdagen, snelheidsmatchen, ploeg- en *stayerskoersen*, draait Luycken in tegenwoordigheid van honderden nieuwsgierigen toertjes en doet hij ronden aan 10 seconden, wat een snelheid betekent van 86 kilometer per uur. Sommige ronden werden afgedraaid aan 92 kilometer, niettegenstaande de wereldkampioen de piste nog niet gewoon is en nog wat hoog rijdt in de bochten.

Hij beweert dat het een echte biljart is en hij mits enkele oefeningen, een veel grotere snelheid zal bereiken dan in Brussel en de *Buffalo* in Parijs. Als het zo is zullen de liefhebbers van overgrote snelheid waar voor hun geld hebben en staan er ons nog veel schone ogenblikken te beleven!

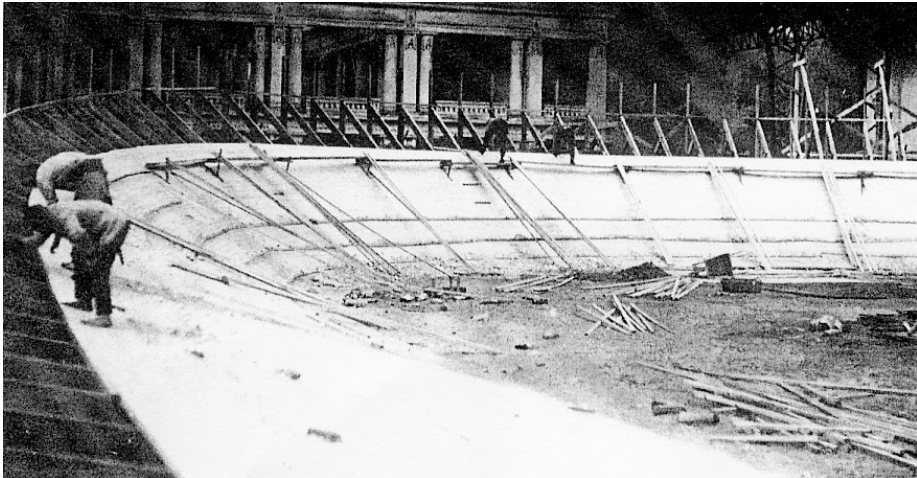
6 oktober 1922

Het is dus bepaald op zondag 15 oktober om 3 uur in de namiddag dat de lang verwachte opening zal plaatshebben van de Gentse Wintervelodroom, opgericht in het Feestpaleis van het park.

Het bestuur heeft voor deze openingsmeeting een programma samengesteld dat zelden door een inrichting werd bijeengebracht en alle sportliefhebbers zal bevredigen. De achtervolgingsmatchen en afvallingskoersen zullen door talrijke ploegen worden bekampt, terwijl als slot een twee-urenkoers zal verreden worden, te betwisten door 13 ploegen, gevormd uit de gekendste renners van dit uur. De strijd zal vinnig wezen, daar op de 120 minuten vier rangschikkingen zullen plaatshebben.

De prijzen der plaatsen zijn vastgesteld als volgt: loges 10 frank, zetels en *pelouse* 7,50 frank, *virage* A 6 frank, *virage* B 4 frank, staanplaatsen 3 frank, alle taksen inbegrepen. Kaarten zijn op voorhand te bekomen aan de winketten van het Gentse sportpaleis en in het Hotel Continental aan de Sint-

Pietersstatie. Een bewaarplaats welke 1000 rijwielen kan bevatten is in de Wereldvelodroom voorzien.

Op 15 oktober 1922 had de lang verwachte opening plaats van de Gentse Wintervelodroom, opgericht in het Feestpaleis. Van 30 oktober tot 5 november werd de eerste zesdagenkoers gereden, gewonnen door de ploeg Oscar Egg - Marcel Buysse.

Het programma is als volgt samengesteld:

- achtervolgingsmatch van 10 minuten met Perseyn - Vande Velde tegen Leon Buysse en Stockelynck;
- eerste reeks van de snelheidsmatch tussen De Graeve, kampioen van België 1922, J. Dossche, kampioen van België 1921 en Van Kempen, één der beste Hollandse sprinters;
- achtervolgingsmatch van 10 minuten, Van Hevel - De Baets tegen de gebroeders Wynsdam en de gebroeders Standaert;
- tweede reeks van de snelheidsmatch;
- afvallingskoers met deelneming van de overblijvende renners;
- derde reeks van de snelheidsmatch;
- twee-urenkoers, vier rangschikkingen, per ploeg van twee renners met volgende ploegen:

De Graeve - Marcel Buysse

Perseyn - Vande Velde

J. Dossche - Leon Buysse

Jean Levis - De Jaegher

Victor Van Renterghem - Van Laere

Dhondt - Maertens

Van Hevel - De Baets

Van Kempen - Stockelynck

De Wolf - Hellebaut

Wynsdam Herman - TheoStandaert

Alfons Van Renterghem - Van Laere

Duray - Harden

23 oktober 1922

De zesdagenkoers te Gent van 30 oktober tot 5 november gaat een groot succes tegemoet. Het bestuur heeft niet minder dan 16 ploegen aangeworven, waaronder verscheidene renners die zich reeds meermaals onderscheiden hebben in soortgelijke koersen, zowel in Amerika als in Europa.

Er zullen abonnementskaarten te bekomen zijn voor de ganse duur van de koers: *pelouse* 70 frank, zetels 80 frank, loges 100 frank.

Het is te hopen dat het gemeentebestuur voor een betere verlichting in de drevén zal zorgen. Bij het verlaten van de Wintervelodroom kan men moeilijk de weg vinden!

1 november 1922

Vanaf 5 uur was redelijk veel volk aanwezig in de Wintervelodroom die prachtig versierd was. Een uitstekende harmonie luisterde gedurende de eerste uren die buitengewone sportgebeurtenis op.

Reeds om 6 1/2 uur waren enkele rijders in de piste, waaronder Van

Lerberghe, Wynsdam, Mechal, P. Vande Velde en Van Kempen in witte trui, die langdurig werden toegejuicht. Zeer merkwaardig was het om het getal fotografen aan het werk te zien dat aanwezig was voor het vertrek. Er werd door menige deelnemers reeds flink gereden vooraleer de voorstelling van de 16 ploegen plaats had.

Om 7 uur werden de eerste ronden afgelegd. Premiën waren aangeboden, onder andere 50 frank door het provinciaal comiteit van Oost-Vlaanderen, verder 25 liter melk, 5 flessen porto, 10 flessen champagnewijn en zelfs een som van 600 frank. Het orgel ging aan het spelen, wat voor gevolg had dat een tamelijk harde trein werd gevoerd.

In de vroege morgen werd door de drukpers gebruik gemaakt eens rond te gaan langs de tenten van de verschillende renners. Daar zag men een barbier die Goedertier aan het scheren was en verzorgers die met de grootste nauwkeurigheid de rijwielen nazien. Sommige rijders lagen goed te snurken en droomden wellicht van een mogelijke overwinning in de zesdagenkoers van Gent. De renners schenen in het algemeen in een uitstekende conditie te verkeren. De ploegen zijn:

Egg - Marcel Buysse (CH-B)	Van Hevel - De Baets (B-B)
Persyn - Brocco (B-F)	Van Kempen - Vande Velde (NL-B)
Frederickx - Stockelynck (B-B)	gebroeders Standaert (B-B)
gebroeders Wynsdam (B-B)	Pagnoul - Harden (B-B)
Peyrede - Neffarti (F-F)	Van Lerberghe - Lucien Buysse (B-B)
Hellebaut - De Jaegher (B-B)	De Wolf - Marchant (B-B)
De Pauw - Van Laere (B-B)	Merckx - Tuyten (B-B)
Erhelens - Vleminckx (NL-NL)	Godevier - Leon Buysse (F-B)

6 november 1922

Na 144 uren zijn 3733, 825 kilometer afgelegd. De algemene rangschikking:

- 1 Oscar Egg - Marcel Buysse
- 2 Lucien Buysse - Van Lerberghe op 2 ronden
- 3 de gebroeders Wynsdam op 3 ronden
- 4 Hellebaut - De Jaegher op 3 ronden

Na de koers werden bloemen aan de overwinnende ploeg aangeboden, maar Egg en Marcel Buysse werden door een groot deel van de toeschouwers uitgefloten. Van Kempen - Vande Velde, de gebroeders Wynsdam en Hellebaut - De Jaegher werden het meest toegejuicht. De ploeg Brocco - Persyn gaf op in

de laatste strijd door spierpijnen van Brocco, vastgesteld door de dienstdoende geneesheer.

De Gentse zesdaagse heeft de gelegenheid gegeven aan de bekende Tuben Colonial een nieuwe overwinning op haar erelijst te boeken. Al de beste renners reden op zulke banden en hebben er voor een groot deel hun succes aan te danken.

10 november 1922

In alle geval was de zesdagenkoers van Gent een onovertroffen succes dat tot eer strekt van de inrichters. Wel dient een opmerking gemaakt te worden nopens het reglement dat toegepast werd en onlogisch en niet praktisch is. Zo zag men het tweetal dat het grootste getal punten telde de laatste plaats bekleden.

De inrichters hebben daar een breed veld tot zoeken naar een reglement dat op meer regelmatige wijze een zesdagenkoers zal doen betwisten.

Op zondag 12 november zal de Belgische kampioen Arthur Wyns om 4 uur 15 een boksmatch betwisten in herkansing tegen de Zwitserse kampioen Christiaens. Het volledig programma bestaat uit Spanniers tegen Blankaert, Magnan tegen Dujardin, Pol Vernimmen tegen Young Mars en twee inleidingskampen.

14 november 1922

In de boksmatch overwon Wyns door opgave van Christiaens in de vijfde *round*. Op zondag 19 november in de Wintervelodroom een snelheidskoers voor abonneuten, een 30 kilometerkoers voor onafhankelijke renners per twee, een 20 kilometerkoers voor stayers en een achtervolgingsmatch.

30 november 1922

Allen naar de Wintervelodroom op zondag 3 december voor het criterium van de baanrenners. Als clou de koers van 100 kilometer met de grootste namen, de overwinnaars van de laatste twee Rondes van Frankrijk, Léon Scruer in 1921 en Firmin Lambot in 1922, Louis Mottrat, de overwinnaar van Parijs - Bordeaux, enz.

14 december 1922

Nooit zullen de Gentenaars een spektakel te bewonderen hebben als dit welke

op zaterdag 16, zondag 17 en maandag 18 december in het Gentse Sportpaleis zal plaatshebben. Men zal er namelijk de troep van het *Cirque Royal* te zien krijgen, met onder meer ruiteroefeningen met de waardevolste paarden, acrobatenummers, guitige clowns en een onovertroffen stierengevecht met de beroemdste toreadors.

De prijzen zijn in het bereik van ieders beurs: loges en stoelen op de pelouse 8 frank, zetels in het midden 6 frank en zijzetels 5 frank. Eerste, tweede en derde staanplaatsen respectievelijk aan 4, 3 en 2 frank.

22 december 1922

Ter gelegenheid van Kerstmis wordt in de Gentse Wintervelodroom op zondag 24 en maandag 25 december een bijzondere 24-urenkoers ingericht.

De luchtkamers *COLONIAL* zijn ontegensprekelijk de besten
Iedereen weet dat! Eischt ze op uw rijwiel!!
Colonial Rubber, 8, Stropkaai, Gent

(aankondiging)

17 januari 1923

De Gentse sportliefhebbers zullen dank zij het bestuur van het Sportpaleis het buitengewone voordeel hebben de vermaarde bokser *Batling Siki* aan het werk te zien, de overwinnaar van Carpentier die te Parijs en te Brussel een ongehoorde bijval heeft genoten.

Het gerucht rond de zaak Siki-Carpentier gemaakt, plaatst de zwarte bokser tussen de volksgezindste der kampioenen, want wat men ook zeggen mag, de man die Carpentier vermocht te overwinnen is iets buitengewoons.

Natuurlijk zijn er veel mensen die een neger niet kunnen witwassen, in de eerste plaats degenen die er kloep van kregen, maar voor ons heeft de atletische waarde de voorkeur en wit of zwart, wij kennen niets dan daden, geen woorden.

De neger-bokser zal namelijk in de ring een vertoning geven van drie *rounds* met zijn gangmaker Stuber. Tegelijk zullen de toeschouwers in de Wintervelodroom het genoegen smaken, een nooit gezien programma te kunnen aanschouwen van variéténummers, paardenoefeningen en clowns. Verder ijzerdraadoefeningen en een spektakel met motocycletten.

De vertoning van *Batling Siki* heeft plaats op zaterdag 20, zondag 21 en maan-

dag 22 januari om 7 uur 30 's avonds en op zondag is er een namiddagvertoning om 3 uur. De prijzen: 7,50 frank voor de voorbehouden plaatsen, 2 frank voor de volksplaatsen.

2 maart 1923

In de Gentse Wintervelodroom wordt op 4 maart de *Grote Prijs der Floraliën* gereden. Voor het sluiten van het seizoen heeft het bestuur gezorgd voor een programma dat de moeilijksten zal bevredigen.

Er wordt namelijk een zesurenkoers betwist per ploegen van twee renners. Wat het belang van deze rit nog zal verhogen is, dat het comiteit van de *Floraliën* twee prachtige bekertjes uitlooft, toe te kennen aan de overwinnaars van deze monsterkamp die op waardige manier het winterseizoen zal afsluiten.

De samenstelling van de ploegen is derwijze geschikt, dat men zich aan een onverbiddelijke strijd mag verwachten. Ze zijn ongetwijfeld van gelijke sterkte en kunnen aanspraak maken op de eindoverwinning. De rit wordt betwist met verscheidene rangschikkingen, wat de spanning nog zal verhogen.

Elf ploegen, waaronder J. Van Hevel en C. De Baets, de glorierijke overwinnaars van de zesdagenkoers van Brussel, zullen hun opwachting doen.

6 maart 1923

De grote Prijs der Floraliën, ter afsluiting van het koersseizoen in de Wintervelodroom, werd in 6 uur verreden over 220, 725 kilometer. De uitslag:

1	Van Hevel - De Baets	
2	Rielens - Juseret	met 31 punten
3	De Bunne - Desmedt	met 27 punten

6 april 1923

In het Feestpaleis zijn aan alle kanten talrijke werklieden bezig met de schikking en het gereed maken van de twee tentoonstellingen die op 14 april zullen opengaan: de wereldberoemde Floraliën en de werken der oorlogsinvaliden. In de grote hal welke voor de bloemententoonstelling is bestemd, is geen spoor meer te bespeuren van de wielerpiste. De grond is in hoogten en laagten omgewerkt en kunstig verdeeld tot het vormen van talrijke perken.

11 oktober 1923

De werken voor de heropbouw van de Gentse Wintervelodroom in het Feestpaleis van het park gaan goed vooruit. Alles moet in orde staan op 29 oktober, dag waarop het vertrek zal gegeven worden van de zesdagenkoers, waaraan 18 ploegen zullen deelnemen.

De ondernemers van de wielersbaan, de heren Apostel en Mampay, hebben geleerd uit de wedervaardigheden van het verlopen seizoen en de nodige verbeteringen aangebracht. De uitgangen van de *virages* werden derwijze verhoogd, dat de grootste snelheden kunnen verwezenlijkt worden.

Ook zullen de koersen achter motoren met drie *stayers* zonder enig gevaar kunnen plaatsgrijpen. Zondag aanstaande 14 oktober kunnen de renners hun gangmaking hernemen.

6 november 1923

De tweede Gentse zesdaagse in de Wintervelodroom omvatte 3 698, 970 kilometer in 144 uren. De uitslag:

1 Lucien Buysse - Victor Standaert (B-B)	
2 Frederickx - Van Ruysevelt (B-B)	op 1 ronde
3 de gebroeders Narcy (F-F)	op 1 ronde
4 Goossens - Verbercht (B-B)	op 1 ronde

De overwinnaars werden voorgesteld aan de heren gouverneur en burgemeester. Een deel van het publiek schuifelde. Onder aanhoudend handgeklap reden de gebroeders Narcy bij het spelen van de *Marseillaise* met bloemen beladen de ereronde. Ook Frederickx en Van Ruysevelt werden zeer toegejuicht.

Het volk verliet langzaam de piste en beoordeelde op verschillende manieren de uitslag. De inrichters moeten bij de toekomstige koers zorgen dat verscheidene uitgangen geopend zijn, want zondag werden de duizenden personen buiten gelaten langs één enkele deur!

Op 17 november zullen koersen op Amerikaanse wijze worden gereden, 80 kilometer en per ploegen.

3 december 1923

In de Gentse Wintervelodroom wordt op zondag 9 december aanstaande een koers op touw gezet die tot nu toe nooit was gezien: een criterium voor ge-

broeders, te betwisten in een koppelrit van drie uren, met:

Hendrik en Theo Wynsdam	Alfons en Raymond Spiessens
Aimé en Armand Vermandel	Jules en Lucien Buysse
Victor en Alfons Standaert	Jules en Leopold Matton
Gerard en Gaston De Baets	Louis en Georges Verhaest
Urbain en Gerard Fierens	René en Marcel Borgmans

2 januari 1924

Gezien de grote bijval van de koersen achter motoren welke zeer puik waren, heeft het bestuur van de Wintervelodroom besloten op zondag 6 januari andermaal belangrijke koersen met motorgangmaking op het programma te brengen.

Deze maal zullen drie *stayers* op de piste zijn. De aangeworven renners zijn Leon Van der Stuyft, de overwinnaar van vorige zondag, Pierre Grignard, recordman van de wereld wat betreft de mechanische gangmaking en Colombatto, de Italiaanse kampioen achter motoren. Deze drie *stayers* zullen elkander ontmoeten in een achtervolgingsmatch van 10 kilometer en een reeks van 30 kilometer in lijn.

Alle zondagen is de Velodroom 's morgens beschikbaar voor de gangmaking.

27 maart 1924

In de Wintervelodroom zal onder leiding van de kunstbestuurder Jos Van Damme een attractie worden uitgevoerd die zowel te Londen, Parijs als New York de grootste bijval heeft bekomen.

Het betreft de Dodensprong met twee automobielen op een hoogte van 18 meter over een ruimte van 24 meter, benevens een uitgelezen variétéprogramma met nummers van eerste rang en een orkest van 40 muzikanten.

Avondvertoningen om 8 uur van vrijdag 28 tot maandag 31 maart. Dagvertoningen om 3 uur op zondag en maandag.

30 maart 1924

Vrijdagavond was in de Wintervelodroom veel volk aanwezig om de prachtige variéténummers bij te wonen welke kundig waren samengesteld door de heer Jos Van Damme. Van de nieuwste nummers vermelden we:

- *Donato*, de man met het ijzeren gebit, die een wagen met twintig personen

- bij middel van de tanden voorttrekt;
- de Georgiëns, met de huiveringwekkende oefeningen op de peers;
 - de zeer merkwaardige *Walter Brothers*, wielrijders op de piédestal.

De *clou* was de *Dodensprong*, uitgevoerd door een man en een vrouw met twee auto's. Het was in een ongehoorde vaart van 125 kilometer per uur dat de rijtuigen van een steile helling rolden en over een wijde opening boven elkander vlogen, het indrukwekkendste nummer dat ooit werd vertoond in dit soort van waaghalzerij.

3 augustus 1924

Na het sluiten van de tentoonstelling der Coöperatieve Werken zal in de grote zaal de Velodroom weer opgebouwd worden. Hij wordt dan niet meer afgebroken voor de opening van de Floraliën in 1928. Het driejaarlijkse Salon der Schone Kunsten in 1925 zal ingericht worden in de Warme Serre.

8 oktober 1924

De drukpers mocht voor de aanvang van het aanstaande winterseizoen een bezoek brengen aan de Wintervelodroom van Gent. Deze maal blijft de baan gedurende vier jaar bestaan. De opbouw van de piste is volop bezig tegen de zesdaagse vanaf 27 oktober. De sympathieke sportraadgever de heer Oscar Brackman deelde mee dat buiten de openingsmeeting gewoonlijk alle veertien dagen zal gereden worden, dank zij afwisselende programma's waarop de voornaamste en gekendste specialisten zullen voorkomen in snelheidskoersen, ploegkoersen waaronder de zesurenrit en individuele koersen aan de *stayers*. In het lokaal waar de piste gelegen is zijn betere verlichtingen aangebracht en tevens zal gezorgd worden voor een degelijke verwarming, van het grootste belang voor de opkomst van het publiek.

19 oktober 1924

Heden avond zal de heer burgemeester Vander Stegen en een afvaardiging van de municipale raad van Parijs het vertrek bijwonen van de zesdagenkoers in de Wintervelodroom van Gent. De heer burgemeester zal officieel het vertrek-schot lossen.

3 november 1924

Na 144 uren rijden en 3 699, 505 kilometer te hebben afgelegd is de eindrangschikking van de Gentse zesdagenkoers als volgt:

- 1 Persyn - Verschelden
 - 2 Van Hevel - Lucien Buysse
 - 3 Delbecque - Declerq
 - 4 Omeye - Thollembeek
 - 5 Aerts - Marcel Buysse
- op 1 ronde

De overwinnende ploeg werd overladen met bloemen en deed een ereronde bij het spelen van de *Brabançonne*. De derde Gentse zesdaagse is een groot succes geweest, zowel uit degelijk oogpunt als op sportgebied.

19 februari 1925

In de Wintervelodroom was zondag namiddag veel volk aanwezig voor de ontmoeting Holland - België. Het vertrek voor de eerste snelheidsreeks werd gegeven door de heer Goeman, consul van Holland te Gent. De koersmeeting werd opgeluisterd door het muziekkorps *De Sportvrienden van Sas-van-Gent*.

28 februari 1925

We herinneren het sportpubliek aan de koers van 1 maart om 15 uur in de Wintervelodroom. De clou van het programma is wel de koers achter moto's met drie *stayers* in iedere *manche*.

Georges Sérès, wereldkampioen achter moto's in 1920 en drie maal overwinnaar in de zesdagenkoersen te Parijs zal er zijn. Ook Gustave Gavay, eerste in het kampioenschap van Frankrijk in 1923 en 1924 en tweede kampioen van Amerika in 1924, niettegenstaande hij een gevaarlijke val deed tijdens de koers.

18 maart 1925

Het groot liefdadigheidsfeest van 23 maart in de Wintervelodroom belooft uiterst interessant te wezen. De Cercle Equestre zal het tandemnummer voor ruiters en amazones geven dat in het Nieuwe Circus zulk een groot succes oogste. De *Amicale* der onderofficieren zal insgelijks aan het feest deelnemen en de sportkring van het eerste regiment veldgeschut zal onder leiding van

adjutant Rentelaere nooit eerder vertoonde nummers uitvoeren.

Voor het wielrijdersgedeelte hebben verscheidene renners belangloos hun medewerking toegezegd, waaronder de Belgische kampioen René Vermandel. De koninklijke schermmaatschappij Jeanne d'Arc zal er ook zijn. Het feest wordt gegeven ten bate van het *Hulpfonds van de Nationale Bond der Oorlogsinvaliden*.

18 april 1925

Zondag 19 april komt de eerste rit van de *Ronde van België*, Brussel - Gent, 185 kilometer, in de Gentse Wintervelodroom aan. De Belgische baankampioenen nemen er aan deel. In afwachting zullen vanaf 2 1/2 uur zes achtereenvolgende koersen achter moto's gehouden worden, alsook snelheidskoersen en achtereenvolgingen voor liefhebbers en juniors.

21 april 1925

Uitslag van de aankomst van de Ronde van België in de Wintervelodroom:

1 Denis Verschueren	3 uur 50' 54"
2 Cyrille Omeye	3 uur 54' 05"
3 Maurice De Waele	zelfde tijd, 1/4 lengte achter

17 september 1925

Zondag aanstaande zullen om 3 uur grote militaire feesten plaats hebben in de Wintervelodroom. Het programma is samengesteld uit vele aantrekkelijkheden: oefeningen te paard, *jeu de la rose* en een Indiaans feest met de indrukwekkende schaking van een meisje, opgevoerd door het eerste regiment artillerie.

Verder het ballet van het huis *Engel* van Brussel, het ballet *Franco-Belge*, het ballet der *Olympiaden* en verschillende attracties welke nieuw zijn voor onze stad.

Zaterdag komen rond 18 uur in de Sint-Pietersstatie 42 negers aan, alsook enkele Senegalezen die in het *Congolees Dorp* zullen te zien zijn.

Voor de jonge toeschouwers is er een bal met een echte *jazz-band* die volledig bestaat uit negers. Er zijn plaatsen aan 10, 5 en 2 frank. Na 6 uur is de algemene prijs 2 frank voor het bal en het *Congolees Dorp*.

22 september 1925

Zondag had het militair en Congolees feest plaats in de Wintervelodroom, gegeven ten voordele van het gedenkteken van Kinshasa, ter nagedachtenis van de blanken en de Franse negers gevallen in de wereldoorlog. Het is wonderwel geslaagd. Men zag dansen uitvoeren en karavanen defileren met hangmatdragers in hun kledij.

In de *Warme Serre* was het *Congolees Dorp* ingericht door de zorgen van commandant Fustin, gewezen koloniaal, die iets enigs heeft geschapen waarbij niets verwaarloosd werd om de werkelijkheid weer te geven.

Honderden equatoriale planten waren met veel smaak geschikt door de heer De Wilde, bestuurder van de stedelijke beplantingsdienst. Men zag er tenten voor de soldaten, een hut voor de blanken en de vervoermiddelen in Congo.

Meldenswaardig was het kamp der inboorlingen, dragers van het Bugandaras. Deze negers gedroegen zich vooral heldhaftig gedurende de Afrikaanse oorlog. Met lasten van 25 kilo op het hoofd werden door hen duizenden kilometer afgelegd om levensmiddelen, munitie, enz. naar het front te brengen. Ruim 30 000 van hen zijn gesneuveld op de Afrikaanse wegen!

Alles werd met de grootste smaak aangelegd en ongetwijfeld zal het Congolees Dorp, waar dansen en muziek worden uitgevoerd, tot woensdag aanstaande nog menig bezoeker ontvangen.

27 september 1925

De zesdaagse in de Wintervelodroom is bepaald van donderdag 10 tot woensdag 16 november. Vooral de namen van gekende Italiaanse renners worden vooruitgezet, onder andere Girardengo - Livari en Bestotti - Mori.

11 november 1925

De eindrangschikking van de zesdaagse na 3 390,700 kilometer:

- 1 Van Hevel - De Baets
- 2 Persyn - Verschelden
- 3 Lucien Buysse - Thollembeek
- 4 Girardengo - Livari op 1 ronde

20 januari 1926

Op zaterdag 30 januari heeft in de Velodroom een grote boksmeting plaats

met de weerwraakmatch Jean Delange - Ernest Tyncke en schitterende nevenkampen. Dank zij een buitengewone hoge beurs is de *Ghent Boxing Hall* er dus toch in gelukt de ophefmakende match tussen de Luikse wereldkampioen der liefhebbers Delange en onze gevierde *knock-outer* Tyncke op touw te zetten.

Tyncke wil door een overwinning bewijzen dat hij de meest geschikte *challenger* is van Devos voor de Belgische titel der middengewichten, zodat wij een veelbetwist gevecht mogen verwachten !

2 februari 1926

De bokswedstrijd in de Wintervelodroom tussen Delange en Tyncke werd in twaalf spannende ronden betwist. Voor het einde wist Delange door een linker hoekslag zijn tegenstrever in het aangezicht te treffen. Tyncke werd winnaar op punten uitgeroepen. Deze beslissing lokte menig geschuifel uit.

3 oktober 1926

De zesdagen van Gent gaan bepaald door, namelijk van dinsdag 8 tot zondag 13 november. Het was slechts na een gegronde aarzeling dat het nieuw bestuur van de Wintervelodroom de beslissing nam ze toch in te richten, alhoewel het na de ongelukkige wending van de rit verleden jaar weinig aan te prijzen is zich in een avontuur te wagen.

Doch de leiders van de onderneming willen hun beloften nakomen en er bestaat geen twijfel dat de zesdaagse een succes wordt. Vooraf zal gezorgd worden jeugdige renners aan te nemen die ongetwijfeld leven in de rit zullen brengen, om zodoende de grote ploegen te verplichten met meer waardigheid hun koersen te verdedigen.

Een aanmoedigend besluit om de renners aan te zetten de koersen meer leven bij te brengen, is het toekennen van de dagelijkse premie van 1000 frank aan de ploeg welke zich vooral onderscheidt om de rit aantrekkelijk en bewogen te maken.

10 oktober 1926

Van 9 tot 18 oktober zijn de *Djigitten-Kozakken* in de Wintervelodroom van Gent. We woonden de eerste voorstelling bij.

Reeds van in het begin deden zij zich als onovertroffen ruiters opmerken. Na een paradesoet en een groet aan de Belgische vlag begonnen de oefeningen. Eerst deden ze in een wilde vlucht allerlei gevaarlijke sprongen langs beide

zijden van het paard, dan Kaukasische spelen, zoals in volle galop met de sabel fijne boomtakken afhouwen, met de lans kleine bollen afsteken en allerlei kunstsprongen over de hals van het paard.

In volle vlucht, rechtstaande op het zadel, klauterde een Kozak op de schouders van een tweede. Dan volgden scènes uit de oorlog.

Als afwisseling gaven ze een afbeelding van een typisch Russisch dorpsfeest, met een plotselinge inval van vijandelijke soldaten, de ontvoering van een jonge bruid en het eindgevecht.

In hun Russische liederen bewezen zij ook voortreffelijke zangers te zijn. Dan volgden allerlei dansen met zwierige, wilde bewegingen. Gedurende het eind-défilé werden alle medewerkers luid toegejuicht.

14 november 1926

Nestor Delmotte en Victor Soenen, die uit het buffet van de Wintervelodroom vertrokken waren met 50 000 frank, zijn aangehouden. De heer De Rouck, officier van de gerechtelijke politie, was naar Bordeaux vertrokken op zoek naar de twee inpakkers.

In Parijs bezocht hij eerst zijn Franse collega's en kreeg er de overtuiging dat beiden, alvorens naar Marokko te vertrekken, zich vermaakt hadden te Montmartre. Na een nacht zoeken had de heer De Rouck het geluk de twee kerels te ontdekken. Op het ogenblik van hun aanhouding hadden zij nog 20 frank. Beiden waren zelf bestolen door vrouwen van lichte zeden met wie zij zich vermaakt hadden.

Delmotte en Soenen hadden zelf klacht ingediend tegen de vrouwen. De Parijse politie keek natuurlijk aardig op toen zij vernamen dat de twee Belgische kereltjes zelf opgezocht werden.

15 november 1926

Eindrangschikking van de Gentse zesdaagse in de Wintervelodroom:

1 Cesar De Baets - Thollembeek	478 punten
2 Staert - Vermand	305 punten
3 Louis Maes - Méchant	190 punten
4 Roels - Orolé	125 punten
5 Vermeerbergen - Albert Maes	112 punten
6 Van Nek - Marcel Buysse	op 1 ronde

19 december 1926

Vrijdag kwamen in Gent onder politiegeleiding de genaamden Nestor Delmotte en Victor Soenen aan, de koffiehuisbedienden welke gedurende de zesdaagse van Gent het buffet hielden in de Winterveldroom, de voorlaatste dag de plaat poetsten met een belangrijke som en hun leveranciers onbetaald achter lieten.

De twee oplichters waren te Parijs aangehouden. Onderzoeksrechter De Buck heeft hen onder aanhoudingsmandaat geplaatst.

ERIK DE KEUKELEIRE

Fragmenten uit "De Gentse citadel en het Citadelpark, deel 2 (1908-1940)", 320 pagina's, oktober 2004, uitgave in eigen beheer.

MINDER BEKENDE EN/OF VERDWENEN LOCATIES

DIERENMARKTEN

Veemarkt. Peerdenmarkt

In de 16e eeuw was er iedere vrijdag een paardenmarkt op de Koornlei. De Veemarkt, ook wel Peerdenmarkt genaamd, werd in de 16e eeuw gedeeltematig gehouden aan het oostelijk einde van de Koningstraat (de huidige Vlasmarkt), en verder langsheen de huizen van het Sint-Jacobskerkhof tot aan 't Crochtjen (thans café 't Krochtje op de Vlasmarkt).

In Sint-Amandsberg had, vanaf 1540, ieder jaar op negen mei een paardenmarkt plaats op de Antwerpsesteenweg. Een heel grote en bekende markt waar men ook vanuit het buitenland op afkwam om paarden te kopen.

Varkensmarkt

De varkensmarkt werd gehouden bij 't Crochtjen, vóór het Sint-Jansgodshuis, thans verkoopzaal St.-John tegenover de Sint-Jacobskerk.

Schaapmarkt

De schaaapmarkt werd iedere vrijdag gehouden in de straat die vroeger Sint-Jansdreef heette en nu Oude Schaaapmarkt. Die markt bestond zeker reeds in de 15e eeuw. De schaaapmarkt werd in de 19e eeuw overgebracht naar de Oude

Beestenmarkt.

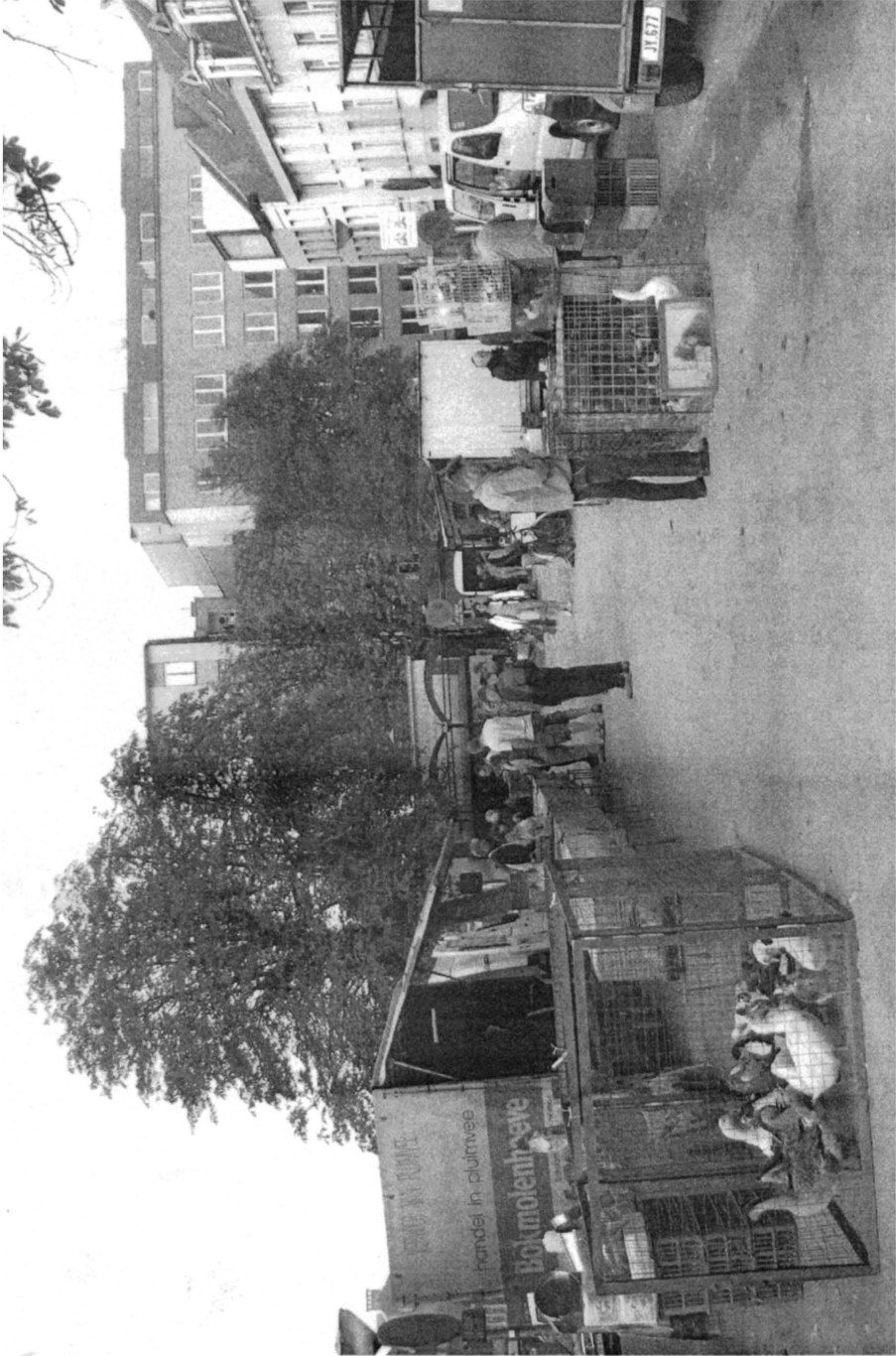
De nieuwe Beestenmarkt vóór 1929 (nog niet overdekt)

Poeldenmarkt, Pouillemarkt, Kiekenmarkt

Werd gehouden in de smalle straat tussen het stadhuis en het thans verdwenen huizenblok tegenover de Mammelokker.. Iedere week, de dinsdag en de vrijdag, werd er een markt van gevogelte, wild en konijnen gehouden. Van 7 u tot 13 u.

Konijnenmarkt

In de 17e eeuw kwamen de opkopers van konijnen naar de konijnenmarkt op de Kouter.

Oude Beestenmarkt op zondagmorgen.

Vismarkt

Aanvankelijk op de Groentemarkt, later op het Sint-Veerleplein. Op de vismarkt werden geen levende dieren aangevoerd.

Vogelmarkt

De vogelmarkt of duivenmarkt, waar men behalve vogels ook geiten, konijnen, honden en andere huisdieren te koop aanbood, werd gehouden op zondagmorgen op de Vogelmarkt, hoek Korte Dagsteeg en Brabantdam. Bij de opening van de Nieuwe Beestenmarkt in 1858 werden alle kleinvee en huisdieren overgebracht naar de Oude Beestenmarkt. Enkel de vogels en de vissen bleven op de Vogelmarkt. Verhuisd naar het Laurentplein. Thans gevestigd op de Vrijdagmarkt. Iedere zondagmorgen.

Vermits vogel in het Gents "veugel" is, kan het woord al eens aanleiding geven tot obscene uitdrukkingen.

Oude Beestenmarkt

Vanaf 1629 verhuisde de beestenmarkt naar het oostelijk einde van de Sint-Jacobsnieuwstraat. Op de hoek aan de Nieuwbrug hield men er varkensmarkt. Op het groot langwerpige plein aan de oever van de Nederschelde werden iedere vrijdag kalveren en runderen te koop aangeboden.

Na liet verhuizen van de runderen naar de Nieuwe Beestenmarkt in 1858, bleven enkel nog pluimvee, kleinvee en huisdieren over en werd de markt door de Gentenaars Hondenmarkt genoemd.

Nu zijn ook honden op de markt verboden, maar de naam Hondenmarkt is gebleven. Open iedere zondagmorgen.

Nieuwe Beestenmarkt

Grootste en meest bekende van de Gentse markten.

Sedert 1929 overdekte veemarkt en slachthuis opgetrokken in 1858 op het plein tussen de Kasteellaan en de Schelde. F. Lousbergskaai, op de plaats van het vroegere Spanjaardskasteel.

Gebouwd door architect Louis Roelandt en vermoedelijk afgewerkt door architect A. Pauli. In de jaren 1960 werden nieuwe vleugels aan het slachthuis toegevoegd.

Ik herinner me dat, toen ik in de tweede helft van de jaren 1940 op de Schoolkaai woonde, op de marktdagen al de straten van de hele buurt vol stonden met vrachtwagens van veehouders en dat het er heel druk was. Af en toe brak er eens een stier los... er is er zelfs een in de Schelde gesprongen.

De markt en het slachthuis werden in 1987 gesloten en afgebroken. Op de vrijgekomen ruimte werden sociale appartementen gebouwd en een grote groene ruimte aangelegd.

Sindsdien is er geen veemarkt meer in Gent. De dichtst bijzijnde veemarkt, runderen en paarden, is in Brugge. Hier en daar wordt in Vlaanderen wel nog een jaarlijkse paarden-, schapen- of geitenmarkt gehouden.

Literatuur

Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultuurbezit in België. Architectuur. Stad Gent. Deel 4 na, 1976.

Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultuurbezit in België. architectuur. Stad Gent. Noord-Oost. Deel 4 nb, 1979.

E. De Herdt e.a., De Markt, 1988.

Eddy Levis, Van alle markten thuis Twaalf afleveringen in de nummers van Ghendtsche Tydinghen van 1988-1989.

Internet. Google.

Daniël Van Ryssel.

GENTSE MEMORIEDAGEN: 17-18-19-20-21 NOVEMBER

17 November 1528

De Gentse Schepenen erkennen de strafrechtsmacht der Grootjuffrouwen over de begijnen.

17 November 1631

Geboorte van Marcus ab Aviano.

Zie “Ghendtsche Tydinghen” - 2003 - N° 6 - pp. 400-401

17 November 1666

Maximiliaan Graet ontvangt de toelating tot het verschijnen van de “Ghendtsche Post-Tydinghen”.

17 November 1795

Du Bosch wordt benoemd tot “Commissaire du Directoire près l’Administration du Département de l’Escaut”.

Zie ook “Ghendtsche Tydinghen” - 1999 - N° 3 - pp. 161-162

17 November 1901

Dood van Ferdinand Van den Bemden.

Zie “Ghendtsche Tydinghen” - 2004 - N° 5 - pp. 330-331

17 November 1946

Het borstbeeld van Mechelynck dat gedurende de 2e Wereldoorlog in de Visserij geworpen werd, wordt opnieuw ingehuldigd.

Zie ook “Ghendtsche Tydinghen” - 2003 - N° 2 - p.113

17 November 1971

Inhuldiging van een gedenkplaat aan het oud gebouw van “De Nieuwe Cirkus”. Het werd geschonken door de gebroeders Bouglione. (Een dag later dan de dag vermeld op de gedenkplaat.)

17 November 1977

Bezoek aan Gent van de Koning van Spanje Juan Carlos, vergezeld van Koningin Sofia en het Belgisch vorstenpaar.

17 November 2002

Dood van Adriaan Verhuist.

Zie "Ghendtsche Tydinghen" - 2010 - N° 1 - p.66

18 November 1522

Geboorte van Lamoral van Egmont, Prins van Gavere, op het Kasteel "de la Hamaide" bij Ath.

Egmont of Egmond is een localiteit in Noord-Holland.

Brillante Cavaleriegeneraal, vader van 13 kinderen.

Benoemd tot Ridder van het Gulden Vlies te Utrecht in 1546.

In 1554 trouwde hij in naam van Filips II met de handschoen met Mary Tudor. Was eigenaar van het Hof van Fiennes dat hij geërfd had. Werd door Alva aangehouden op 9 September 1567.

Samen met Hoorne zat hij in 1567-1568 gevangen in het Spanjaardskasteel en samen met Hoorne werd hij te Brussel onthoofd op 5 Juni 1568.

18 November 1665

Bij Koninklijk Besluit krijgen de Zusters Ursulinen uit Mons de toelating om zich in Gent te komen vestigen. Dit niettegenstaande het verzet van de Gentse schoolmeesterswereld die niet ingenomen was met deze mogelijke concurrenten.

Zij mochten aan arme kinderen kosteloos onderwijs verstrekken in godsdienst, lezen, schrijven, Vlaams, Frans en handwerk. De zusters van deze Orde die gesticht was in Frankrijk in 1611, betrokken een pand in de Ridderstraat, op de plaats waar later de Gendarmeriekazerne zou komen.

Hun onderwijs richtte zich niet alleen tot arme kinderen, maar misschien vooral tot meisjes uit de begoede klasse aan wie Frans onderwijs verstrekt werd. In 1720 telde hun school 150 betalende leerlingen en evenveel niet-betalenden. Hun onderwijs kende een groot succes en na enkele jaren was hun lokaal in de Ridderstraat te klein geworden; zij kochten het voormalig Hof van Mortaigne in de heerlijkheid van St-Pieters. En daar begingen zij de stomiteit van een kapel te bouwen zonder de toelating gevraagd te hebben aan de Abt van de St-Pietersabdij. In die tijd duldden de abten geen enkele aantasting van hun rechten en met zo iets konden zij niet lachen. Een conflict dus tussen

de Ursulinen en de Abt van St-Pieters en de Abt haalde natuurlijk de bovenhand. Na drie processen werden de zusters gedwongen het gebied van de Abdij te verlaten. Zij kochten in 1681 dan maar een groot huis in de Veldstraat. In 1695 kregen zij van de Schepenen de toelating terug te keren naar hun vroeger klooster in de Ridderstraat. Zij verkochten hun pand in de Veldstraat aan Jean-Baptiste d'Hane-Steenhuysse die er zijn bekend hotel liet bouwen.

Toen Jozef II in 1783 tal van kloosters afschafte stond hij hen het Klooster van de Galileeën in de Hoogstraat af. Daar werden zij in 1798 afgeschaft door de Fransen. Er waren dan nog meer dan 20 religieuzen in het klooster.

Hun vorige klooster in de Ridderstraat diende in 1787 als wachtlokaal voor de leden van de 4 Hoofdgilden, in 1790 als Hoofdwacht van het korps der vrijwilligers te paard en in 1793 als lokaal van de “stadswaekende mannen”. Later kwam er dan de Gendarmeriekazerne. Het enige wat nog herinnert aan de zusters is de Ursulinenstraat die loopt van de Zandberg naar de Kwaadham.

18 November 1680

Geboorte te Gent van Jean-Baptiste Loeillet.

Zie “Ghendtsche Tydinghen” - 2005 - N° 3 - p.183

18 November 1791

Josse Clemmen krijgt de titel van “Baron”.

Zie “Ghendtsche Tydinghen” - 2007 - N° 5 - pp. 312-313

18 November 1792

“De Gebuerten der Stad Gend zyn vergaederd geweest tot het verkiesen van negen-en-veertig Borgers, de welke de Gemeente by een geroepen hadden tot het kiesen van de Representanten der selve Stad.”

18 November 1827

Plechtige opening van het Kanaal van Terneuzen.

18 November 1838

Jacob Kats houdt zijn eerste Gentse meeting in het “Damberd”.

Deze toneelschrijver en redenaar hekelde reeds vóór 1840 de onderdrukking van de werkmansklasse en de almacht van de katholieke kerk.

Hij werd geboren in een weversfamilie en kreeg onder het Hollands regime

een opleiding als onderwijzer.

Na 1830 trachtte hij in Brussel een schooltje open te houden, maar toen dit niet lukte probeerde hij met weven zijn brood te verdienen. Met o.m. zijn broers en nog enkele anderen stichtte hij in 1833, de “Maatschappij der Verbroedering”.

Deze begon via toneelopvoeringen propaganda te voeren met stukken die door Kats geschreven werden.

Hij stichtte ook het blad “Den Waren Volksvriend”.

Hij stierf in Brussel in januari 1886 op 82-jarige leeftijd.

18 November 1873

Geboorte van de francofone Gentenaar Pierre Verhaegen, zoon van Arthur.

Deze advocaat bij het Hof van Beroep was ook een gepassioneerde oudheidkundige. Enkele van zijn titels (functies): Président de l'Ecole des Hautes Etudes, Président des “Amis du Vieux Gand”, Président du Comité de Direction de l'édition gantoise de la “Métropole”, Membre de la Commission Royale des Monuments et des Sites, Membre de l'Académie Royale d'Archéologie et d'Histoire, Président des Concerts d'Hiver. Hij schreef talrijke oudheidkundige werken waaronder “Les Eglises de Gand de Gand”.

Provincieraadslid van 1899 tot 1921.

Hij stierf op 17 mei 1953.

18 November 1894

Inhuldiging van het eerste lokaal van “Vooruit” op de Vrijdagmarkt.

18 November 1927

Oprichting van het “Hoger Instituut voor Lichamelijke Opvoeding”.

18 November 1960

Stichting van de “Gidsenbond voor Oost-Vlaanderen” als een feitelijke vereniging.

18 November 1969

In gebruikname van de Ringvaart.

19 November 1530

Executie op de Vrijdagmarkt van Ridder Josse De Backere. Dit was de eerste ketterverbranding in Gent. Hij werd reeds in 1528 omwille van zijn “geloofsdwalingen” de tong doorstoken en het haar afgebrand, terwijl hij gedurende 3 jaar een rood kruis op zijn rechtermouw moest dragen.

Er zouden - helaas - nog veel anderen volgen.

19 November 1623

De Engelse Jezuiten krijgen van de Abt van de St-Pietersabdij de toelating om een kerk, klooster en school op te richten op de Steendam, waar zij onderwijs zouden geven in de Engelse taal.

Hun kapel paalde aan de straatzijde, de kloostergebouwen grensden achteraan het Baudelooleitje waarover een brugje liep dat toegang gaf tot hun tuin die helemaal omsloten was door het park van de Baudeloo-abdij. Door dit park hadden de Jezuiten een doorgangsrecht naar de Oude Vest.

Hun Orde werd afgeschaft in 1773. Op de plaats van hun vernietigd klooster werd de woning van de Abt van Baudeloo gebouwd. Dit zou later het Bisschoppelijk paleis, het St-Georgescollege en het St-Lievenscollege worden.

19 November 1661

Dood van Peter Marchant.

Deze Pater Recollet schreef 26 boekdelen (in het Frans en in het Latijn) over de meest diverse theologische onderwerpen.

Hij ging in het klooster in 1601. Hij werd geboren in Couvin in 1585 als oudste in een gezin van 25 kinderen. Na Prior geweest te zijn van de Recolletten werd hij later benoemd tot Provinciaal voor Vlaanderen.

19 November 1723

Geboorte van Engelbertus Del Fortrie.

Zie “Ghendtsche Tydinghen” - 2002 - nr 6 - pp. 363-364

19 November 1783

Geboorte van Louis Van de Poele.

Het was hij die in 1831, als Kommandant van de Pompiers, de staatsgreep van Grégoire en De Bast verijdelde.

Oud militair. In 1803 was hij ingedeeld in het “6e Régiment des Hussards”.

Door de Russen gevangen genomen in 1812 werd hij pas in 1815 vrijgelaten. In 1829 werd hij Kommandant van de Pompiers benoemd met de graad van Majoor.

Wat later werd hij kolonel bij de Infanterie en in 1833 Plaatskommandant van Gent.

In 1831 maakte hij deel uit van de "Commission de Sûreté Publique". In 1837 werd hij lid van de Vrijmetselaarsloge "La Fidélité".

Hij werd gepensioneerd met de graad van Ere-Generaal.

Dood te Gent op 13 April 1866

19 November 1785

Blanchard stijgt op te Gent aan de Byloke.

"De Gazette van Gend" had vooraf wat reclame gemaakt voor "de eerste sterveling die de zee heeft durven overvliegen" en aanvaard had te Gent "eene luysterrycke proefneming te doen met zynen Lochtbal."

Het begon wel met problemen, want de drie vaten vitriool die hij in Rijsel besteld had waren op het laatste ogenblik aan iemand anders verkocht. Met veel moeite had hij hier nog twee vaten kunnen bemachtigen en de reis kon beginnen. Met zoals de "Gazette van Gend" schreef: "den besten uytval die men kon wenschen ten bywezen van onzen Eerweirdigste Heer Bisschop, van vele personen van hoogen rang en onder de toeloop van eene overgroote menigte volk die van alle de omliggende steden en plaetsen waren aengekomen." Blanchard die telkens voor een nieuwigheid zorgde, had deze keer een hond meegenomen die hij vanaf een grote hoogte dropte met een valscherp. De verbaasde hond daalde veilig neer in Wachtebeke waar hij een wilde paniek zaaide onder de boeren die er van overtuigd waren "dat het den duyvel was die uyt de wolken daelde."

Blanchard had een meer bewogen reis dan zijn hond. Na de parachute uitgeworpen te hebben kwam hij "waar hij een grote warmte en hevige stormwinden ontmoette." Nadien werd het zo koud dat, zo schrijft hij in zijn procesverbaal "ik genoodzaekt was in den Bal te kruypen en van het aenhangsel een slach van mantel te maeken." Aangezien de ballon maar bleef stijgen was hij genoodzaekt verschillende gaten in het omhulsel te maken om "inflammabele locht te laten ontsnappen." Maar toen begon de ballon zo snel te dalen "dat hy zyn hoofd uyt den gondel niet konde steken zonder te hooren een schrikelyke schuyffeling".

Hij landde tenslotte in Houtenisse in Zeeuws-Vlaanderen, maar niet zonder problemen want, zoals hij verklaarde: "Geheel myn lochtgetuyg is aen stukken, doch ik hebbe geen allerminste wonde ofte kneuzinge bekomen."

Teruggekomen in Gent werd hij hier ontvangen als een prins. Zijn eerste

gebaar was zijn luchtvaandel te geven aan Bisschop von Lobkowitz. In ruil daarvoor kreeg hij van Monseigneur een gouden snuifdoos ten geschenke.

's Avonds woonde hij een voorstelling bij in de St-Sebastiaansschouwburg waar hij gevierd werd als een nationale held. Bij zijn intrede werd hij door het orkest begroet met een fanfare, hij moest plaats nemen in de loge van de Hoogbaljuw en rozen- en lauwerkronen werden hem op het hoofd gelegd door "voornamen dames." Een hele reeks verzen werden met veel emphase te zijner ere afgedreund, zoals "En vain Jupiter tonne, en vain sa foudre gronde; l'Intrépide Blanchard abandonne ce monde. Toi qui règne dans l'empire des Airs", etc. etc.

Klassiek Gents einde van de dag: een groot en rijk banket bij de Hoogbaljuw, waarna iedereen terugkeerde naar de schouwburg om te dansen.

19 November 1817

Op een schavot op de Korenmarkt wordt het vonnis uitgehangen waarbij Mgr. de Broglie veroordeeld werd tot Deportatie.

19 November 1844

Geboorte van Julius De Vigne.

De Vigne is een gekende naam in de Gentse kunstwereld.

Zijn vader was de gekende schilder Félix, zijn nonkel was de beeldhouwer Pierre die o.m. het standbeeld van Jacob Van Artevelde maakte, zijn kozijn Paul was de auteur van het standbeeld van Louis Van Houtte en van het standbeeld van Jan Breydel en Pieter De Coninck in Brugge. Zijn broer Edmond was de architect die de Vlaamse Schouwburg bouwde.

Hij opteert niet voor een kunstzinnig beroep en studeerde Rechten aan onze Universiteit. In 1866 wordt hij uitgeroepen tot Laureaat in de Taalkunde in de Interuniversitaire wedstrijd.

Als men het over hem heeft spreekt men altijd van Julius, maar het komt ons waarschijnlijk voor dat de familie en kennissen wel Jules zullen gezegd hebben.

Een tijdgenoot van Julius Vuylsteke, Napoleon De Pauw en Prosper Claeys, leverde hij zoals de zo juist vernoemden bijdragen aan de Studentenalmanak van " 't Zal Wel Gaan".

Hij installeerde zich hier als advocaat, maar ging vrij vlug in de politiek. In 1875 wordt hij gemeenteraadslid, enkele jaren later Provinciaal raadslid en vanaf 1888 tot 1907 was hij onze Schepen van Fininciën. Bovendien Volksvertegenwoordiger in 1900.

Buiten de politiek had hij ook nog andere interessesferen: Voorzitter van het

“Bureau van Weldadigheid” was hij ook nog medestichter van “De Vrienden van het Museum”, van de “Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent”, bestuurslid van het “Willemsfonds” Als uitgesproken liberaal was het voor de handliggend dat wij hem zouden tegenkomen bij de Vrijmetselaars: hij was inderdaad lid van “La Liberté”.

Julius De Vigne stierf op 27 December 1908. Hij werd begraven op het kerkhof van de Brugse Poort. Het portretmedaillon op zijn graf werd gemaakt door zijn kozijn Paul De Vigne.

Waarom men in 1918 het Van Eyckplein omdoopte tot Julius De Vigneplein blijft voor ons een raadsel. Hij woonde wel in de nabijgelegen Keizer Karelstraat, maar het was toch zijn broer Edmond die het Van Eyckzwmbad bouwde. Als men absoluut het Van Eyckplein een andere naam wilde geven zou het veel logischer geweest zijn het het Edmond De Vigneplein te heten.

19 November 1862

Geboorte van Leon-Napoleon Rinskopf.

Muziekpedagoog. Studeerde aan ons Conservatorium en was er leraar van 1882 tot 1887.

In 1891 werd hij Directeur van de Muziekschool van Oostende.

Hij verwierf vooral bekendheid als Directeur van de Kursaal van Oostende.

19 November 1871.

Geboorte van Oscar Van de Voorde

Deze knappe architect maakte de plans van de Expositie van 1913 en bouwde het Floraliënpaleis.

Gedurende zijn middelbare studies was hij tezelfdertijd leerling aan het Atheneum, het Conservatorium en de Academie voor Schone Kunsten.

In 1894 was hij laureaat van de 6-jaarlijkse Grote Prijs voor Architectuur. Hij werd later leraar en Directeur van de Academie.

Enkele van zijn verwezenlijkingen in Gent: de Bank van de Arbeid, het Carelshof, het Institut Moderne, Hij restaureerde de “Samson” in de Hoogpoort. Samen met Albert Van Huffel ontwierp hij het interieur van de “Gambrinus” in de Vlaanderenstraat. In 1895 stichtte hij “Kunst en Kennis” waarvan hij de Voorzitter was tot in 1935. Toen in 1923 de Oost-Vlaamse afdeling gesticht werd van de Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedeschoon was hij er de Ondervoorzitter van.

De eerste hoogbouw in Gent (op de hoek van de Krijgslaan en de Montereystraat) werd door hem ontworpen. Vergelijk dat met de hedendaagse betongieterij.

De eerste hoogbouw in Gent.
Toch nog iets anders dan de hedendaagse betongieterij.

19 November 1912

Ingebruikname van het St-Pietersstation.

20 November 1686

Inhaling van Primus Adrien Poelman. Hij werd geboren te Landegem. Oud leerling van het College der Augustijnen. Hij werd later Aartsdiaken van het Bisdom Gent.

20 November 1743

Dood van Pierre Loeillet.

Deze hoboïst en componist werd hier geboren op 20 April 1679.

Hij dirigeerde het concert dat het feestmaal opluisterde dat aangeboden werd aan den Hertog van Malborough en Eugène de Savoie, op 3 januari 1709, in de Commissiezaal van het Stadhuis.

Hij is niet te verwarren met zijn halfbroer Jean-Baptiste.

20 November 1801

Geboorte van Pierre Joseph Kerfysen.

Zie "Ghendtsche Tydinghen" - 2006 – nr 5 - p.326

20 November 1805

Dood van Maximilien de Caigny.

Hij was een van die Republikeinen die hier een rol speelden gedurende de Franse overheersing.

Men moet nu al die Republikeinen niet over dezelfde kam scheren. Zaten daar gevaarlijke fanatickers tussen zoals een Du Bosch, dan waren er ook gematigde figuren bij die dachten hun land best te kunnen dienen door met de Fransen mee te doen. Tot deze categorie behoorde de Caigny.

Nu mag er wel eens gezegd worden dat onder dat Ancien Régime ook niet alles perfect was en dat het dus niet al te veel verwondering moet wekken dat sommigen dachten dat nu het ogenblik gekomen was om daar wat verbetering in te brengen.

Toen de Fransen hier in 1792 binnenvielen zetten zij al de autoriteiten die benoemd waren door de "Oostenrijkse tyran" (zoals zij dat noemden) af. Ze voerden geleidelijk nieuwe structuren in en de Caigny werd aldus Schepen van de Keure.

Hij was wel geboren in Petegem, had Rechten gestudeerd in Leuven, maar

woonde hier in de Volderstraat. Deze in 1792 geïnstalleerde nieuwe gemeenteraad moest boven alle politieke partijen verheven zijn, moest ieders recht eerbiedigen, de beschermer zijn van weduwen en wezen. Dat klinkt allemaal heel schoon natuurlijk, maar deze nieuwe gemeenteraad moest ook nieuwe verpletterende belastingen doen innen en tal van andere weinig populaire maatregelen treffen. Daar voelde de Caigny weining voor en hij gaf zijn ontslag, maar moest het onder zware druk weer intrekken. Zijn probleem werd tijdelijk opgelost toen de Oostenrijkers hier terugkwamen en heel de bende Franse sympathisanten afzetten. Maar in 1794 stonden de Fransen hier terug. Zij installeerden een “Commission Municipale” en daar zat de Caigny dan weer in. In 1795 kwam er al een einde aan deze vorm van gemeenteraad en de Caigny kon even zijn praktijk van advocaat hervatten. Niet voor lang, want in 1797 zat hij dan alweer in “Conseil des Cinq-Cents”. Zeer tot ongenoegen van Du Bosch die brieven schreef naar de Minister van Binnenlandse Zaken en naar het Directoire om de Caigny zwart te maken. Hij was een koningsgezinde, een nulliteit, maar gevaarlijk aangezien zijn principes niet republikeins waren. Aldus Du Bosch. U ziet het, de Gentse Republikeinen konden ook ruzie onder elkaar maken.

de Caigny was een van die Republikeinen (en hij was niet de enige) die een vijand was van alles dat buitensporig en gewelddadig was. Hij werd tenslotte Rechter bij het Hof var Beroep, maar stierf te Brussel in 1805.

20 November 1807

Mgr. de Broglie, 19e Bisschop van Gent, komt bezit nemen van zijn nieuw bisdom.

20 November 1871

Met 13 stemmen tegen 12 keurt de Gemeenteraad een voorstel goed om de Vismarkt uit te breiden op de gronden van het Wenemaer's Hospice.

20 November 1922

Dood te Erlangen van Karel De Kesel.

Deze beeldhouwer en schilder werd geboren te Zomergem op 11 Augustus 1849.

Hij studeerde aan onze Academie en was er leerling van o.a. Theodoor Canneel en van Louis Van Biesbroeck.

Hij trok er daarna op uit naar Parijs, Rome, Berlijn.

In 1870 vestigt deze non-conformist zich in Gent, of omgeving, want het is

niet gemakkelijk te bepalen waar hij nu juist zit. Wij kunnen hem dan tegenkomen in Russignies, in Amougies, in de Twaalf-Kamerstraat, op de Oude Schaapmarkt, in het Maagdenstraatje...

Hij maakte het portret van Dr. Adolphe Burggraave dat nu hangt in het Museum voor de Geschiedenis der Wetenschappen, In het Museum voor Schone Kunsten is er een “Baadster” van hem en twee militaire onderwerpen. Voor de stoet van “De Pacificatie van Gent” vervaardigde hij een groot beeld “De Eendracht” dat de praalwagen versierde van “De Verenigde Provinciën der Nederlanden.” Maar zijn meest gekend werk is ongetwijfeld de beelden op de gevel van de Vismijn. De oorspronkelijke beelden gingen verloren bij de brand in 1872 en in 1879 maakte De Kesel er de nieuwe van die er nu nog te zien zijn.

Boven het fronton prijkt de zeegod Neptunus met 2 zeepaarden. Een mannenfiguur symboliseert de Schelde, een vrouwenfiguur De Leie.

In zekere kringen kwam er protest tegen deze beelden wegens het feit dat vrouw die de Leie voorstelt een beetje te schaars aangekleed was.

21 november 1782

Een felle brand breekt uit in het Speldenstraatje. Wij schrijven wel “straatje” want het was toen veel nauwer dan nu het geval is. De helpers bij de bluspingen kregen elk 2 schellingen.

Een gelegenheid misschien om iets meer te vertellen over de brandbestrijding vroeger. Wanneer er in de Middeleeuwen in de stad een brand uitbrak had dat meer dan eens catastrofale gevolgen waarbij soms een hele wijk afbrandde.

Denk maar eens: een brandweerkorps bestond er niet, de middelen om brand te bestrijden waren uiterst primitief en het brandrisico was groter. Houten huizen met strooien daken; een vonkje uit een schouw volstond om heel de boel in lichterlaaie te zetten. Vanzelfsprekend werden strenge maatregelen genomen: strooien daken werden verboden, tussen de huizen moest een open ruimte blijven van minstens 55 cm., de zogenaamde brandgang.

Wanneer het hard vroom hadden de gebuurten de plicht grote gaten in het ijs van onze talrijke waterlopen te kappen, iets wat trouwens wel eens vergeten werd. Vanaf de 14e eeuw was het verboden na het invallen van de duisternis nog met kunstlicht te werken. Men kan zich voorstellen dat, in de winter, in die nauwe straatjes de arbeidsuren kort waren, maar liever korte arbeidsuren dan lange blusnachten. Vooral in gebouwen waar vuur gemaakt werd, zoals bij bakkers, smeden, brouwers, enz. werden regelmatig strenge controles uitgevoerd en, in geval van overtreding, werd het werktuig dat brand kon veroorzaken gewoon verbrijzeld.

's Nachts stonden er wakers op het Belfort die, wanneer zij een brand zagen, met hun trompet de mensen moesten wakker maken en die hun lantaren heen en weer zwaaiden in de richting van de brand. Zag het er erg uit, dan werd de brandklok geluid en al de weerbare mannen begaven zich in de aangeduide richting. De schrik zat er diep in, en terecht, want van dat blussen kwam er toch niet zo veel terecht. Stel u een lange rij mensen voor die elkaar koortsachtig emmers water doorgeven. Aan het vertrekpunt was die emmer wel vol, maar hoe stond het met de inhoud aan het eindpunt? Trachten te vermijden dat de brand oversloeg op andere huizen was zo ongeveer het enige wat men kon doen. De daarbij gebruikte tuigen, de brandhaken, gaven dikwijls resultaat. Men trok gewoon het dak van de aanpalende huizen naar beneden en, wanneer dit mogelijk was, ook de gevel om aldus een open plek te maken die een verdere uitbreiding voorkwam. De helpers kregen, zoals eerder gezegd, een kleine vergoeding.

Wanneer een kerktoeren in brand stond mocht men het blussen wel vergeten. Hoge ladders had men niet en ziet gij al de blussers met een emmer water langs een wenteltrap naar boven trekken? In de loop der eeuwen zijn de meeste Gentse kerken dan ook, sommige vaak meer dan eens, uitgebrand. Het is pas in het begin van de 19e eeuw dat er een professioneel brandweerkorps opgericht werd.

21 November 1792

De Chartreuzen schrijven een brief naar het Stadsbestuur om het te laten weten dat ze er mee stoppen.

21 November 1798

De eerste twee boeren worden gefusilleerd in het Spanjaardskasteel.

21 November 1842

Dood van Pierre-François De Noter.

Deze kunstschilder zal voor ons vooral bekend blijven voor de mooie Gentse stadsgezichten die hij maakte.

Wanneer in de een of andere tentoonstelling over oud Gent een mooi schilderijtje hangt waarop een stukje Gent afgebeeld staat zoals het vroeger was, dan is de kans groot dat, als het niet van François Boulanger is, het van Pierre-François De Noter is.

Alhoewel hij hier woonde, werkte en stierf, was hij afkomstig van Walem waar ook zijn vader geboren werd, eveneens een Pierre-François. Het gebeur-

de vroeger vrij regelmatig dat de oudste zoon dezelfde voornaam kreeg als de vader. Kroniekschrijvers vragen zich nu nog steeds af of men het met opzet deed om hen te pesten, want het zorgt voor heel wat verwarring. Compleet wordt het als ook de kleinzoon dezelfde naam kreeg.

Hier is de kans tot verwarring evenwel minder omdat vader Pierre-François architect was. De zoon kreeg een opleiding van beeldhouwer en het is pas op zijn 32e dat hij begint te schilderen. Op dat gebied is hij een autodidact, maar dat is aan niets te merken. Op het Gents salon van 1820 ontving hij de gouden medaille voor zijn doek “Intérieur de ville”.

Vele van de werken van deze leraar aan onze Academie werden ook gewaardeerd buiten Gent. Willen wij zijn “Gras- en Korenlei” zien, of zijn “Korenlei en de St-Michielskerk” dan moeten wij naar het Museum van

Pierre-François De Noter.
Zicht op de Wyden Aert en de St.-Baafskathedraal.

Brugge gaan. Voor zijn “Watermolen” en de “Walbrug” moeten wij in de Koninklijke Bibliotheek in Brussel zijn. Andere werken van hem bevinden zich in musea in Kortrijk, Amsterdam, Haarlem, Keulen.

Gelukkig zijn toch verschillende doeken hier gebleven. Het Bijlokemuseum bezit er een achttal van en er hangen er ook een paar in het Museum voor Schone Kunsten..

Een dertigtal jaren geleden kon de Provincie een olieverfschilderij de Schelde voorstellend aan het Laurentplein, verwerven.

Al die schilderijtjes van Pierre-François De Noter, zoals zijn “Augustijnenkaai langs de Lieve”, “De St-Niklaaskerk en de Catalognestraat”, “Gezicht op de St-Pieterskerk en de Schelde” de “Verloren Kost”, enz. zijn niet alleen kunstwerkjes maar bezitten ook documentaire en iconografische waarde.

Toch nog wel een mogelijkheid tot verwarring: zijn jongere broer Jean-Baptiste heeft ook heel wat schilderachtige Gentse hoekjes vereeuwigd.

21 November 1907

Geboorte van Ghislain Mahy.

In 1934 stichtte hij een autoverhuurbedrijf. Nadien legde hij zich toe op de verkoop van tweedehandswagens, eerst van het Amerikaans merk NASH, later van FIAT. Hij bracht zijn garage onder in “De Nieuwe Cirk”. In 1944 kocht hij een oude FORD-T. Dit was het begin van een verzameling van een 1.000-tal old-timers. Aangezien de stad Gent daarin niet geïnteresseerd was viel ze uiteen, een deel kwam terecht in Brussel, een deel in Leuze.

Ghislain Mahy stierf op 15 Juli 1999.

21 November 1929

Geboorte van Julien Pauwels, anders gezegd onze eerste Belleman.

Hij stierf in Noorwegen op 28 Juni 2007.

21 November 1949

Toneelafscheid van Hélène Maréchal.

21 November 1960

Dood van de schilder en beeldhouwer Julien Van de Veegaete.

Hij werd hier geboren op 11 Maart 1886.

Leerling aan onze Academie. In 1920 behaalde hij tezelfdertijd de 2e Prijs van Rome voor schilderkunst en voor beeldhouwkunst.

Hij schilderde veel interieurs, (vooral van kerken, kloosters en musea), Gentse

stadsgezichten, religieuze en allegorische taferelen, portretten (o.a. dat van Karelke Waeri)

Het was de heer **John Van Hulle** die onze aandacht vestigde op een vervelende fout in ons vorig nummer, op p.116.

Daar kon men lezen: 12 November 1925: Dood van Alexis Callant.

Wel, dat klopt niet en u kunt dat zinnetje best zo vlug mogelijk schrappen. Hoe kon zo een stomme fout gebeuren?

Altijd onze schuld natuurlijk, maar wij hebben een verzachtende omstandigheid: een flauw grapje van onze schrijfmachine. Op de datumfiche 12 november heeft zij op een gegeven moment bij het overgaan naar de volgende regel, slechts een halve spatie opgeschoven i.p.v. een gehele, met als gevolg dat twee teksten gedeeltelijk over elkaar getypt werden, iets wat de duidelijkheid natuurlijk niet ten goede komt. Wij konden vrij vlug het begin ontcijferen: ALEXIS CALL. Wij opteerden voor de vertrouwd in onze oren klinkende CALLANT, maar het waren de laatste 3 letters die ons parten speelden, want het woord eindigde niet op ANT, maar op IER. Anders gezegd de Procureur-Generaal Alexis Callier.

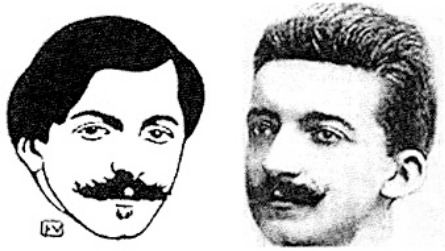
Met onze excuses.

De tekst over Alexis Callant blijft evenwel volledig geldig.

Hugo Collumbien

VERGETEN GENTSE SCHRIJVERS: PIERRE LOUÿS (1870-1925)

Als er één Gents auteur haast vergeten of onbekend is, dan is dat zeker Pierre Louÿs. Deze in Gent geboren Fransman, schrijver van romans en poëzie, is als hellenist en dichter waarschijnlijk de wereldberoemdste Gentenaar... jammer genoeg alleen bij “les connaisseurs”, de liefhebbers van erotische literatuur.

Niet dat iedereen zich nu aan erotica moet bezondigen, maar zijn faam en waardering door tijdgenoten (André Breton: “Pierre Louÿs , un des hommes que j’aurais le plus désiré connaître.”) is toch een goede reden om hem bij de jongere generaties van zijn geboortestad nog eens extra onder de aandacht te brengen.

Ik heb voor het eerst met de naam Pierre Louÿs kennisgemaakt, toen ik op een dag een bord met zijn naam zag hangen aan zijn geboortehuis in de Onderstraat: het huis van de toenmalige dokter Jean Lesseliers. Helaas is dat bord al enkele tientallen jaren verdwenen. Hier werd hij geboren (1870) als zoon van de Franse advocaat Pierre-Felix Louis. Vrijwel onmiddellijk na zijn geboorte vertrok zijn moeder met hem naar Frankrijk. Hij bracht zijn jeugd door tussen Parijs en Dizzy (Epernay). Bij de dood van zijn moeder (1879) werd hij door zijn vader aan zijn in Parijs wonende oom Georges, man van cultuur en diplomaat, toevertrouwd die voor zijn verdere opvoeding zou zorgen. Hij had ook nog twee oudere broers en met zijn oudste broer Georges had hij tot het einde van zijn leven een heel intens contact.

Op het lyceum Janson-de-Sailly raakt hij bevriend met die andere eenzaat en door literatuur bezetene, André Gide. Tijdens zijn studietijd aan de Sorbonne, periode van intens lezen en schrijven, maakt hij kennis met Régnier, Heredia, Leconte de Lisle, Mallarmé en Paul Valéry. Terecht kunnen we Pierre Louÿs tegelijk een schitterend hellenist, Parnassien en symbolist noemen. Heel zijn

oeuvre steunt op deze dubbele tegenstelling: droom-werkelijkheid, vorm-idee. In 1892 verschijnt zijn eerste gedichtenbundel *Astrarté*, in 1894 gevolgd door zijn heel beroemd geworden *Chansons de Bilitis*. In 1896 wordt zijn roman *Aphrodite* gepubliceerd. Een groot succes. Neo-paganisme. Een eeuwigdurend spel van de taal met het lichaam van de vrouw, waar Pierre Louÿs de ironie als handelsmerk van zijn geest heeft aan toegevoegd. De vrouw als de perverse meesteres en vergoddelijkte illusie. (Vergelijk: Félicien Rops) hij leeft in die tijd het leven van een dandy en gaat o.a. naar Bayreuth en Londen waar hij ontvangen wordt door zijn goede vriend Oscar Wilde. Het meest is hij in de ban van het klassieke Griekenland. Vandaar dat hij vertalingen maakt van de Griekse dichter Meleagros, epigrammen en elegieën, en zogezegd vertaalde gedichten uitgeeft van een dichteres, tijdgenote van Sappho van Lesbos en dat heeft hij zo knap gedaan dat iedereen geloofde in deze mystificatie. Bij het grote publiek is Pierre Louÿs beter bekend door zijn tweede roman “*La femme et le pantin*” (1898) die drie keer is verfilmd: eerst door Jacques de Baroncelli (1929). daarna door Josef von Sternberg (1935, met Marlène Dietrich) en tenslotte door Julien Duvivier (1958, met Brigitte Bardot). Ook zijn volgende roman “*Les aventures du roi Pausole*” (1901) werd verfilmd. Vanaf het begin van de 20ste eeuw gaat zijn gezondheid achteruit (windgezwel, astma, gezichtsverlies), hij drinkt veel en begint verdovende middelen te gebruiken. Ook de relatie met zijn vrouw Louise de Heredia (die hem ten slotte in de steek laat en trouwt met zijn beste vriend Gilbert de Voisins) verloopt niet meer zo vlot. De inspiratie laat hem steeds vaker in de steek. Zijn dagelijks leven wordt dan ook meer en meer problematisch: bijna blind en niet in staat werk te vinden om een zorgeloos leven te leiden, stort hij zich op zijn bibliotheek passie en literaire opzoekingen o.a. over Corneille en Molière. Hij verwekt in 1919 een enorm schandaal door te beweren dat de beste stukken van Molière niet door hem maar door Corneille zijn geschreven. Hij schrijft bergen aantekeningen en dossiers, zonder echter tot nieuwe publicaties te komen. Hij heeft wel onophoudelijk nieuwe relaties met jonge vrouwen en hertrouwt in 1923 met Aline Steenackers, die hem drie kinderen zal schenken. In 1916 beleeft hij een poëtische heropflakking en schrijft hij na elkaar drie meesterwerken: *Poëthique*, *Isthi* en *Pervigilium Mortis*. De bekroning van zijn dichterschap. Pierre Louÿs is ook de fotograaf van Franse schrijvers en musici en hij legt een fototheek aan van kleine meisjes. Een jaar vóór zijn dood, in 1924, schrijft hij, of liever: krabbelt hij - ziek, herhaaldelijk opgenomen in ziekenhuizen, door iedereen verlaten en terwijl zijn kostbare boeken gestolen worden (echo's daarvan zijn terug te vinden in het literair dagboek van Paul Léautaud) - in een opwelling van verontwaardiging, zijn bewonderenswaardige en tragische “*Derniers Vers*”.

Als Pierre Louÿs in 1925 sterft, laat hij een massa met paarse inkt geschreven ongepubliceerd werk en duizenden erotische gedichten achter die gestolen, verkocht en verspreid geraken en waar bewonderaars en verzamelaars tot vandaag naar op zoek zijn. Gelukkig zijn sommige teksten en zelfs volledige bundels wel in goede handen terechtgekomen, wat aanleiding heeft gegeven tot ruim een dozijn postume werken.

Tijd dat de plaquette in de Onderstraat terug aan de gevel wordt gehangen.

Daniël Van Ryssel

BIBLIOGRAFIE

Verleden jaar verscheen het “**JAARBOEK XLVI**” van “De Oost-Oudburg”. Het bevat niet minder dan 276 bladzijden.

Buiten diverse bijdragen over onderwerpen die betrekking hebben op het specifiek werkterrein van deze Kring, bevat het 2 artikels over Gentse onderwerpen die ons speciaal geboeid hebben. Het eerste (30 bladzijden) is van Luc Devriese “Rond het ontstaan van de St-Machariuswijk in de 19e eeuw.”

De echte ontwikkeling kon er slechts komen na de afbraak van het Spanjaardskasteel. Een belangrijk deel is gewijd aan de bouwgeschiedenis en de evolutie van wat wij de “Villa De Groote” noemen op de Lousbergskaai, met inlichtingen over de opeenvolgende eigenaars van dit nog bestaande gebouw dat ontworpen werd door Jean-Baptiste Pisson. Met daarin minder gekende foto’s.

Het tweede artikel (32 blz.) van de hand van Kristel Wautier gaat over het bezoek dat de Schotse “Royal Caledonian Horticulture Society” uit Edinburgh in 1817 bracht aan Vlaanderen, Nederland en Noord-Frankrijk, met als uitvalbasis Gent.

Daarin komen wij veel inlichtingen tegen, verstrekt door vakmensen, die ons een stuk wijzer maken dan wij waren. Zo hebben wij al veel gehoord en gelezen over de Plantentuin in het Baudeloohof, maar wij hadden maar een flauw idee van wat daar stond. Daar krijgen wij nu een goed overzicht van.

Zij brachten hier ook een bezoek aan in deze periode belangrijke bloemisten en boomkwekers. Welk soort appels, peren, perziken, pruimen, abrikozen, kersen, enz. waren hier in die tijd populair? Zijn het nog de variëteiten die wij nu kennen? Vanzelfsprekend stond een bezoek aan de bloemententoonstelling op het programma. Zij bezochten hier iedere dag de groentenmarkt om te zien wat daar verkocht werd en wat de kwaliteit was.

Wat hen in Gent vooral opviel, in vergelijking met andere steden, was het zeer groot aantal bedelaars dat straten en pleinen bevolkte.

Dit Jaarboek eindigt met iets waar de leden van deze Kring bijzonder gelukkig mee zullen zijn. Louis Gevaert heeft een compleet register opgesteld van alle tijdschriften van de Kring, vanaf 1971 tot 2009, telkens met vermelding van de complete inhoud. Hetzelfde voor de Jaarboeken vanaf 1963 tot 2009. De prijs van het Jaarboek bedraagt 17 euro voor niet-leden. De leden van deze Kring ontvangen het gratis. Bijkomende inlichtingen te bekomen bij de Voorzitter Roger Poelman. Tel. 0499.71.72.16

Einde verleden jaar verscheen Deel 2 van **“Een eeuw Luchtvaart boven Gent 1940-1945”**

Het werd samengesteld door Piet Dhanens, Cynrik De Decker en Georges Antheunis.

Het is een bijzonder gedetailleerde beschrijving van wat hier gebeurde in deze periode. Men komt sterk onder de indruk van de overvloed aan details. Het kan niet anders of dit moet jaren intensief studiewerk geveerd hebben.

Het boek beschrijft het luchtoorlogsgebeuren in en boven Gent. Een zeer groot deel is gewijd aan het vliegveld van Sint-Denijs-Westrem en aan de fameuze Duitse aanval van 1 Januari 1945 waarbij 24 geallieerde toestellen op de grond vernietigd werden en geheel het vliegveld daardoor in vuur en vlam stond. En de luchtgevechten daarbij tussen de Duitse en Poolse jagers. De Duitsers deden dat niet ongestraft, want 27 van hun toestellen werden neergehaald. Wordt er zeer uitgebreide aandacht besteed aan dit bombardement op Sint-Denijs, het begint natuurlijk bij de Duitse bombardementen in mei 1940, de geallieerde aanvallen op Gent-Zeehaven, het rangeerstation van Merelbeke, enz.

Zoals gezegd worden er enorm veel details verstrekt waarvan velen zonder dit boek definitief verloren zouden zijn gegaan, zoals de identificatie van de Duitse “Jagdgeschwaders”, de Poolse “Wings”, de identiteit van de piloten, die welke neergehaald werden en van die welke hen neerhaalden en zeer vaak zelf in een volgend gevecht de dood vonden. Vaak worden tal van biografische gegevens vermeld van deze militairen, hun type vliegtuig, het opschrift.

Er staan ook volledige lijsten in van Duitse doelwitten op Gent, van al de schuilstructuren in onze stad met de capaciteit ervan. Lijsten van de burgers die omkwamen bij luchtaanvallen op 13 mei en 23 mei 1940, op 2 juli 1943, op 5 september 1943, op 10 april 1944 op 10 mei 1944.

Er is ook een hoofdstuk over Gentenaars die gedurende de oorlog deel uitmaakten van de R.A.F. en dat zijn er veel meer dan men zou vermoeden. Heel wat onder hen zagen - helaas - het einde van de oorlog niet.

Ook veel boeiende verhalen, herinneringen van zowel piloten als van burgers. Het leven van de Poolse piloten en hun verhouding met de Gentse bevolking. Zo kunnen wij nog een tijdje doorgaan, maar dat zou te lang worden voor een korte recensie, u moet het allemaal zelf lezen.

Voor de oudsten onder onze lezers zullen er een dubbel plezier aan beleven omdat zij tal van de geciteerde feiten meegemaakt hebben, van ver of van dichtbij. Waarschijnlijk zullen wazige, of misschien vergeten herinneringen, terug wakker geroepen worden, zoals de neergestorte Duitse jager op de bloemenwinkel op de Elisabethlaan.

Dit ingebonden boek heeft een formaat van 21 x 28 cm. en telt 224 bladzij-

den. Het kost 36 euro (helemaal niet overdreven) en is te bekomen in de boekhandel. en... goed nieuws, er komt ook nog een 3e deel.

Van Freek Neiryndck verscheen **“50 Gensche Lietsjes”**, niet in boekvorm, maar in de vorm van een gazetje. Laat ons duidelijk zijn, het gaat niet over klassieke Gentse liedjes die gekend zijn door iedere (oude) Gentenaar, zoals "Edde gij niet gezien, mijn Nonkel Pier", of "Stoofhijt, 'nen íemer veur ne kluit", maar nieuwe Gentse liedjes.

Het voordeel is dat men hier een ontdekkingsstocht kan ondernemen die vaak plezante resultaten oplevert.

De democratische prijs van 5 euro zal wel voor weinigen een bezwaar vormen.

Te bekomen bij Freek in de Bomastraat 47. Toch best eerst eens telefoneren naar het nr. 09.223.75.60.

Voor diegenen die zich niet moe willen maken, volstaat het 5 euro over te schrijven op rekening van de auteur 671-1627319-21. Het wordt u dan op de schoot gebracht zonder portokosten te moeten betalen.

Bij LUDION verscheen **“lijn 3”**. Beelden en verhalen uit de stadsrand van Gent". Tekst van Jan Beke en illustraties van een 6-tal fotografen.

Het opzet was het traject van buslijn 3 volgen en noteren wat allemaal gezien kan worden in deze volkswijk van de Brugse Poort.

Sommige beelden wekken de indruk dat het over een sloppenwijk gaat en bepaalde bewoners van deze wijk waren niet zo gelukkig met dit boek en zegden: "Dit is toch geen evenwichtig beeld van wat onze wijk werkelijk is."

Juist, het gaat niet over een totaalbeeld van de Brugse Poort, maar over wat men er o.a. kan zien en tegenkomen. Laat dat duidelijk zijn, in een volkswijk mag men zich niet verwachten aan riante villa's en als men bij zekere foto's zou kunnen vermoeden "hier worden drugs gebruikt", dan mag men niet vergeten dat bij een bepaald deel van het rijk en chic volk "party-drugs" toch ook geen ongekend begrip zijn. Vanzelfsprekend is daarvan hier geen foto te zien. Het boek heeft een vierkant formaat, telt 145 bladzijden en een 120-tal kleurenfoto's. Het boek kost 24,95 euro en is te koop in het Carmersklooster waar trouwens een tentoonstelling over dit onderwerp liep.

René De Herdt is in 2010 65 jaar geworden.

Voor velen was dat een totale verrassing, niemand vermoedde "dat hij al zo oud was". Het gevolg is dat hij op rust moet gaan en dat wij hem kwijt zijn als directeur van het Museum voor Industriële Archeologie en Textiel (MIAT). Velen betreuren dat, want zij dachten dat de combinatie "De Herdt-MIAT"

iets eeuwigdurends was, maar dat kan natuurlijk niet.

Bij deze gelegenheid werd een **“Huldeboek René De Herdt. Geschiedenis: Zijn werk, Zijn leven”** uitgegeven en dat is dik verdiend, want René De Herdt is een figuur waar Gent enorm veel aan te danken heeft. Zonder overdrijving mogen wij zeggen dat zonder hem hier nooit een MIAT geweest zou zijn en dat zou toch wel een grote en pijnlijke lacune voor Gent betekend hebben waarbij uniek en onvervangbaar materiaal definitief verloren zou zijn gegaan.

Dat zijn werk algemeen gewaardeerd werd, wordt bewezen door het feit dat het geen moeite kostte om 17 vrienden, collega's en academici te vinden die dit Huldeboek graag wilden vullen met interessante bijdragen, wat resulteerde in 364 bladzijden lezenswaardige lectuur.

Alleen al voor de stichting en de uitbouw van het MIAT moeten wij René dankbaar zijn, maar het zou verkeerd zijn te denken dat zijn activiteiten zich daartoe beperkten.

Denk maar eens aan al die interessante tentoonstellingen die hij organiseerde en u mag het werk dat zo iets vergt niet onderschatten.

Verder schreef hij enkele honderden interessante tijdschriftartikelen. Hij was en is een bezige bij en wij vermoeden dat hij dat wel altijd zal blijven. Eenmaal dat men die gewoonte heeft....

Het boek heeft een formaat van 21 x 27 cm., telt zoals gezegd 364 bladzijden. Het kost 40 euro en is te bekomen in het MIAT en vermoedelijk ook wel in het Stadswinkeltje aan het Zuid.

Bij de “Flying Pencil” verscheen, van de hand van Tim De Craene, **“Terechtgesteld. Duitse executies in Oost- en West-Vlaanderen 1941-1944”**.

Het is in feite een afstudeerwerk van een student Geschiedenis. De auteur heeft bijkomend onderzoek gedaan en heeft zijn thesis omgewerkt tot een boek voor een breder publiek en dat is een goede zaak, want veel interessante eindwerken die veel studie gevegd hebben, liggen te slapen in de een of andere universiteitsbibliotheek zonder dat iemand daar profijt bij heeft.

De executieoord van Oostakker en Rieme zijn hier bij naam bekend, maar voor de rest wisten wij daar maar bitter weinig over.

Na de lectuur van dit boek kunnen wij dat niet meer zeggen. Wij komen er veel inlichtingen in tegen waaraan ongetwijfeld veel opzoekingswerk voorafgegaan zal zijn. Zo vinden wij er de foto in van 82 terechtgestelden met een korte biografische nota. Er is ook een beschrijving bij van deze executieoord die gedurende de bezetting door de Duitsers strikt afgesloten werden voor de bevolking.

Onder de gefusilleerden bevonden zich, buiten de personen die door het Duits

gerecht terdoodveroordeeld werden, ook gijzelaars.

Wij kunnen er ook de brieven lezen die verscheidene slachtoffers, enkele uren voor hun dood, schreven aan familie en kennissen. Ook vernemen wij details over de executie zelf, het peloton dat belast was met de uitvoering ervan, de moeilijkheden die sommigen er mee hadden, enz.

Het boek eindigt met een zeer uitgebreide bibliografie.

Het heeft een formaat van 15 x 23 cm., telt 208 bladzijden, kost 19,95 euro en is te bekomen in de boekhandel.

Bij Snoeck verscheen **“Onder het Sint-Pietersplein”**. Van hoog adellijke begraafplaats tot parking.

Het gaat over een uitgebreid verslag van de opgravingen die de "Dienst Stadsarcheologie" uitvoerde van 2002 tot 2006.

Deze keer was het niet vlug-vlug enkele putjes maken, want de aannemer staat ongeduldig te wachten om te kunnen beginnen, maar men kreeg de tijd om degelijk werk te verrichten, wat dan ook gebeurde.

Welke Gentenaar is er nog nooit naar het Sint-Pietersplein geweest? Die zullen wel niet talrijk zijn. Welke Gentenaar is daar nooit naar de Foor geweest? Al was het maar om wat pijpen kapot te schieten, met ballen te gooien naar een antipathieke figuur, op een of de andere vervaarlijke constructie kriebels in de buik te krijgen of gewoon om oliekoeken te eten.

Slechts weinigen zullen zich afgevraagd hebben wat er zich enkele meters onder hun voeten bevond, en zij die het zich wel afvroegen, hadden er toch ook geen flauw vermoeden van.

Nu weten wij daar iets meer over, aangezien tal van onverwachte gegevens aan het licht zijn gekomen. Nu weten wij toch wat meer over de Karolingische kloosterkerk uit de 10e eeuw en hebben wij ons kunnen verbazen over het uitzonderlijk groot atrium waarvan de oppervlakte zich uitstrekte over geheel het huidige Sint-Pietersplein. Vanzelfsprekend blijven veel vragen onbeantwoord. Wie waren die zeven mensen - ongetwijfeld van een hoge sociale status - waarvan de graven op een rij gevonden werden in een travee van de oude monnikenkerk?

Wij zullen natuurlijk niet alles te weten komen, maar wat die opgravingen verwezenlijkt hebben, betekent toch weer een stukje aanvulling van de geschiedenis van Gent.

Het boek heeft een formaat van 17 x 24 cm., telt 143 bladzijden en is verlicht met een 90-tal kleurenfoto's. De prijs bedraagt 24 euro en het is te bekomen in de boekhandel.

“De Vrije Zwemmers van Gent” is een nog bestaande vereniging die gesticht werd in 1920 en bijgevolg zijn 90-jarig bestaan kan vieren. Er was al een viering geweest in 1995 toen deze zwemclub 75 jaar bestond. Bij deze gelegenheid werd toen een boekje uitgegeven van een vierkant formaat, 96 bladzijden dik, met een 60-tal foto's. Het geeft de historiek van deze vereniging die voor de meeste Gentenaars wel onbekend zal zijn. Blijkbaar is van dit boekje nog een voorraad beschikbaar want het kan gratis bekomen worden in de Blazoenstraat 24.

Verleden jaar verscheen Deel XXXIII van de “Verhandelingen” van de “Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent” met als titel **“De Geschiedenis van de Rechtsfaculteit van de Universiteit Gent.”** Van haar ontstaan tot aan de Twee Wereldoorlog (1817-1940). Men zou kunnen denken: “Weer een van die droge studies enkel bestemd voor specialisten” Wel, dat is het nu juist niet. Ook de niet-juristen onder onze lezers zullen kunnen genieten van deze boeiende studie, want het gaat ook over - dit kon niet anders - een stukje Gentse geschiedenis.

Het is natuurlijk niet aan ons om daarover te oordelen, maar mocht dit boek verplichte lectuur worden voor de studenten in de Rechten, dan zouden zij daar zeker profijt kunnen uithalen en ook gevormde juristen zullen daar heel wat in tegenkomen dat hen niet bekend was. Het is immers een zeer gefouilleerde en goed gedocumenteerde studie. De auteur, Liesbeth Vandersteene, heeft blijkbaar tijd noch moeite gespaard om de 253 bladzijden van dit boek te vullen.

De prijs voor niet-leden van de Maatschappij bedraagt 21,25 euro, over te schrijven op de rekening van de Maatschappij: 000-0370680-43. De leden ontvangen het gratis.

VRAAG EN ANTWOORD

Vraag van de heer **Aloïs Govaerts** (Beveren):

In G.T. van januari las ik op p.42 in het artikel Joséphine de Beauharnais door wijlen Pierre Kluyskens over "een massa roerende, meestal kunstwerken: de schilderijen naar het Louvre en naar de Franse departementale musea en de kostbare boeken en handschriften werden dezelfde richting uitgestuurd.

Mijn vraag hierbij is:

1. Bestaat er een inventaris van deze goederen en handschriften?
2. Idem voor wat eventueel werd teruggegeven na 1814.
3. Wat er zich nog bevindt in Franse musea.
4. Of er later een vergoeding werd overeengekomen tussen België en Frankrijk.

(N.v.d.r.: In het boek "Gand sous la domination française 1792-1814", van Joseph E. Nève, Gent, 1927, vindt men een gedeeltelijk bevestigend antwoord (bv p. 25) op de allereerste vraag)

Antwoord van de heer **Luc Devriese** op de vraag van **Prof. A.K. Evrard** over de aantallen slachtoffers onder de onschuldige paarden die tijdens beide wereldoorlogen in krijgsgeweld en miserie meegesleurd werden. Gh.T. 2009 - N° 6 - p.469.

Hoewel dit geen 'Gents' onderwerp is, verdient het zeker een momentje aandacht. Vergeten we hierbij ook de talloze gesneuvelde muilezels en muil dieren niet.

Voor wie er toegang toe heeft, biedt het internet heel wat inlichtingen. Nog veel talrijker gegevens zijn te vinden in handboeken en tijdschriftartikels over diergeneeskundige geschiedenis. Aan het Westelijk front alleen al zouden in W.O. I meer dan 8 miljoen paarden (paardachtigen) gestorven zijn aan verwondingen, uitputting of infectieuze ziekten.

Enkele detailcijfers (als we het zo mogen uitdrukken):

In 1917 had het Engelse leger meer dan 1 miljoen paarden en muilezels verdeeld over verscheidene fronten. De barre omstandigheden zorgden voor zware verliezen vooral onder de trekdieren die de kanonnen door de modder sleurden. Over de hele oorlog gingen 484.000 paarden verloren: one horse for every two man... (uit Wikipedia en uit Dunlop, R.R. en Williams, D.J., History of Veterinary Medicine, 1996, Mosby, p. 473. Beiden refererend naar dezelfde bronnen).

Duitse statistieken vermelden 1.236.000 slachtoffers in 1914 - 1918. De gege-

vens uit W.O. II zijn nog hallucinanter. In totaal zouden 2,5 tot 2,75 miljoen paarden en andere paardachtigen ‘in deutscher Dienste’ gestaan hebben (31,1% uit Duitsland zelf herkomstig, 52,7% opgeëist in de bezette gebieden, de rest aangekocht). De verliezen worden op 1,5 tot 1,75 miljoen geschat. Dit is 59%, een percentage dat het midden houdt tussen de 30% gesneuvelde soldaten in de Duitse legers in het algemeen en de hoogste dodentol (85%) onder de U-boot bemanningen (bron: von den Driesch, U., Peters, J., Geschichte der Tiermedizin, Schattauer, Stuttgart, 2003, p. 196 en 203).

Daarnaast waren er uiteraard nog de Russische, Franse, ...

Antwoord van de heer **John Van Hulle** op de vraag van Mevrouw **Jeanine Schoone** (G.T. 2010 - nr 1 - p.74)

Ik kan de vraag helaas maar ten dele beantwoorden, buiten het refreintje en een tweetal zinnnetjes van de eerste strofe. Dit liedje komt effectief uit een Gentse revue die ik bij een vertoning in de kring van St-Pieters-Buiten heb bijgewoond in de jaren 1937-1938 of toch rond ongeveer deze periode. Ik herinner mij niet meer juist de titel van deze revue en ook niet door wie zij werd vertoond.

Hetgene wat ik er nog van weet volgt hieronder:

Refrein

‘k Vreie mee ‘n meiske, maor helaas ze weet het nie,
‘k Durve ‘t heur nie zegge da’k heur zuu girre zie,
Mijn hertse klopt van pure schroom,
Van aos ‘k ik langs heur deure koom,
‘k Zal ‘t heur wel ne kier zegge binnen vier of vijf zes jaor,
Tons hè’ kik op mijn tande misschien wel een beetse haor.
En gaojet tons nie, awèl wete gij wa,
oom ‘t heur te zegge zende kik mij mama.

Strofe

‘k Benne kik ‘t kiendse van Mamaatse,
‘k Ben toch zuu ‘n aorm-Pierlalaatse
Dan volgen nog enkele zinnnetjes die ik mij niet meer herinner, wel nog het einde
“En ‘t laatste van ‘t coupleetse da was straaaaaaaaaaaaaaffff (gerekt).

N.B. Ik ken de melodie uit het hoofd, maar heb er geen muziek van op papier. Eventueel kunt u mijn mooie stem laten opnemen op band!!!

Wij beschikten - helaas - niet over de geschikte opname-apparatuur om aldus

ons archief te verrijken, maar hadden wel het groot privilege te mogen genieten van “deze mooie stem” op een privé-auditie.

(N.v.d.r.: Wij herkenden onmiddellijk de melodie, die moet inderdaad afkomstig zijn van de een of andere Duitse operette (zoals het “Vliegerke” trouwens). Het was een van die schlagers die men vóór de oorlog 3 maal per week op de radio kon horen, het genre muziek dat gebracht werd door orkesten zoals dat van Marek Weber. De eerste strofe luidde: “Er war einmal ein Musikus, er spielte in ein Café.

(Geen germanist zijnde, staan wij niet in voor de correctheid van de Duitse taal, gebaseerd op ons bijna vergeten schoolduits.)

Antwoord van de heer **Johan Overmeire**.

Onlangs kreeg ik G.T. nr 1, 2006, in handen.

op blz. 67 stond een vraag van de heer W.L. Braeckman i.v.m. een postkaart getekend door Wery Willy. De heer Braeckman had graag meer uitleg en vroeg wat het afgebeeld personage in de handen droeg. Misschien is deze vraag -na vier jaar - al lang beantwoord, maar voor alle zekerheid wou ik toch nog even het antwoord geven: de man is een schoen aan het poetsen, zie maar naar de doos op de stoel waarin borstels en een doos schoenblink zitten. In de linkerhand houdt hij de schoen, met de hiel naar de toeschouwer gericht, vast en in de rechterhand een borstel.

(N.v.d.r.: Prof. dr. W. L. Braeckman (1931-2006) is inmiddels overleden)

LEZERS SCHRIJVEN ONS

Mevrouw **Marie-Jeanne Desmet** zond ons een aanvulling bij “Broere Titus” (G.T. 2010 - nr 6 - p. 80):

“Als iemand begon te missen, zei men: “‘t Is tijd dat we broeder Titus met zijn pommelés gaan halen”. Blijkbaar trok broeder Titus er op uit met een kar getrokken door nogal, opvallende appelschimmels.”

De heer **A. De Schepper** schreef:

“In G.T. nr 1, 2010, las ik op pp. 38-41 de bijdrage van Lieve Van de Castele over de familie Willemot en Fobe. Dit deed mij herinneren aan hun verblijf te Evergem tijdens de bezetting in de Achterstege 9, huidig verblijf van heer Jan Beukens, een groot herenhuis, genoemd “Eremijten Hof” met perktuin van plus of min 18.000 m² met vijver. De Achterstege was voor de oorlog de residentiewijk van de families Delva, De Cuyper, Rembry, een aarden weg achter het dorp met hun kastelen en perken.”

Van de heer **Piet Dhanens**:

“Betreft: Zeppelin LZ 37 St Amandsberg,

Mijn opzoekingen naar aanleiding van onze boeken “100 Jaar Luchtvaart boven Gent” hebben heel wat interessante bijkomende gegevens en rechtzettingen opgeleverd over de LZ37.

Dit ook dank zij uitwisselingen met een Duitse historicus, die zich toelegde op de geschiedenis van Otto Vander Haegen. Zo bleek dat zijn familie niet uit Gent - zoals in de volksmond de ronde deed - maar uit Ninove afkomstig was. Tevens vonden we de originele getuigenis van de enige overlevende, zelfs een foto van hem in het Gentse hospitaal. Met hulp van het Documentatiecentrum Begijnhof kon ook de woning waarin Odile Maes omkwam geïdentificeerd worden.”

Van **Prof. em. dr. A.K. Evrard**, drager der Orde van de Gentse Draak, ontvingen wij volgende brief:

“Een plicht van dankbaarheid. We zijn nog maar 2010. Maar de tijd gaat snel en binnen enkele jaartjes zijn wij dus 2015.

Meerdere culturele activiteiten zijn in het vooruitzicht te Gent.

2010: 80e verjaardag der vernederlandsing van de Universiteit (August Vermeylen-jaar).

2011: Herdenking van beeldhouwer en graveur Geo Verbanck

(tentoonstelling en boek).

2013: Herdenking van de Gentse Wereldtentoonstelling van 1913.

2014: Herdenking van het Verdrag van Gent tussen de Verenigde Staten en Groot-Britannië 1814.

En in 2015 is het 200 jaar geleden dat de in de Spaanse tijd uiteengescheurde Nederlanden (les Pays-Bas, de historische Lage Landen) door de Europese mogendheden weer herenigd werden onder Willem I die o.a. te Waterloo zijn sporen had verdiend.

Een paar onverdachte getuigenissen: De Gentse stadsarchivaris Victor Fris (die o.a. een straatnaam heeft in de stad) schreef onomwonden: “Willem begunstigde België meer dan Holland.”

In de Winkler Prins Encyclopedie (1954) lezen we “Willem slaagde er zonder twijfel in, de bronnen van welvaart aanzienlijk te doen toenemen, vooral in het Zuiden.” En de Gentse jurist en heemkundige Pierre Kluyskens noemt “Gent, Willem’s lievelingsstad.”

De Franse diplomaat Charles Talleyrand stipt in zijn “Mémoires” aan: De scheiding van België en Nederland was een grote overwinning voor de Franse politiek.”

In alle geval blijkt er in geheel onze geschiedenis geen enkele vorst geweest te zijn die op zo’n korte tijd (van 1815 tot 1830) zoveel voor Gent gedaan heeft als koning Willem I (universiteit, atheneum, gans netwerk van lagere scholen tegen het toen schrikwekkend analfabetisme, textielindustrie, eerste ateliers voor metaalbewerking Phoenix, floralien, haven, dokken, kanaal van Terneuzen, etc.)

Het is niet voor niets dat, na de opstand van Brussel en Luik, Gent nog jarenlang zijn eed aan Willem getrouw gebleven is.

Bij de 200e verjaring der hereniging van Noord en Zuid willen we (zonder enige politieke bedoeling) de geschiedenis recht laten wedervaren en Gents dankbaarheid tot uiting brengen door niet minder dan een standbeeld voor weldoener Willem. Zoals er voor Keizer Karel een afgietsel uit Toledo werd bezorgd (eerst aan de Reep, nu op het Prinsenhof), kan er ook in Nederland om een fac-simile worden verzocht. Ondertussen ben ik bereid, voor de verwezenlijking van het plan een eerste 100.000 fr. te schenken (om te beginnen). Op een verzoek tot principiële toelating aan Stadsbestuur (College en de diverse politieke fracties) mochten we (tot hiertoe) nog geen reactie ontvangen. Van Gentse groeperingen en culturele verenigingen verwachten we een MORELE steun.”

De heer **Jan Luysaert**, erevoorzitter van de heemkundige kring “Het Land van Nevele”, zond ons een aanvulling en correctie bij Meiresonne (G.T. jg. 39

(2010, nr 2, p. 82):

“In 1871 kocht August Meiresonne in Landegem (en niet in Nevele) bij de vaart twee grote schuren die hij tot bedrijfsgebouw ombouwde en bij zijn nieuwe brouwerij “De Hoprank” liet hij een woonhuis optrekken. Tijdens het eindoffensief in november 1918 lag Landegem zwaar onder vuur en de terugtrekkende Duitse troepen hebben de kerk en de nabijgelegen brouwerij opgeblazen. Daarmee hield de brouwerij op te bestaan in Landegem. Na de oorlog (en niet in 1913) kochten de Meiresonnes de bedrijfsgebouwen op de Koepoortkaai in Gent (zie: J. Meiresonne, Brouwerij “De Hoprank” en de familie Meiresonne te Landegem (1871-1918), in Het Land van Nevele, jg. XXVII (1996), afl. 4, p. 298-304).”

De heer **René Parasie** schrijft :

“In het vorig nummer van G. T. Nr 2, 2010, las ik met veel belangstelling het artikel van Pierre Kluyskens over de “Kaarskensprocessie” die jaarlijks van de Brandstraat naar de St.-Pieterskerk trok. De tocht ging, volgens het artikel, van de Brandstraat via het Koophandelsplein en de Nederkouter.

In de jaren ‘40 en ‘50 van de vorige eeuw heb ik in de Raas van Gaverstraat gewoond en ik herinner mij nog zeer goed dat eenmaal per jaar, op een zondag, waarschijnlijk in mei, een kleine processie voorbij kwam, bestaande uit een paar muzikanten, gevolgd door de pestkaars, gedragen op een soort draagstoel of -berrie en begeleid door een tiental bewoners van de Brandstraat, op weg naar de kerk van St.-Martinus in Ekkergerem.

Gaat het in dit artikel om dezelfde processie? Zo ja, waarom nam zij toen een andere weg naar een andere kerk of waren er twee verschillende processies? Bestaat deze processie nog?”

HET KRONIEKJE VAN EEN OUDE GENTENAAR

Vandaag met de G, de H en de I.

G

Dat hij wildege vûurtgâon, 'k zoe mee plezier in zijn Gat spiekele.

Galerieje: de plaats in het theater juist onder het Kiekeskot.

Gâoreplâotske: het Eduard Anseeleplein.

Het Gat schûune èn: in de gelegenheid zijn iets te doen zonder dat iemand daar iets over kan zeggen, omdat men het niet weet. Profiteren van de gelegenheid om iets te doen waar anders kritiek zou op gekomen zijn.

Als men zegt mijn Gat jukt, komt gewoonlijk als repliek “de boter gâot afslâon”.

Iemand ‘t Gat van de temmermaan tûuge: hem de deur wijzen.

Geen Gebenedijd woord zegge: zijn mond niet open doen.

Gebrouilleerd zijn met iemand: niet meer in goede verhouding zijn (bv. na een ruzie).

Dadde stukken in de Geburen vliegen: iets doen op een geweldige manier.

Een stomme Giete: een domme vrouw.

Girnâort: garnaal.

Gefondeerd: gegrond.

Het Gemak gao veur d’iere, die het nie kan moe het liere: Iets doen dat comfortabel is, niet om indruk te maken op anderen.

Gent, de stad van de blomme, de schûune meiskes in de lekkerkoekee.

Er gien Gès lâote over groeien: iets onmiddellijk doen.

Dad’ès e`Gès veur mij: dat kan ik doen zonder de minste moeite.

De Gèsfabrieke: de katoenfabriek van Parmentier-Van Hoegaerde op de Nieuwe Vaart.

Gèswâoter: bleekwater - Eau de Javel.

Gèstsieper: een groenvink. Toegepast op iemand met een fijne stem, of die vervelend op een hoge toon zingt.

Vies Getroeteld zijn: in een slecht humeur zijn.

Ne Glishiere: iemand die zich beter voor doet dan hij in werkelijkheid is. Een kale jonker.

Goddelijke bijval: onverwacht profijt.

Goele: eend. Een goele van een wijf: een domme vrouw.

Goetseutig: inschikkelijk, meestal in de zin van te.

Van iemand die een topoog (tipoog) heeft, zegt men “da komt van in de Greppe te pissen.

Kijken gelijk een bedrukt **Griseldeke**: lijdzaam toezien op iets.

Groensel: groenten.

Groeze: stengels van o.m. wortels.

Grûutse: grootmoeder.

Guidon: stuurstang van een fiets.

H

Lâot'èm mâor luupe mee zijn **Hâor** van buite: besteed er geen aandacht aan, hij is dat niet waard.

‘t Es íene van ‘t **Halverdrijje** donker. Toepasselijk op velen in de zin: hij kent er niets van.

Handgifte: de eerste koper bij het opengaan van een winkel. Kan zowel positief als negatief zijn.

Hij hee’ter het **Huintse** van. Hij is behendig.

Par **Hasard**: bij toeval.

Harloge: horloge. Ook uitsuun.

Hietekoeke: pannekoek.

Hirfkâos: Politiek in Hirfkâos zijn twee dijnge die stijнке.

Heu: hooi.

Zijn **Hâor** gâon verkûupe: naar de coiffeur gaan.

Den diene zoe mîer dan een **Half** frantse stelen. Die is niet te betrouwen.

Ge weet ze **Hange**, ge meugt ze kusse.

Hankepetsanke. Ook mankepetsanke. Manken, moeilijk gaan.

Hannekesnest: een bende kleine kinderen, een hoeveelheid voorwerpen zonder veel waarde.

Ter iere van welken **Heilige**? Repliek wanneer men met een gezegde niet akkoord gaat.

Hertefritter: Iemand die op alles kritiek heeft, nooit content is en dat duidelijk laat blijken.

Hesepikkerijje: Zaniken over onnozelheden.

Hoefte: een grote hoeveelheid. Bij het eten: e zû en Hoefte petâoters.

Een **Huufd** om leer op te kloppe: alleszins een hoofd van een niet normale vorm.

Huufdflakke: een Gentse specialiteit bereid van varkenskop.

Heu: hooi.

Den **Hûup** vermiedert, mâor hij verbetert nie.

Wanneer iemand binnenkomt die men liever niet zag. Ook al schertsend.

Huisduive: iemand die weinig uitgaat, meestal thuisblijft.

Huizeke: de W.C.

Ne gesplete **Huzaar:** een vrouw.

I

Ietmendalle: iets.

Impermeabel: regenmantel.

Inwendig gelijk Pier Patijn zijne veugel. Pier Patijn wilde zijn vogel verkopen die toch zo schoon kon zingen. Een kandidaat koper kwam eens luisteren, maar hoorde niets.

‘k ûre kik niets, zeit hij. Nie, natuurlijk nie, zei Pier, hij zijngt inwendig.

Ook gebruikt in een discussie als iemand beweert iets gezegd te hebben en de andere betwist dat. De repliek is dan: Ja, ge zullet wel gezeid hèn gelijk Pier Patijn zijne veugel.

Iefrèwe: Juffrouw.

Een **Iêfrèwboterammeke:** een dun sneetje.

Iewillig: Niet meegaand. Tegendraads.

Iêste Communie: In de katholieke scholen, deze op 7 jaar. In de andere scholen, de plechtige Communie op 11 jaar.

Dad’hee al lank zijn **Ieste Commune gedâon.** Dat is al oud, versleten. Van taai kalfsvles zegt men: Aos da kalfvlies ès, èst alleszins van een kalf dat over e jâor of tiene zijn leste Commune gedâon hee.

Irweete: erwten.

Hugo Collumbien

VOOR EEN BETERE CONSERVATIE VAN DE CHARTERVERZAMELING

Het Gentse Stadsarchief bezit een zeer rijke verzameling charters (middeleeuwse oorkonden).

Maar ze worden opgevouwen in enveloppes bewaard: dus niet echt in optimale omstandigheden.

Met de steun van de Koning Boudewijnstichting probeert 't Archief. Gent on Files vzw (dat is de Vriendenkring van het Stadsarchief) nu de middelen te verzamelen om hieraan te verhelpen.

Het is de bedoeling de charters vlak te maken en te monteren op zuurvrij karton; ook de wassen zegels moeten gefixeerd worden om verder afbrokkelen tegen te gaan.

Van de charters wordt daarna een digitale opname gemaakt. Zo zullen ze gemakkelijker geraadpleegd kunnen worden en hoeven ze niet telkens opnieuw te voorschijn gehaald worden.

De stad draagt bij

In het Stadsarchief zijn de middelen aanwezig om de bewaaromstandigheden van de charters te verbeteren, maar voor de behandeling ervan ontbreekt de expertise.

Een erkende restaurateur vlak de charters. Hij heeft aan het personeel van het Stadsarchief en enkele vrijwilligers geleerd hoe ze de charters met melinestroken kunnen monteren op zuurvrij karton. Zo wordt knowhow opgebouwd in de instelling. Het digitaliseren gebeurt door de fotograaf van het Stadsarchief.

In dit stadium worden de charters nog niet gerestaureerd: dat is een (dure) zaak voor later.

De stad Gent betaalt de materiaalkost en de opleiding van het personeel.

Maar om de kosten van het vlakken van de charters te betalen, moeten we beroep doen op uw steun.

U steunt toch ook!

De Koning Boudewijnstichting heeft hiervoor een projectrekening geopend. Ze controleert de besteding van het ingezamelde geld, en vooral: de schenkers krijgen een fiscaal voordeel.

Voor giften vanaf €30 krijgt u een fiscaal attest. Als u €150 stort, wordt u

bovendien meter of peter van een geconserveerd charter en krijgt u een print ervan.

We rekenen op uw overschrijving op rekening 000-0000004-04 van de Koning Boudewijnstichting; vergeet niet erbij te vermelden “L82195 – ‘Archief Gent on Files vzw”.

U kunt ook surfen naar de website: www.kbs-frb.be; bij “online een gift over maken” kiest u dan ons project.

Meer informatie bij
't Archief. Gent on Files vzw
Annemie De Porre
Dulle-Grietlaan 12
9050 Gent-Gentbrugge
09-266 57 60

OPENLUCHTTONEEL: HET CAMPO SANTO HERLEEFT.

Het Campo Santo in Sint-Amandsberg is ongetwijfeld één van de belangrijkste begraafplaatsen in Vlaanderen. Jozef Van Damme, eerste pastoor van de in 1847 opgerichte Sint-Amandusparochie, liet op de helling van Sint-Amandusheuvel, tussen de laatbarokke kapel en de in 1847 ingewijde kerk, een kerkhof aanleggen. Behalve als begraafplaats voor zijn parochianen zag pastoor Van Damme het kerkhof ook als de laatste rustplaats voor de katholieke financiële en culturele elite. Talrijke beroemde Vlamingen, letterkundigen, kunstschilders, toondichters en vooraanstaanden uit de katholieke Gentse bourgeoisie rusten er onder vaak imposante grafmonumenten.

Op 28, 29 en 30 mei wekt het Cultuurplatform Sint-Amandsberg het Campo Santo opnieuw tot leven. Drie toneelverenigingen uit Sint-Amandsberg, Iverige Jonckheyt, Forum 77 en Theater de Balsemblomme, slaan de handen in elkaar en laten pastoor Van Damme, Hendrik Conscience, Marie de

Hemptinne, Virginie Burrick, Joanna De Poerck, Alfons Braeckman, Henri De Smet, Jef Crick, Margriet Kreps, Augusta Vromant en ‘roste wasser’ Ernest De Vriendt een stuk van hun levensverhaal of van de geschiedenis van het Campo Santo vertellen, doorspekt met talrijke merkwaardige anekdotes. Geen theoretische geschiedenisles, maar uit het leven gegrepen verhalen van mensen van vlees en bloed. De voorstellingen gaan door in de openlucht, aan de voet van de Campo-Santoheuvel, op de plaats waar het in het stuk allemaal om draait. De tekst is van de hand van Roger Poelman, voorzitter van de Heemkundige Kirng De Oost-Oudburg, en de regie berust bij Patrick Teerlinck van Forum 77.

Praktisch:

Opvoeringen op vrijdag 28 mei 2010 om 20 uur, zaterdag 29 mei 2010, 18 uur en 20 uur, zondag 30 mei 2010, 16 uur.

Locatie: Campo-Santoheuvel, tussen kerk en oud-gemeentehuis van Sint-Amandsberg.

Inkom: 5 euro; < 12 jaar gratis.

oudheidkundige kroniek

Op 19 Mei 1922 schreef Alfons Van Werveke in “De Gazet van Gent” een artikeltje over De Bargie van Gent op Brugge.

De brug, die aan den aanvang van de Bruggsche Vaart, de Noordkaai aan de Zuidkaai verbindt, heet *Bargiebrug*. Men vindt dezen naam met de vertaling *Pont de la Barque* bij Goethals (1796). De Vreese (1799-1800) geeft *pont de la Barque* zonder Nederlandschen naam en in den Atlas van 1809 op het Stadsarchief vindt men *pont de la Chasse royale*, naar een naburige herberg. De officieele lijst van 1812 vermeldt deze brug niet, ten ware *pont de la Porte de Bruges*, zonder Nederlandsch, dat men op bladzijde 23 vindt, met de vermelding “Nieuwe brug bij de Bruggsche poort”, deze brug bedoelde, wat niet zeker is; het is best mogelijk dat er hier sprake is van de *Oude Bruggsche*

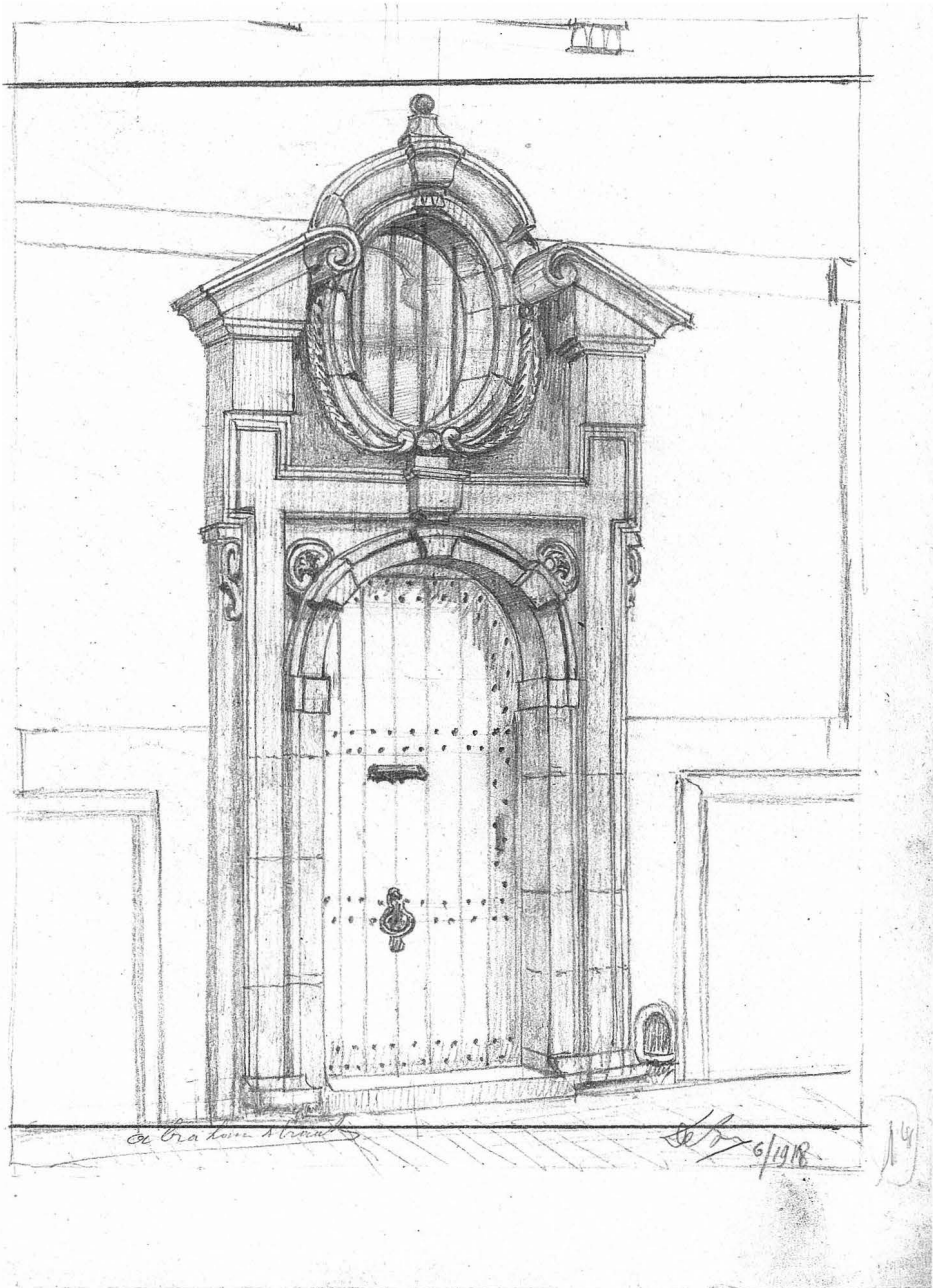
Poortbrug, die elders niet is vermeld.

De *Bargiebrug* heeft haar naam naar de *Bargie*, dat is de veerschuit, dienende tot vervoer van reizigers en koopwaar tusschen Gent en Brugge, en die daar dichtbij aanlei. In onze nota over de Bruggsche Vaart hebben wij gezegd, dat de regelmatige dienst een aanvang nam met de opening van den waterweg in 1613. Het vaartuig werd dan getrokken door twee paarden, die werden afgelost halverwege te Aalter. De reis duurde acht uren om een weg af te leggen, die men nu in 38 minuten doet! Men moet echter alles zeggen: als men 13 maal meer tijd besteedde aan de reis, was deze zoo gemakkelijk en aangenaam als geen enkele reisgelegenheid alsdan aanbod en vooral werd onderweg een eetmaal opgediend als nergens elders in eenig gasthof een beter te krijgen was.

Een groot getal reisverhalen, door voornamen personen van verschillende landen uitgegeven, roemen de reis per bargie als een toonbeeld. Een Hollander, die een hondertal jaren geleden per bargie reisde, beschrijft dit als een wonder. Wij trekken hier en daar een zin uit zijn lang verhaal: “Veel had ik van dit vaartuig en van de reis, die men er mede doet, hooren spreken... De meeste menschen zijn gewoon met vergrooting over zaken te spreken, waarmede ze ingenomen zijn, ...hetgeen men mij van de reis met de barge van Gent op Brugge mededeelde was in geen deel overdreven... De barge is een fraai vaartuig, breed en lang. Boven de kajuit is wel voor vijftig personen een zitplaats, die beschermd is voor de zon en den regen door een zeil gespannen in de gedaante van een tent, zeer fraai beschilderd. Op het dek, alwaar de pakgoederen onder zeilen geborgen worden, kan men gezamenlijk op en neder wandelen. Aan den voorsteven is een groote vergulde leeuw. In de kajuit bestaat de wand uit rood fluweelen vakken, afgedeeld door groote spiegels. Het verhemelte is wit met goud. De zitplaats is een canapé en men heeft er nette stoelen, een tafel met een fraai kleed bedekt en een stookplaats. Men heeft uitzicht achter en op zijde. In een fraaie kamer aan den voorsteven wordt men aan tafel uitstekend bediend. Wij hadden soep, ten minste vierderlei soort vleesch, rog, tongen, zalm, groenten en aardappelen; vervolgens gevogelte, hoenders en pasteien, en ten slotte kersen, aardbeziën, taarten, beschuit, bitterkoekjes en meer kleinigheden. Ik dronk hierbij een halve flesch wijn en betaalde voor het middagmaal met den wijn vijf en halven frank. De vracht is twee frank.”

A. Van Werveke

TEKENING VAN GASTON DE BRUYCKER

1918. Ingang Berg van Barmachtigheid.

De Plezante Vest, getrokken op 12 April 1962.